

ပဋိပက္ခနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်မှ အမျိုးသမီးများ

မြန်မာဆိုင်ရာကဏ္ဍကို ကောက်နုတ်၍ ဘာသာပြန်ဆိုသည်။

ပဋိပက္ခနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်မှ အမျိုးသမီးများ

မြန်မာဆိုင်ရာကဏ္ဍကို ကောက်နုတ်၍ ဘာသာပြန်ဆိုသည်။

အယ်ဒီတာများ

Jenny Hedström

Thiyumi Senarathna

ပါဝင်ကူညီပံ့ပိုးသူများ

Rosalie Arcala Hall

Sara E. Brown

Jenny Hedström

Anna Larson

Joanna Pares Hoare

International IDEA

© ၂၀၁၅ ဒီမိုကရေစီနှင့်ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာအကူအညီပံ့ပိုးပေးသော နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်း
© ၂၀၁၅ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမှု

International IDEA ၏ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမှုများသည် အမျိုးသားရေး သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေး ဆိုင်ရာ အကျိုးအမြတ်ရယူလိုမှုများမှ ကင်းလွတ်ပါသည်။ ဤပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမှုတွင် ဖော်ပြထားသော အမြင်များ၊ ရှုထောင့်များသည် International IDEA သို့မဟုတ် ၎င်း၏ ဘုတ်အဖွဲ့ သို့မဟုတ် ၎င်း၏ ကောင်စီဝင်များတို့၏ အမြင်ရှုထောင့်များကို အတိအကျ ကိုယ်စားပြုဖော်ပြထားခြင်းမျိုး မရှိပါ။

ဤပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်း၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ သို့မဟုတ် အားလုံးတို့ကို ထပ်ဆင့်ထုတ်ဝေရန် သို့မဟုတ် ဘာသာပြန်ဆိုရန် ခွင့်ပြုချက်တောင်းခံလိုပါက အောက်ပါလိပ်စာသို့ လိပ်မူပါရန်။

International IDEA
Strömsborg
SE -103 34 Stockholm
Sweden
E-mail: info@idea.int, website: www.idea.int

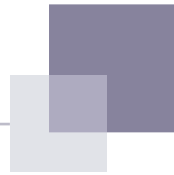
International IDEA သည် ၎င်း၏ လုပ်ငန်းကို ဖြန့်ဝေရန် အားပေးသည့်အတွက် မိမိတို့၏ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမှုများကို ထပ်ဆင့်ထုတ်ဝေရန်နှင့် ဘာသာပြန်ဆိုရန် ခွင့်ပြုမိန့်တောင်းခံလာသမျှ တို့ကို ချက်ခြင်းအဖြေပေးသွားပါမည်။

ဤ အီလက်ထရောနစ်အသွင်ဖြင့် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမှု ကို Creative Commons Licence (CCI) - ဖန်တီးထားသည့် အများပိုင်ဖြစ်သော- ငွေကြေး အကျိုးအမြတ်ကို အဓိကမထားသော- တူညီစွာမျှဝေသည့်လိုင်စင်(၃.၀)ဖြင့် ရယူနိုင်ပါသည်။ ဤပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမှုကို လွတ်လပ်စွာကူးယူခြင်း၊ ဖြန့်ဝေခြင်း၊ ကူးပြောင်းခြင်းသာမက ပြန်လည်ပေါင်းစပ်ခြင်းနှင့် ဆီလျော်အောင်ပြုပြင်ခြင်း စသည်တို့ကို လုပ်ဆောင်နိုင်ပြီး ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ငွေကြေးအကျိုးအမြတ်ကို အဓိက မထားခြင်း၊ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခွင့်ကို သင့်လျော်စွာရည်ညွှန်းခြင်းနှင့် ဖော်ပြထားသောလိုင်စင်ဖြင့် ဖြန့်ဝေရန်တို့ကို လိုက်နာရမည်။ CCI နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အကြောင်းအရာ အချက်အလက်များကို ပိုမိုသိရှိလိုပါက <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/s.o/> သို့ ဝင်ရောက် ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

“ယခုစာအုပ်မှာ ၂၀၁၅ ခုနှစ်အတွင်းတွင် International IDEA အဖွဲ့မှ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့်ထုတ်ဝေခဲ့သည့် Women in Conflict and Peace စာအုပ်မှ အချို့အခန်းများအား တိုက်ရိုက်ဘာသာပြန်ဆိုထားခြင်းဖြစ်သည်။ International IDEA အဖွဲ့အနေဖြင့် ယခုဘာသာပြန်ဆိုမှု၏ တိကျမှုအား အတည်ပြုထားခြင်းမရှိပါ။ အငြင်းပွားစရာများရှိလာပါက အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ထုတ်ဝေထားသည့် မူရင်းစာအုပ်ပါစာသားများကိုသာ အတည်ယူမည်ဖြစ်သည်။”

မူရင်းဂရပ်ဖစ်ဒီဇိုင်းပညာရှင် - Turbo Design, Ramallah
မူရင်းအဖုံးဒီဇိုင်းပညာရှင် - Turbo Design, Ramallah
မူရင်းမျက်နှာဖုံးပုံ - (c) ဓာတ်ပုံနှင့် ပန်းချီပညာရှင်- Oscar González
မြန်မာဘာသာပြန်ဆိုသူ - Minn Tent Bo နှင့် Maran Tang Nau
မြန်မာစာအုပ် မျက်နှာဖုံးနှင့်အတွင်းဒီဇိုင်း - Min Zaw Oo

ISBN: 978-91-7671-036-4

ဒီမိုကရေစီနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာအကူအညီပံ့ပိုးပေးသော နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်း (International IDEA) သည် ကမ္ဘာ့ဒေသအားလုံးတွင် ရေရှည် ထိန်းသိမ်းထားနိုင်မည့် ဒီမိုကရေစီလမ်းစဉ်ကို အထောက်အကူပေးရန်အတွက် အရင်းအမြစ်များ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင်ကူညီပံ့ပိုးခြင်းနှင့် စံနမူနာကောင်းများ ဝေငှခြင်း များကိုဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ မိမိတို့၏ ရည်မှန်းချက်သည် မတူညီသော အယူ အဆများကို ဆွေးနွေးကြရန် လုံ့ဆော်ပေးခြင်းနှင့် ပို၍မျှတပြီး အားလုံးပါဝင်သော နိုင်ငံရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို ထိခိုက်မှုမရှိဘဲ ကောင်းမွန်သည့် ပြောင်းလဲမှုများ ရရှိစေရန် ဖြစ်သည်။ အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရသူများ နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများတွင် ပိုမိုပါဝင်လာနိုင်ရေးနှင့် ၎င်းတို့အား အများပြည်သူနှင့် သက်ဆိုင်သည့်အခန်းကဏ္ဍ များတွင် ဘေးအန္တရာယ်ကင်းစွာပါဝင်နိုင်ရန် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းတို့သည် ဒီမိုကရေစီ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် ရေရှည်ထိန်းသိမ်းနိုင်ရန် အထူးအရေးပါသော ကိစ္စရပ်ဖြစ်ကြောင်း မိမိတို့ ယုံကြည်ပါသည်။ အဆိုပါရလဒ်ကောင်းများရရှိရန် International IDEA သည် ငြိမ်းချမ်း ရေးတည်ဆောက်မှုလုပ်ငန်းစဉ်များကိုအထောက်အကူဖြစ်စေမည့်နည်းလမ်းများကိုရှာဖွေခြင်း၊ အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရသူများနှင့် လူနည်းစုအုပ်စုများ ပိုမိုပါဝင်လာရေးနှင့် အားလုံးပါဝင်လာနိုင်ရေးတို့ကို အားပေးတိုက်တွန်းလျက်ရှိသည်။

ဤကဲ့သို့သောအခြေအနေတွင် International IDEA မှ အမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင်လာ နိုင်ခွင့်နှင့် ကိုယ်စားပြုခွင့်တို့ကိုမြှင့်တင်ရန်အပြင်းအထန်ကြိုးစားသွားမည်ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ အမျိုးသမီးများ ထိရောက်စွာပါဝင်နိုင်ခွင့်ကို ဖယ်ရှားချန်လှပ်ထားပါက ဒီမိုကရေစီပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးလုပ်ဆောင်မှုများသည် အပြစ်အနာအဆာများ ရှိနေမည်ဖြစ်ကြောင်း မိမိတို့ အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။ ဤပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမှုတွင် ဖော်ပြထားသော သုတေသနပြုစာတမ်း သည် အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများမှ အမျိုးသမီးထုကို အလေးအနက်ထား ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် အမျိုးသမီးများကို ပိုမိုသိရှိလာစေရန်၊ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုလုပ်ငန်းများတွင် ပတ်သက်ဆက်နွှယ်သူများအဖြစ် အသိ အမှတ်ပြု လာစေရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာပါဝင်လှုပ်ရှားမှုအခန်းကဏ္ဍတွင် ပိုမိုတိုး တက်ကောင်းမွန်လာစေရန်အတွက် ရေရှည်စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်းနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်း များရရှိအောင် အမြင်ဖွင့်ပေးရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ ဤပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမှုတွင် (မူရင်း သုတေသန

ပြုထားသော ပဋိပက္ခလေးခုကို ပေါင်းစည်းထားပြီး အဆိုပါ အဖြစ်အပျက်ခြေအနေတွင်) လူတန်းစား၊ ဘာသာတရားနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုစသည့် တူညီသောအလားသဏ္ဌာန်များ ပေါ်တွင်အခြေခံ၍ မတူညီကွဲပြားမှုများသည် ပဋိပက္ခကို အခွန်ရှည်စေခြင်းနှင့် ဒီမိုကရေစီ ကြားဝင်ဖြေရှင်းခြင်း၏ အောင်မြင်မှုများ (သို့မဟုတ် ကျဆုံးမှုများ) ဖြစ်ပေါ်စေရန် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍများကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

အာဖဂန်နစ္စတန်၊ မြန်မာ၊ ဖိလစ်ပိုင်နှင့် ရဝမ်ဒါစသည့် နိုင်ငံများအပါအဝင် ကျယ်ပြန့်သော အကြောင်းအရာများပါဝင်သည့် သီးခြားပြုစုထားသောစာတမ်းများမှ ကောက်နုတ်ထားသော ဤရေးသားပုံနှိပ်မှုသည် အမျိုးသမီးများ၏ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်ပဋိပက္ခ နှစ်ရပ်လုံးတွင် ကိုယ်စားလှယ်များ အဖြစ်ပါဝင်သော ရှုတ်ထွေးသော အခန်းကဏ္ဍကိုဆန်းစစ် ထားပြီး အနာဂတ်ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ခြင်းကို စတင်ဆောင်ရွက်ရာတွင် အရေးမပါသူများအဖြစ်သတ်မှတ်ခံရသော အမျိုးသမီးများပါဝင်မှုကို ပို၍မြင့်မားလာစေရန် အတွက်နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသအတွင်းအဖွဲ့အစည်းများကို အကြံပြုထောက်ခံချက်များဖြင့် နှိပ်ချုပ်ထားသည်။ ဤပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမှုကို ဖတ်ရှုခြင်းဖြင့် စာဖတ်သူများမှ ပညာအလင်းနှင့် ထိုးထွင်းသိမြင်ခြင်းများ ရရှိလိမ့်မည်ဟု ကျွန်ုပ်တို့ မျှော်လင့်ပါသည်။

Yves Leterme
အထွေထွေအတွင်းရေးမှူး
International IDEA

ကျေးဇူးတင်လွှာ

အဖြစ်အပျက်အကြောင်းအရာတို့ကို လေ့လာရေးသားကြသော စာရေးသူများဖြစ်သည့် Anna Larson, Jenny Hedström, Joanna Pares Hoare, Rosalie Arcala Hall နှင့် Sara E. Brown တို့၏ အသေးစိတ်နိုင်လွန်းသော သုတေသနပြုမှုသည် တွေးဆရာအဖြစ်လှုံ့ဆော်ပေးခြင်း၊ ထိုးထွင်းသိမြင်လာစေခြင်းနှင့် ယောက်ျား မိန်းမတို့နှင့် စပ်ဆိုင်သော အကြောင်းအရာများ၊ မတူညီကွဲပြားမှုနှင့် ပဋိပက္ခဖြစ်မှုတို့ကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးသူများနှင့် မူဝါဒတည်ဆောက်သူများအတွက် သင်ခန်းစာယူရန်များတို့ကို စုစည်းဖော်ပြထားမှုအပေါ် မိမိတို့ ကျေးဇူးတင်ကြောင်း ဖော်ပြလိုပါသည်။ အထူးကျေးဇူးတင်ထိုက်သူဖြစ်သည့် Thiyumi Senarathna ၏ သာလွန်ကောင်းမွန်သော သုတေသနပြု ပံ့ပိုးကူညီမှု မပါဝင်ခဲ့ပါက ဤအစီရင်ခံစာသည်ပေါ်ထွက်လာရန် အကြောင်းမရှိပါသောကြောင့် အထူးပင် သူမအားလည်း ကျေးဇူးတင်ပါသည်။ ပညာရှင်ဆန်ဆန် လုံ့လစိုက်၍ အစီရင်ခံစာကို အချိန်နှင့် တပြေးညီ တည်းဖြတ်ပေးခြင်းအတွက် ဖြည့်စွက်ကျေးဇူးတင်ထိုက်သူ နှစ်ဦးအဖြစ် Joanna Pares Hoare နှင့် Curtis Budden တို့အားလည်း ကျေးဇူးတင်အပ်ပါသည်။

ဒီမိုကရေစီနှင့် မတူကွဲပြားမှုများဆိုင်ရာအသင်းအဖွဲ့၏ အလေးအနက်ရှိခြင်း နှင့် အားပေးတိုက်တွန်းခြင်းများသည်လည်း တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်သောကြောင့် Julian Smith, Lina Antara နှင့် Jenefrieda Isberg တို့၏ အဘက်ဘက်မှ ပံ့ပိုးကူညီမှုများ အတွက်လည်း မိမိတို့မှ အထူး ကျေးဇူးတင်လိုပါသည်။

ဤစာအုပ်ဖြစ်မြောက်ရေး ဆောင်ရွက်စဉ်ကာလအတွင်း International IDEA မှ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များဖြစ်သော Kimana Zulueta-Fuelscher, Melanie Allen, Nana Kalandadze နှင့် Nyla Grace Prieto တို့က စေတနာဖြင့် ၎င်းတို့၏ အချိန်၊ စိတ်ကူးစိတ်သန်းများ၊ အမြင်ရှုထောင့်များကို အားဖြည့်လုပ်ဆောင်ပေးကြသည့်အတွက်လည်း မိမိတို့မှ ကျေးဇူးတင်ပါသည်။ ဤကျေးဇူးတင်ထိုက်သူများတွင် International IDEA ၏ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များဖြစ်သော Lisa Hagman နှင့် Fredrik Larsson တို့ ပါဝင်ပါသည်။

နောက်ဆုံးအနေနှင့် ပြန်လှန်သုံးသပ်သူများဖြစ်သည့် Elin Bjarnegård နှင့် Johanna Mannergren Selimovic တို့ကိုလည်း မိမိတို့ ကျေးဇူးတင်လိုပါသည်။

မာတိကာ

စကားချီး ၅

ကျေးဇူးတင်လွှာ ၇

နိဒါန်း ၁၀

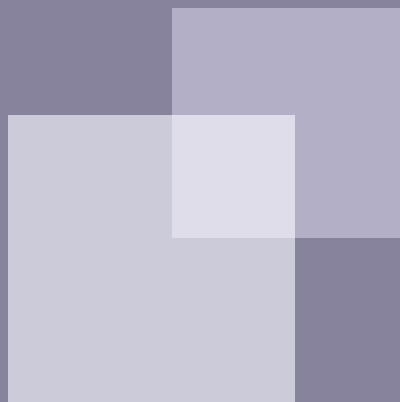
မြန်မာ ၃၂
Jenny Hedström

နိဂုံး ၇၂

International IDEA အကြောင်း အတိုချုပ် ၈၉

Three overlapping squares in the top-left corner: a light purple square on the left, a medium purple square on the right, and a white square in the center where they overlap.

နိဒါန်း

နိဒါန်း

ဤလေ့လာဆန်းစစ်ချက်သည် ပဋိပက္ခနှင့်ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှုလုပ်ငန်းများတွင် အထူးသဖြင့်အမျိုးသမီးထု ကြုံတွေ့ကြရသည့် နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးတို့ကို ထူးခြားပေါ်လွင်စေပြီး ဒီမိုကရေစီ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှု လုပ်ငန်းများကို မြှင့်တင်ပေးနေသော နိုင်ငံတကာနှင့် ပြည်တွင်းအဖွဲ့အစည်းများကို အသစ်အသစ်သော ထိုးထွင်းသိမြင်နိုင်မှုနှင့် အရေးကြီးသောသင်ခန်းစာယူဖွယ်ရာများကို ဝေငှပေးပါသည်။ ၎င်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ကဏ္ဍနှစ်ရပ်ပါဝင်ပါသည်။ ပထမကဏ္ဍမှာ အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်းခံရသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများမှ အမျိုးသမီးများကို ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာလှုပ်ရှားမှုများတွင် ပတ်သက်ဆက်နွယ်သူများ၊ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံရေးကို နှောင့်ယှက်သူ (ဖျက်ဆီးသူ) နှင့် ဆောင်ရွက်သူ (ပံ့ပိုးပေးသူ) နှစ်မျိုးစလုံးလုပ်ဆောင်သူများအဖြစ် ပိုမိုသိရှိလာနိုင်ရန်နှင့် အသိအမှတ်ပြုလာရန်၊ ဒုတိယကဏ္ဍအနေဖြင့် သူတို့၏ပါဝင်မှုကို ပိုမိုအားကောင်းလာရန် နည်းဗျူဟာများနှင့်အလေ့အကျင့်ကောင်းများ ရရှိရန်အတွက် အသိအမြင်များ မြှင့်တင်ပေးခြင်း တို့ဖြစ်သည်။

International IDEA အနေဖြင့် နိုင်ငံရေးတွင်ပါဝင်ဆင်နွှဲမှုနှင့် ကိုယ်စားပြု ခြင်းကို ၎င်း၏ အဓိကအကျိုးသက်ရောက်စေသော နယ်ပယ်လေးခုမှ တစ်ခုအဖြစ် ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ထားပြီး၊ မတူညီကွဲပြားမှုများကို စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် လိုက်လျောညီထွေအောင်ပြုလုပ်ပေးခြင်းသည် ဒီမိုကရေစီနည်းလမ်းတကျအုပ်ချုပ်မှု ဖွဲ့စည်းပုံစံများ အားကောင်းလာအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ကြောင်းနှင့် အဆိုပါအချက်ကို ၎င်း၏လုပ်ငန်းအားလုံးတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့်အချက်အဖြစ်သတ်မှတ်ထားပါသည်။ အဆိုပါရလဒ်ကောင်းများရရှိရန် ဤလေ့လာဆန်းစစ်ချက်သည် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှုနှင့် ဒီမိုကရေစီနည်းကျတည်ဆောက်မှုအဆင့်ဆင့်ကို ပံ့ပိုးပေးရန်နှင့် အဆိုပါလုပ်ဆောင်မှုအဆင့်ဆင့်သည် အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရသောအုပ်စုများကို ပါဝင်စေခြင်းနှင့် ထိုသူတို့၏ ပါဝင်မှုကို ပိုမို အားကောင်းလာစေရန် စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ပေးမှုကို အားဖြည့်ပေးနိုင်သည့် နည်းလမ်းများ ရှာဖွေဖော်ထုတ်ပေးပါသည်။ အထူးသဖြင့် ဤလေ့လာဆန်းစစ်ချက်သည် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှုလုပ်ငန်းစတင်ဆောင်ရွက်ချိန်တွင် အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရသောလူ့အဖွဲ့အစည်းများမှ အမျိုးသမီးများ ပါဝင်နိုင်ရေးအတွက် ကန့်သတ်ချက်များနှင့် အခွင့်အလမ်းများကို ဖော်ထုတ်ခြင်း၊ ဒီမိုကရေစီအလေ့အကျင့်နှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးတွင် အမျိုးသမီးများပါဝင်ခြင်းနှင့် ဖယ်ရှားခံရခြင်းတို့၏ နောက်ဆက်တွဲ အကျိုးဆက်များကို လေ့လာခြင်း၊ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေး စတင်ဆောင်ရွက်ချိန်များတွင် အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်

ခံရသောလူ့အဖွဲ့အစည်းများမှ အမျိုးသမီးများ ပိုမိုပါဝင်နိုင်ရေးအတွက် ထောက်ခံချက်များကို ရှင်းလင်းတိကျစွာ ဖော်ထုတ်နိုင်ရန်ဖြစ်သည်။

အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်သည့်နည်းလမ်း (နည်းပညာ)

ဤလေ့လာဆန်းစစ်ချက်သည် အဖြစ်အပျက်အကြောင်းအရာ လေးမျိုးတို့မှ ထုတ်နုတ်ထားပြီး အရေးမပါသူများအဖြစ်သတ်မှတ်ခံရသောအဖွဲ့များမှ အမျိုးသမီးများ၏ အတိတ်နှင့် ပစ္စုပ္ပန်ကာလတွင် ပြည်တွင်းစစ်များ၌ ပဋိပက္ခနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းများ ဖော်ဆောင်ခဲ့သောအခန်းကဏ္ဍများကို သုံးသပ်ထားပါသည်။ ဤသုတေသနပြုချက်သည် ဒီမိုကရေစီဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ ပေါ်ပေါက်လာခြင်းနှင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ အဆုံးသတ် သွားပြီး ကာလရှည်ငြိမ်းချမ်းရေး ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ရေးတို့တွင် အမျိုးသမီးများသည် ဖျက်ဆီးသူနှင့် ပံ့ပိုးပေးသူအဖြစ် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိကြောင်းကို အထူးအလေးအနက်ထား ဖော်ပြထားပါသည်။ ပါရဂူပညာရှင်များကို အာဇာနည်တော်၊ မြန်မာ^၇၊ ဖိလစ်ပိုင်နှင့် ရဝမ်ဒါ တို့တွင် သုတေသနပြုရန် တာဝန်ပေးအပ်ခဲ့သည်။ အဖြစ်အပျက်အကြောင်းအရာ လေ့လာချက်များသည် ၂၀၁၄^၈ ခုနှစ်တွင် ပြီးပြည့်စုံခဲ့ပြီး အခြေခံအရည်အသွေးဆိုင်ရာ သုတေသနပြုချက်အပေါ် အခြေပြုထားသော သုတေသနပြုခြင်းမျိုး ဖြစ်သည့် အပြင် အပြန်အလှန်တွေ့ ဆုံမေးမြန်းခြင်းနှင့် အသင်းအဖွဲ့များကို ရွေးချယ် မေးမြန်းခြင်းများကို လုပ်ဆောင်စေခဲ့သည်။ အဆင့်အတန်း၊ ဘာသာနှင့် မျိုးနွယ်စုံတို့ဖြင့် ကန့်သတ်မထားဘဲ ပါဝင်စေကာ လူမှုရေးဆိုင်ရာတူညီခြင်းများတို့ပါဝင်ပြီး အမျိုးမျိုးသော ကဏ္ဍများတို့၏ စုဆုံရာ တစ်မျိုးတည်းအပေါ် ခြားနား ကွဲပြားခြင်း များကို အခြေခံမူတည်၍ သုတေသီပညာရှင်များက အသေးစိတ်အာရုံစူးစိုက် ခဲ့ကြသည်။ သုတေသနပြုခြင်း၏ အာရုံစူးစိုက်မှုလမ်းညွှန်အဖြစ် ကျား/မဆိုင်ရာ အမြင်သဘောထားခြင်းဆိုင်ရာ ကဏ္ဍတစ်ခုအဖြစ်သာ အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။

ပဋိပက္ခမှ ဒီမိုကရေစီသို့ အဘယ်ကြောင့် မတူညီကွဲပြားခြင်းနှင့် ကျား/မ ကဏ္ဍ အရေးပါရသနည်း

ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်းဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုများတွင် အမျိုးသမီး များပါဝင်လာရေးကို နိုင်ငံတကာမှ အသိအမှတ်ပြုလက်ခံခြင်းသည် ကမ္ဘာနှင့်အဝှမ်းတိုးပွား လာနေပြီဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၀၀ ခုနှစ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသော ကုလသမဂ္ဂ လုံခြုံရေးကောင်စီ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များ UNSCR ၁၃၂၅ နှင့် နောက်ဆက်တွဲဆုံးဖြတ်ချက် (၆)ရပ်တွင် အမျိုးသမီးများနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်း^၉ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်းအတွက် မူဘောင်ချမှတ်ထားခြင်းအားဖြင့် အမျိုးသမီးတို့၏ ဘဝတိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှုကို အားပေးထောက်ခံ ထားပါသည်။ အမျိုးသမီးတို့ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်များတွင် ပိုမိုပါဝင်လှုပ်ရှားလာစေရန် ကြိုတင် လုပ်ဆောင်မှုများလိုအပ်ကြောင်းကို နိုင်ငံတကာအဖွဲ့များမှ ယေဘုယျသဘောတူညီချက် များရရှိထားပြီးဖြစ်သော်လည်း ၎င်းအမျိုးသမီးတို့၏ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ပဋိပက္ခဆိုင်ရာ အတွေ့အကြုံနှစ်ရပ်လုံးကို နိုင်ငံတကာအဖွဲ့များနှင့် မူဝါဒတည်ဆောက်သူများက

များသောအားဖြင့် သတိမထားမိတတ်ကြပါ။ ဥပမာပြရသော်၊ UNSCR 1325 ကို ပြဋ္ဌာန်းပြီး ဆယ်စုနှစ်ကျော်ခန့်တွင် ငြိမ်းချမ်းရေးသဘောတူညီမှုဆောင်ရွက်ချက်များ တွင် အမျိုးသမီးများတို့သည် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းသူများအဖြစ် အမှုကိစ္စ(၉) ရာခိုင်နှုန်းမျှသာ ပါဝင်ခဲ့ကြခြင်းကို မှတ်သားဖွယ်သိရှိရပါသည်။ ထိုကာလတွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သော သဘောတူညီချက်များ၏ သုံးပုံတစ်ပုံထက် လျော့နည်းသော အချက်များတွင်သာ ကျား/မကဏ္ဍ မှီငြမ်းချက် အချို့ပါဝင်သည်။ (UNPO Secretariat 2012:12; Noma, Aker and Freeman 2012:21; Ellerby 2013) အကျိုးဆက်ရလဒ်တစ်ခုအနေဖြင့် အမျိုးသမီးအဖွဲ့များနှင့် ၎င်းတို့၏ ကြားဝင်ရောက်ရွက်ခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီဖော်ဆောင်ရေးဖြစ်စဉ် ဆိုင်ရာ ပါဝင်လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်းကို ကြီးကြီးမားမား ကန့်သတ်ထိန်းချုပ်ခြင်း ခံခဲ့ကြရသည်။ အမှားမခံသော ကျား/မဆိုင်ရာ ကြိုတင်စီမံထားချက်များအပါအဝင် ငြိမ်းချမ်းရေးဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးပြောဆိုခြင်းများနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးသဘောတူညီချက်များတွင် အထက်တန်းလွှာနှင့် ဩဇာရှိသောအသိုင်းအဝိုင်းများမှ အမျိုးသမီးများ၏ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကိုသာ ထင်ဟပ်စေသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်းဖြစ်စဉ်များတွင် အမျိုးသမီးတို့၏ ပါဝင်လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ခြင်း ကို ကန့်သတ်ထားရာတွင် ဆင်းရဲသားနှင့် အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရသော သူများ၏ ထင်မြင်ယူဆချက်များအား ချန်လှပ်ကာ သူတို့၏ လိုအပ်ချက်များနှင့် စိုးရိမ်ပူပန်ခြင်းတို့အား အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ရန်နှင့် ရည်ညွှန်းပြောဆိုခွင့်ကိုလည်း ငြင်းပယ်ထားကြသည်။ ထို့ပြင်သူ တို့၏ ပဋိပက္ခဆိုင်ရာ အတွေ့အကြုံနှင့် ပညာဗဟုသုတများဆိုင်ရာမေးခွန်းများကို အများ ပြည်သူ နှင့်သက်ဆိုင်သောအစီအစဉ်များမှ ဖယ်ရှားချေဖျက်ထားကြသည်။

ထို့ပြင် သက်သေအထောက်အထားများအရ အမျိုးသမီးများ၏ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက် မှုများသည် နိုင်ငံတော်၏လုံခြုံရေးနှင့် သူတို့၏ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများ အပေါ် သက်ရောက်မှုများရှိကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ရလဒ်အားဖြင့် ပဋိပက္ခနှင့် ပြန်လည်ဖွဲ့စည်း ပုံဖော်ခြင်း ဆွေးနွေးမှုဖြစ်စဉ်များ ထိရောက်မှုရှိစေရန် အမျိုးသမီးများအား အဆိုပါ ဆွေးနွေးမှုများတွင် ပါဝင်လာစေရန် လိုအပ်လေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် စီအေရာလီဟွန်းနီ၏ ပြည်တွင်းစစ်နှင့် ၁၉၉၉ တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးသော လှမ်း ငြိမ်းချမ်းရေးသဘောတူညီချက် မှစတင်၍ ကျား/မခွဲခြားခြင်းကို အသုံးပြုခဲ့သည့် နည်းလမ်းဖြစ်သည့် လက်နက်ဖျက်သိမ်းခြင်း၊ တပ်ဖွဲ့ဝင်အဖြစ်မှပယ်ဖျက်ခြင်းနှင့် ပြန်လည်ပေါင်းစည်းခြင်းစသည့် လုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်ဆင့်များ ပြုလုပ်ရန် အစပြုဆောင်ရွက်ချက်များတွင် တိုက်ပွဲဝင်အမျိုးသမီးအများစုကို အဆိုပါလုပ်ငန်း စဉ်များတွင် မထည့်သွင်းဘဲ ဖယ်ရှားချန်လှပ်ထားကာ တပ်ဖွဲ့ဝင်အဖြစ်မှ ပယ်ဖျက်ခြင်းတစ်ခု တည်းကိုသာ လုပ်ဆောင်ခဲ့သောကြောင့် အမျိုးသမီးများကို လုံခြုံမှုကင်းမဲ့သွားသည့် အဓိပ္ပာယ်ကိုဖြစ်ပေါ်စေသည်။ (MacKenzie - 2009)။ မြောက်ပိုင်းအိုင်ယာလန်နိုင်ငံတွင် ၁၉၇၄ နှင့် ၂၀၀၆ ခုနှစ်ကြားကာလအတွင်း အမျိုးသမီးများသည် မိမိတို့၏အတွက်အကျိုး အမြတ်မရှိဟုယုံကြည်သော ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှု လေးရပ်ကို နောက်ယှက်ရန် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ (McEvoy 2009) ၎င်းနောက် ပြည်သူ့ဒီမိုကရက်တစ်ကွန်ဂို နိုင်ငံ (DRC) တွင် တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှုကိုရရှိစေရန်နှင့် ပိုမိုလူသားဆန်နိုင်ရန် အမျိုးသမီး များအား နိုင်ငံတော်၏ လုံခြုံရေးယန္တရားတွင် ပါဝင်စေသည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ဥပဒေကို

ပြဋ္ဌာန်းသော်လည်း အမျိုးသမီးစစ်သည်များ ကျူးလွန်သော အကြမ်းဖက်မှုများကို ဥပေက္ခာ ပြုသောအခါ ပြန်လည်ပြင်ဆင်ရေးဆိုင်ရာ တရားဥပဒေပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ချက်သည် မငြိမ်မသက်မှုများဖြစ်ပေါ်စေသည့် အခြေအနေသို့ ပေါ်ပေါက်လာစေသည်။ (Eriksson-Baaz and Stern 2013) ဤကဲ့သို့သော အဖြစ်အပျက်အကြောင်းတရားများကို လေ့ခြင်းဖြင့် ပထဝီမြေပြင်အနေအထားနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာကွဲပြားမှုများ များပြားသော နိုင်ငံများဖြစ်သည့် မြန်မာ၊ ဖိလစ်ပိုင်နှင့် ရဝမ်ဒါ တို့တွင် အမျိုးသားများနှင့်တန်းတူရည်တူ ရရှိရေးကြိုးပမ်းမှုများ၊ နိုင်ငံရေးတွင်ပါဝင်သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ၏ ကြိုးပမ်းမှုများနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ သက်ဝင်ယုံကြည်မှုကွဲပြားမှုများက အမျိုးသမီးတို့အား တိုက်ပွဲအောင်နိုင်ရေးအတွက် ရွေးချယ်မှုများပြုလုပ်ရန် အသိပေးနေသကဲ့သို့ဖြစ်နေကြောင်း တွေ့မြင်လာစေပါသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ အမျိုးသမီးများသည် မိမိတို့၏ လူ့အဖွဲ့အစည်းဘေး ကင်းလုံခြုံမှုရရှိရေးအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်စေသောကြောင့် အမျိုးသမီးထုကို မိမိတို့ကြုံတွေ့နေရသော ပဋိပက္ခများတွင် ပတ်သက်ဆက်နွယ်သူများအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုရပေမည်။

ပဋိပက္ခကိုနားလည်ခြင်း

လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ၏ တိုက်ရိုက်အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ချက်သည် အစိုးရနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းနှစ်ဖက်၏ ဖြေရှင်း၍မရသော ပြင်းထန်သည့် ယှဉ်ပြိုင်ခြင်းဖြစ်ပြီး ယင်းအဖွဲ့နှစ်ဖွဲ့မှ လက်နက်ကိုင်နည်းလမ်းဖြင့် ဖြေရှင်းလာရာမှ စစ်မြေပြင်ကဲ့သို့သော တိုက်ပွဲထိတွေ့မှုများ ဖြစ်ပေါ်လာကာ တစ်နှစ်အတွင်း အနည်းဆုံးလူ ၂၅ ဦး ကျရုံးရသည့် အခြေအနေသို့ရောက်ရှိလာခြင်းကို ဆိုလိုသည်။^၄ အလားတူပင် ကြမ်းကြပ်ရက်စက်စွာ သတ်ဖြတ်တိုက်ခိုက်မှုမှသည် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့တစ်ခုမှ လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုကဲ့သို့ အကြမ်းဖက်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ကြောင်းတွေ့ရပါသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ အကယ်၍ ဖြစ်စဉ်ကို ကျယ်ပြန့်စွာသုံးသပ်ကြည့်ပါက ဘေးကင်းလုံခြုံမှုရှိခြင်းနှင့် လုံခြုံမှုကင်းမဲ့ခြင်းသည် ပဋိပက္ခအပေါ် နားလည်သည့်သဘောထားနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိနေပါသည်။ ဤလေ့လာမှုအရ ဘေးကင်းလုံခြုံရေးသည်လူအချင်းချင်းလုံခြုံစိတ်ချရခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်ပြီးလက်နက်ကိုင်အုပ်စုများအကြား ပဋိပက္ခချုပ်ငြိမ်းသွားသော်လည်း အကြမ်းဖက်မှုနှင့် လုံခြုံရေးကင်းမဲ့မှုသည် ဆက်လက်စိုးမိုးနေမည်ဖြစ်သည်။ (Chinkin and Charlesworth 2006; Jarstad and Sisk 2008; True and Krook 2012)။ ပဋိပက္ခဖြစ်စဉ်သည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း အပြုအမူဆက်ဆံရေးနှင့် အဖြစ်အပျက်အကြောင်းအရာများအရ မကြာခဏ အစပြုလေ့ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ အရေးမပါသူများအဖြစ်သတ်မှတ်ချက်ခြင်းများနှင့် ၎င်းအခြေအနေတွင် အမျိုးသမီးများကြုံတွေ့ကြရသောလုံခြုံမှုကင်းမဲ့ခြင်းတို့ကို သိရှိနားလည်ပြီး ဖြေရှင်းပေးခြင်းသည် ရေရှည်ထိန်းသိမ်းထားနိုင်မည့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ရန် အလွန်ပင်အရေးကြီးသော အချက်ဖြစ်သည်။ (Barnes 2009:7) နောက်ထပ်လေ့လာမှုတစ်ခုဖြစ်သည့် အာဖဂန်နစ္စတန်နှင့် ဖိလစ်ပိုင်တွင် လေ့လာချက်အရဒေသခံတို့၏ ပဋိပက္ခဆိုသော ဝေါဟာရအပေါ် နားလည်မှုမှာ ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ကွဲပြားခြားနားလျက်ရှိကြသည်။ ထိုအကြောင်းအရင်းများမှ

ဒီမိုကရေစီကြားဝင်ဖြေရှင်းရေး အစီအစဉ်များ၌ အောင်မြင်မှု သို့မဟုတ် ကျရှုံးမှုစသည့် အကျိုးသက်ရောက်မှုကို သိရှိပြီးနောက် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများမှ ပဋိပက္ခဖြေရှင်းရေးနှင့် နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ဒေသခံလူထုနှင့် တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းခြင်းနှင့် ၎င်းတို့အားပါဝင်စေခြင်းများကို ပြုလုပ်ရပေမည်။

ကျားမအခြေပြုကိစ္စနှင့် အမျိုးသမီးတို့၏ ရပိုင်ခွင့်အရေးကိစ္စတို့တွင် ပဋိပက္ခ ကိုဖြစ်ထွန်းစေသော အကြောင်းအရာများကို အသိအမှတ်ပြုရန် အရေးကြီးပါသည်။ ကျား/မ အခြေပြုကိစ္စနှင့် ပဋိပက္ခဆိုင်ရာ စာပေအရေးအသားများတွင် ယေဘုယျသဘောတူညီချက်မှာ ပဋိပက္ခဖြစ်ခြင်းသည် ကျား/မဆက်ဆံရေးကို ပုံသဏ္ဌာန် ပြောင်းလဲစေနိုင်စွမ်း ရှိသည် သာမက ကျားမအခြေပြု ကန့်သတ်ချက်များကို အမျိုးသမီးများမှ စိန်ခေါ်နိုင်သောအခွင့် အရေးများကိုလည်း ဖန်တီးပေးနိုင်သည့်အပြင် ဦးဆောင်သောအဆင့်နေရာများကိုလည်း အခွင့်အရေးရယူစေနိုင်သည်။ (Rehn and Johnson Sirleaf 2002; Cheldelin and Eliatamby 2011; Mannergren Selimovic, Nyquist Brand and Söderberg Jacobson 2012) အပြုသဘောဆောင်သော ဥပမာအဖြစ် ရဝမ်ဒါ၏ အဖြစ်အပျက်လေ့လာမှုတွင် တွေ့မြင် နိုင်ပါ သည်။ ရဝမ်ဒါတွင် လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှု မဖြစ်မီကာလ ကျား/မအခြေပြုသော အပြုအမူနှင့် စံနှုန်းများသည် အဆိုပါလူ့အဖွဲ့အစည်း၊ စည်းမျဉ်းဥပဒေများနှင့် အတူပြိုကွဲသွားခဲ့ရသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ လေ့လာမှုအတော်များများတွင် တွေ့ရှိချက်အရ ပုံမှန်အခြေအနေသို့ ပြန်ရောက်သောအခါ ကျား/မအခြေပြုအခန်း ကဏ္ဍအပါအဝင် အထက်ဖော်ပြပါ အခွင့်အရေးများ ဆုံးရှုံးခဲ့ရပြီး ပဋိပက္ခချုပ်ငြိမ်း သွားသောအခါလူအများလက်ခံကျင့်သုံးကြသည့် ကျား/မခွဲခြားထားသောအခန်း ကဏ္ဍအတိုင်း မူလနေရာသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိသွားစေနိုင်သည့် အချက်တို့သည်ဆင့်ကဲပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်နှင့် ငြိမ်းချမ်းဖြစ်စဉ်တွင် အဓိကဦးစားပေးရမည့် အချက်များအဖြစ် အသိပေးခံရပါသည်။ (Lukatela 2012) ဖော်ပြခဲ့သည်အတိုင်း ပဋိပက္ခကာလအတွင်း လုပ်ဆောင်ရန် နယ်ပယ်ကျယ်ပြန့်စွာ ရရှိထားသော အမျိုးသမီး များသည် အရေးမပါသူများနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်ကင်းမဲ့သူများအဖြစ်သို့ ပြန်လည် ဦးတည် သွားနိုင်ပြီး (Alison 2009; Qazi 2011: 42) ပဋိပက္ခလွန်ကာလအတွင်း အာဏာရရှိရေး ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများလည်း တားမြစ်ကန့်သတ်ချက်များဖြင့် ကြုံတွေ့ကြရသည်။ (Weber 2011)

ငြိမ်းချမ်းခြင်းကို နားလည်သဘောပေါက်ခြင်း

ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုသည် ကျား/မအရေး၊ လူ့အခွင့်အရေး၊ တရားမျှတမှုနှင့် ပဋိပက္ခဆိုင်ရာဖြေရှင်းရေး စသည့်တန်ဖိုးနှင့် စံသတ်မှတ်ခြင်းချက်များကို ထည့်သွင်းဆင်ခြင်၍ ကျယ်ပြန့်ပြီးမြင့်မားသောရည်ရွယ်ချက်များပါဝင်သည့် ငြိမ်းချမ်းရေးကို ဦးတည်ထားပါသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးဆိုင်ရာကျယ်ပြန့်သော ဤစိတ်ကူးစိတ်သန်းများကို တည်ဆောက်ရာတွင် ဒီမိုကရေစီ ဖြစ်စဉ်အဆင့်ဆင့်နှင့် နိုင်ငံတော် တည်ဆောက်ခြင်းနှင့် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများ

ဘာသာ၊ ကျား/မ အရေးနှင့် လူတန်းစားတို့အပေါ် အခြေခံထားသည့် တန်းတူရည်တူမရှိခြင်းနှင့် တရားမျှတမှု ကင်းမဲ့ခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်စေသော အကြောင်းအရင်းများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်း များပါဝင်သည်။ (Björkdahl 2012: 309)

ထိုကဲ့သို့ ငြိမ်းချမ်းရေးကို နားလည်လာခြင်းသည် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ပဋိပက္ခကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် နည်းဗျူဟာများကို ပဋိပက္ခတားဆီးရန် တစ်ခုတည်းကိုသာ အလေးအနက်အာရုံစိုက်ခြင်းမှ ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်ရာ၌ ပါဝင် ပံ့ပိုးနိုင်မည့်နည်းလမ်းများကိုသာ အလေးအနက်ထားရမည့် အခြေအနေသို့ နားလည် သိရှိစေပါသည်။ (Diehl 2006; Mason and Meernik 2006) ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ သမိုင်းအလှည့်အပြောင်းအဖြစ် မှတ်ကျောက်တင်ထားသော မှတ်တမ်းအစီရင်ခံစာတွင် ကုလသမဂ္ဂ၏ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးဟောင်း ဘူးထရိုစ်ဂါလီ (Boutros-Ghali) က ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်းကို အသစ်သောပတ်ဝန်းကျင်ကို တည်ဆောက်ခြင်း ဟု အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ (ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညီလာခံ ၁၉၉၃) တနည်းအားဖြင့် ဆိုရသော်၊ ၎င်းဝေါဟာရသည် ရန်လိုဆန့်ကျင်မှုများချုပ်ငြိမ်းခြင်း တည်းဟူသောအကြောင်း အရင်းတစ်ခုတည်းကိုသာ အာရုံစိုက်ခြင်းမှ ပြန်လည်သင့်မြတ်ခြင်း၊ တရားမျှတမှုရှိခြင်းနှင့် ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ခြင်းအပြင် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုနှင့် လူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးရေး တို့ပါဝင် သည့် အဆင့်ဆင့်တိုးတက်ရှင်သန်ကြီးထွားလာခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ (Mason and Meernik 2006) ပျမ်းမျှခန့်မှန်းချက်အရ ပြည်တွင်းစစ်မှ လွန်မြောက်လာသောတိုင်းနိုင်ငံတစ်ခုသည် ပထမဦးနှစ်အတွင်း ပဋိပက္ခပြန်လည်ဖြစ်ပွားသော အခြေအနေသို့ ပြန်လည်ကျရောက်နိုင်ချေ ၅၀%ရှိသည်။ ထို့ကြောင့်အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော အသွင်အပြင်များ ပါဝင်သည့် ဘက်စုံလွှမ်းခြုံစေသည့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်းနည်းဗျူဟာများသည် စစ်ရေး စစ်ရာတစ်ခုတည်းကိုသာအသုံးပြုသော အင်အားသုံးဖြေရှင်းနည်းထက်ကောင်းမွန်ပြီး နှိုင်းယှဉ် ကြည့်ပါက ရေရှည်ထိန်းသိမ်းထားနိုင်သော ငြိမ်းချမ်းရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ကောင်းမွန်လာရန် အတွက် စွမ်းဆောင်နိုင်ချေရှိပေသည်။ (Ramsbotham, Woodhouse and Miall 2009)

မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်း ဖြစ်စဉ်များသည် ကျား/မ အခြေပြု ခွဲခြားထားသော ဖြစ်စဉ်များဖြစ်ပြီး ၎င်းသည် အမျိုးသားများ နှင့်သာ ပတ်သက်ဆက်နွှယ်သည်ဟု အသိအမှတ်ပြုထားသော အယူအဆများလွှမ်းမိုးနေသည့်လက်ရှိ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာရ အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဖွဲ့စည်းပုံများနှင့် အခွင့်ထူးခံလူတန်းစားများကိုသာ အားဖြည့်ပေးသောဖြစ်စဉ်များသာဖြစ်သည်။ (Björkdahl 2012: 291) ၎င်း၏အကျိုးဆက်အဖြစ် ဘူးထရိုစ်ဂါလီ၏ “သစ်လွင်သောပတ်ဝန်းကျင်များ”သည်ယေဘုယျအားဖြင့် အမျိုးသမီးများနှင့် အထူးသဖြင့် အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ထားခံရသည့်အုပ်စုများမှ အမျိုးသမီးများကို ချန်လှပ်ထားပြီး နောက်ဆုံး၌ အဆုံးမသတ်နိုင်သော ကျားမအခြေပြုမညီမျှမှုနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ သဘောထားကွဲလွဲမှုများကိုလည်း အစဉ်မပြတ် ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ (Björkdahl 2012: 290)၊ ၎င်းပြင်ယင်းကဲ့သို့သော ပတ်ဝန်းကျင်များတွင် အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရသည့် အကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့် လုံခြုံမှုကင်းမဲ့ခြင်း အခြေအနေများကိုမကြခဏလျစ်လျူပြုထားကြသည်။ အမှန်အားဖြင့်အပစ်အခတ်ရပ်စဲခြင်းနှင့်

ငြိမ်းချမ်းရေးစေ့စပ်ဆွေးနွေးမှုများသည် အများအားဖြင့် လူထု (အမျိုးသား) အကြမ်းဖက်မှုများ အဆုံးသတ်သွားရန်သာ ဘောင်ကန့်သတ်ထားပြီး အခြားတစ်ဖက်တွင် ကျားမအခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုများသည် (အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု အပါအဝင်) ဒေသအတွင်း ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေသည်။ (Ní Aoláin and Rooney 2007) ၎င်းအပြင် အချို့နေရာများတွင် ငြိမ်းချမ်းရေးသဘောတူစာချုပ် လက်မှတ်ရေးထိုးပြီးနောက်ပိုင်း ပို၍တိုးပွားလာသည်။ (True 2009) ဥပမာအားဖြင့် ပဋိပက္ခနှင့်ဆက်နွှယ်သော အစိုးရလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့နှင့် အစိုးရမဟုတ်သောလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ ကျူးလွန်သည့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်ပွားမှုနှုန်းများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးချက်အရ အမျိုးသမီးများအပေါ် အစိုးရလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များမှ ကျူးလွန်သောအကြမ်းဖက်မှုများသည် ပဋိပက္ခများ ချုပ်ငြိမ်းသွားပြီးသော်လည်း ပျမ်းမျှငါးနှစ်ကြာကာလအထိ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ (Cohen, Nordås and Wood 2014) အကြမ်းဖက်မှုသည် အကြမ်းဖက်ခံရသူနှင့် ကျန်ရစ်သူများအတွက် လူမှုရေးနှင့် စိတ်ဓာတ်ရေးဆိုင်ရာပြန်လည်မြှင့်တင်ပေးသည့်အစီအစဉ်များမရှိခြင်း၊ တာဝန်ယူမှုကင်းမဲ့ခြင်း၊ တင်းကြပ်သောယဉ်ကျေးမှုနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ စံနှုန်းများကြောင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းခံရခြင်း၊ အကြမ်းဖက်ခံရသူ၏ မိသားစုနှင့် ၎င်းတို့၏ မျိုးနွယ်စုကို ဂုဏ်သိက္ခာကျဆင်းစေခြင်းတို့ကြောင့် ပိုမိုဆိုးဝါးသည့်အကျိုးဆက်များ တိုးပွားစေပါသည်။ ထို့ပြင် ယခင်ယူဂိုစလဗ်နိုင်ငံမှ လေ့လာတွေ့ရှိခဲ့ရသော သုတေသနပြုချက်ကဲ့သို့ပင်အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုကိစ္စသည်ပဋိပက္ခဖြစ်စဉ်ကာလအတွင်းနှင့် နောက်ပိုင်းကာလ တို့တွင် တိုးပွားလာစေသည်။ (Ćopić 2004) သို့ဖြစ်ပါ၍ မဆုံးနိုင်သော ကျားမအခြေပြု လုံခြုံမှုကင်းမဲ့စေသည့် အခြေအနေသည် ဆက်လက်၍ ထင်ရှားစွာတည်ရှိနေမည်ဖြစ်ပြီး လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများပြီး ဆုံးစေကာမူ ထိုဖြစ်ရပ်သည် မပြီးဆုံးသေးကြောင်း (သို့မဟုတ် လူထုအခြေပြုပဋိပက္ခစတင်သောအခါမှ စတင်ပေါ်ပေါက်လာသည်) သိမှတ်ရမည်။ အဆိုပါအခြေအနေသည် အပစ်အခတ်ရပ်ဆိုင်းစဉ်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးသဘောတူချက်များရရှိစဉ်ကာလ လူအများနှင့်သော်လည်းကောင်း တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီ သော်လည်းကောင်း ပါဝင်ပတ်သက်နေသည်။ (Chinkin and Charlesworth 2006; True and Krook 2012)

ဒီမိုကရေစီကိုနားလည်ခြင်း

ဒီမိုကရေစီကို အများအားဖြင့် စနစ်တစ်ခုအဖြစ် နားလည်ထားကြပြီး မတူညီကွဲပြားသည့် ရပိုင်ခွင့်တောင်းခံမှုများကို စေ့စပ်ညှိနှိုင်းပေးခြင်းနှင့် တာဝန်ယူနိုင်သော တရားဝင်အဖွဲ့အစည်းများဖြင့် စီမံခန့်ခွဲခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ (Jarstad 2008: 18) ဒီမိုကရေစီအတွက် သင့်လျော်လိုက်ဖက်သော နည်းနာနိဿယမရှိသကဲ့သို့ တစ်ခုတည်းနှင့် အလုံးစုံအကျိုးဝင်သော နည်းနာနိဿယမရှိပါ။ သို့သော် International IDEA (Landman 2008) အရ အခရာသော့ချက်ကျသော ဒီမိုကရေစီအခြေခံမူဝါဒမှာ အများပြည်သူကြိုက်နှစ်သက်သည့် ထိန်းချုပ်မှုစနစ်နှင့် နိုင်ငံရေးအရတန်းတူညီမျှမှု ရှိရေးဖြစ်သည်။ ပဋိပက္ခများကို အပြည့်အဝဖြေရှင်းနိုင်ရန် ခက်ခဲပြီး ၎င်းတို့သည်

လူ့အဖွဲ့အတွင်း အလွှာမျိုးစုံ၌ တည်ရှိနေပါသည်။ ဒီမိုကရေစီစနစ်သည် (သဘောတရားအရ) ၎င်းတို့ကိုငြိမ်းချမ်းစွာ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းလေ့ရှိသည်။ (တစ်ကမ္ဘာလုံးနှင့် ဆိုင်သော အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာခန့်အပ်ခြင်း ၁၉၉၅၊ Przeworski:1991) ဤနည်းအားဖြင့် ဒီမိုကရေစီနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးသည် တစ်ခုကို တစ်ခုအားဖြည့်ပေးသည်။ ဒီမိုကရေစီ စနစ်သည် ပဋိပက္ခကို ငြိမ်းချမ်းသောနည်းလမ်းများဖြင့် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် မြို့ပေါ်မှ ကစားပွဲ (စားပွဲဝိုင်းပေါ်တွင် ဖြေရှင်းနိုင်သည့်) အခြေအနေသို့ လက်ခံလာနိုင်သော စုစည်းခိုင်မာသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ (Linz and Stepan 1996: 5) ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲခြင်း ဆိုသည်မှာ မတူညီကွဲပြားသည့် ရပိုင်ခွင့်တောင်းခံမှုများနှင့် နှစ်နာ မကျေနပ်ချက်တိုင်တန်းမှုများကို ညှိနှိုင်းဖြေရှင်းပေးခြင်းနှင့် စေ့စပ်ပြေငြိမ်းမှုများရရှိအောင် ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သည့် အစိုးရစနစ်တစ်ခုရှိခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ (Licklider 2005: 35; Wallensteen 2002: 139-44) ဒီမိုကရေစီ ထွန်းကားရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်းတို့သည် တစ်ခုပေါ်တစ်ခု ကိုင်းကျွန်းမှို ကျွန်းကိုင်းမှို သကဲ့သို့ အပြန်အလှန်အကျိုးပြုနေသည့် ဖြစ်စဉ်များဖြစ်ကြောင်း မှတ်ယူနိုင်ပြီး ဒီမို ကရေစီ ဖော်ဆောင်သော ငြိမ်းချမ်းရေးသဘောတရားတွင် ခိုင်မာအောင်တည်ဆောက်ထားသော ဒီမိုကရေစီအင်အားစုများသည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခုစစ်မက်မပြုကြပါ။^၁

စိတ်ဝင်စားဖွယ်သုတေသီများက ဝိရောဓိသဘောတရားကို ဖော်ပြထားသည့်အချက်မှာ ဒီမိုကရေစီသည် ပဋိပက္ခ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရေးနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိပြီး (ပြည်တွင်းတွင်သော်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံနှင့် တစ်နိုင်ငံကြားတွင် သော်လည်းကောင်း) ဒီမိုကရေစီသို့ လျှောက်လှမ်းရာလမ်းတွင် မကြာခဏပဋိပက္ခများ လွှမ်းမိုးမှုခံရသည်။ (Brass 1991; Brown, Lynn-Jones and Miller 1996; Gleditsch and Hegre 1997; Mann 2005; Mansfield and Snyder 1995; Maoz and Russett 1993; Snyder 2000) ဤအချက်သည် ကျွန်ုပ်တို့၏ အဖြစ်အပျက်လေ့လာမှုတွင် သက်သေအထောက်အထားများ ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ အကြောင်းအရာများသည် မူဝါဒဖန်တီးသူများက အာဏာရှင်စနစ်(သို့) ပဋိပက္ခ ဖြစ်စဉ်မှ တည်ငြိမ်၍ အလုံးစုံပါဝင်သော ဒီမိုကရေစီစနစ်များသို့ ဆင့်ကဲပြောင်းလဲမည်ကိုစိမ့်ရာတွင် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရသော အခက်အခဲများအဖြစ် မီးမောင်းထိုးပြထားသည်။ အာဖဂန်နစ္စတန်တွင် ဒီမိုကရေစီစနစ်သို့ အလျင်စလိုကူးပြောင်းခြင်း၏ ရလဒ်ကား အလွယ်တကူထိခိုက်ရှလွယ်သော အခြေအနေသို့ ဖြစ်ပေါ်လာပြီး နိုင်ငံရေး ဆိုင်ရာ နှစ်နာချက်များကိုလည်း ဒီမိုကရေစီနည်းလမ်းအားဖြင့် ဖြေရှင်းနိုင်စွမ်းမရှိခဲ့ချေ။ မြန်မာနိုင်ငံ၌လည်း ဗဟိုအစိုးရမှ ဒီမိုကရေစီလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသို့ ဦးတည်သွားနေသော်လည်း တိုင်းရင်းသားများအရေးနှင့် မတူညီကွဲပြားသော ဘာသာတရားများကို ပြန်လည်ပေါင်းစည်းပေးနိုင်မည့် ခိုင်မာပြီးရေရှည်တည်တံ့အောင်အကျိုးပြုဆောင်ရွက်နိုင်သောအဖွဲ့အစည်းများနှင့်ကျင့်ထုံးများ မရှိခြင်းကြောင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများသည် တိုင်းပြည်အတွင်း ဒေသအတော်များများ၌ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေရသည်။ ရဝမ်ဒါတွင်လည်း၊ ၁၉၉၃တွင် ချုပ်ဆိုသောအဂူးရှားသဘောတူညီမှု ကျရှုံးပြီးနောက် ညွန့်ပေါင်းပါတီစနစ်ထူထောင်ရန်နှင့် နိုင်ငံရေးအရ ကွဲလွဲမှုများကိုအလေးပေးထားဆောင်ရွက်မှုကို အဆောတလျင်လုပ်ဆောင်ခဲ့သောကြောင့် ၁၉၉၄ တွင် လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုဖြင့် ဆုံးခန်းတိုင်ခဲ့ရသည်။ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ မင်းအနောင်ဒေသတွင်

ဗဟိုအရစိုးရမဲ့ ထားရှိသောကတိများဖြစ်သည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ဒေသတွင်းလုံခြုံမှုရှိရေးတို့ကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန် ပျက်ကွက်ခဲ့ခြင်းက ပြည်သူလူထုကို နောက်ထပ်အရေးမပါသူများအဖြစ် ထပ်မံသတ်မှတ်နေခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

လက်ရှိလုပ်ဆောင်နေသော သုတေသနပြုချက်အရ ကျား/မကဏ္ဍ တန်းတူရေး နှင့် တာရှည်ခံသောငြိမ်းချမ်းရေးတို့သည် ခိုင်မာပြီးထင်ရှားသော ဆက်နွယ်မှုရှိကြောင်းနှင့် ထိုအကြောင်းအရာကို သက်သေပြရန် အကြမ်းဖက်ခံရခြင်းကို မြင့်မားစွာခံစားရသော နိုင်ငံများရှိအမျိုးသမီးများ၏ ပဋိပက္ခနှင့်စစ်မက်ရေးရာတို့တွင် ပါဝင်လာနိုင်ချေ (ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံချင်း နှစ်ရပ်လုံးတွင်)သည် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု နည်းပါးသောနိုင်ငံများ နှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ပိုမြင့်မားကြောင်းတွေ့ရှိချက်က ဖော်ပြနေသည်။ (Hudson et al. 2012) သာ၍ တူညီခြင်းနှင့် မြင့်မားသောနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ကိုယ်စားပြုခြင်းခံရသော အမျိုးသမီးများနေထိုင်သည့် တိုင်းပြည်များသည်လည်း စစ်ပွဲများတွင် ပါဝင်လာနိုင်ချေမှာလည်း နည်းပါးနေပါသည်။ (Hudson et al. 2012) အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်းခံရမှု၊ ကျားမအခြေပြုတန်းတူအခွင့်အရေးမညီမျှမှုနှင့် ပဋိပက္ခတို့သည် ဆက်နွယ်လျက်ရှိပြီး (Caprioli 2005; Hudson et al. 2012) လေ့လာတွေ့ရှိချက်များအရ အမျိုးသမီးအဖွဲ့များ တပေါင်းတည်းပါဝင်ခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးသဘောတူညီချက်များတွင် အထိမခံနိုင်သော ကျား/မကဏ္ဍဆိုင်ရာအချက်အလက်များ ပိုမိုထည့်သွင်း ထားနိုင်ခြင်းတို့သည် အပြန် အလှန် ဆက်စပ်မှုရှိသည်။ (UN Women 2012a: 4) တားဆီးပိတ်ဆို့ထားသော စံနှုန်းများ သတ်မှတ်ထားသည့် ကျား/မ အခန်းကဏ္ဍနှင့် အမှုအကျင့်များကို သိသာထင်ရှားလာစေရန်နှင့် ဖြေရှင်းပေးနိုင်ရန် ငြိမ်းချမ်းရေးဆိုင်ရာဆွေးနွေးပြောဆိုမှုများနှင့် ပဋိပက္ခအလွန် ပြန်လည် တည်ဆောက်ရေးဆောင်ရွက်မှုများတွင် အမျိုးသမီးများအား ပိုမိုနေရာပေးရန် လိုအပ်ပါ သည်။ (Ellerby 2013) လေ့လာတွေ့ရှိချက်များ ဖော်ပြချက်အရ ယင်းကဲ့သို့သော ဆောင်ရွက်မှုများပျက်ကွက်ခဲ့ပါက တရားဝင်ဆောက်ရွက်ချက်များနှင့် ပဋိပက္ခအလွန် ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့အစည်းများ၏ လုပ်ထုံးများကို အားနည်းသွားစေပြီး နောက်ထပ်ပဋိပက္ခများကို ပိုမိုတိုးပွားလာစေသည်။

အဖြစ်အပျက်များလေ့လာခြင်းများ၏ အကျဉ်းချုပ်

ဤအပိုင်းသည် အဖြစ်အပျက်ကို လေ့လာခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဤအစီရင်ခံစာ အတွက် ခြုံငုံသုံးသပ်ရွေးချယ်ထားသောအပိုင်းဖြစ်ရကား ကျားမအခြေပြုပြဿနာနှင့် ပဋိပက္ခတည်းဟူသော ဘောင်အတွင်း တင်ပြထားသည်။ ဆွေးနွေးရာတွင်လည်း သုတေသနပြုချက်မှထွက်ပေါ်လာသော အကြောင်းအရာများထပ်တူဖြစ်နေသည်။ ဖြစ်လေ့ ဖြစ်ထရှိသည့် အကြောင်းအရင်းများနှင့် အကြောင်းအရာတစ်ခုတည်းသို့ ဦးတည်နေသည့် အချက်များကို အကျဉ်းချုပ်ဆွေးနွေးထားသည်။ မတူညီသည့် သမိုင်းနောက်ခံရှိသော အမျိုးသမီးများ၏ အသံများကို စုစည်းထားခြင်းဖြစ်ပြီး ဤလေ့လာ တွေ့ရှိချက်များအရ

အမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံများသည် ပိုမိုမြင့်မားသော ပန်းတိုင်များဖြစ်သည့် နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ခြင်းနှင့် ရေရှည်တည်တံ့သည့်ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့တွင် မည်သို့သက်ဆိုင်နေကြောင်း ဖော်ပြနေပြီး အမျိုးသမီးများသည် ပဋိပက္ခနှင့်ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှုတွင် ဇာတ်လမ်းပြောပြသူများသာမဟုတ်ဘဲ တက်ကြွစွာ ပြောင်းလဲပေးနိုင်စွမ်းရှိသော လက်တွေ့သရုပ်ဆောင်သူများအဖြစ် ပြသ နေပါသည်။

အာဖဂန်နစ္စတန်

ဤအဖြစ်အပျက်အကြောင်းအရာများကို လေ့လာရာတွင် Anna Larson ၏ မှတ်တမ်းများက အာဖဂန်နစ္စတန်တွင် ပဋိပက္ခနှင့်ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်စဉ်အတွင်း အမျိုးသမီးတို့၏အခန်းကဏ္ဍ မည်ကဲ့သို့ဖြစ်ကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည့်နည်းတူ အမျိုးသမီးများမကြာခဏဆိုသလို မည်သို့မည်ပုံ ဥပေက္ခာပြုခြင်းခံကြရပုံနှင့် သူတို့ကို အပြစ်သက်သက်ခံစားရသူများအဖြစ်ရှုမြင်ခြင်းကိုခံရကြောင်းဖော်ပြထားသည်။ အာဖဂန်နစ္စတန်တွင် ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော နှစ် ၄၀ ပဋိပက္ခများကို အကြမ်းအားဖြင့် လေးပိုင်းခွဲခြားနိုင်သည်။ ဆိုဗီယက်သိမ်းပိုက်ခြင်းကို ခုခံတော်လှန်သော ၁၉၇၈-၈၆၊ ပြည်တွင်းစစ်ကာလ (၁၉၉၂-၉၅)၊ တာလီဘန်အုပ်ချုပ်သည့် ကာလ (၁၉၉၅-၂၀၀၁) နှင့် ၂၀၀၁ခုနှစ်လွန် ပုန်ကန်လုပ်ရှားမှုကာလ (၂၀၀၁-၂၀၁၅) တို့ဖြစ် သည်။ Larson ၏ ရေးသားချက်အရ အာဖဂန်နစ္စတန်အမျိုးသမီးများသည် နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းမရှိခြင်း၏ သားကောင်များအဖြစ် ကျယ်ပြန့်စွာဖော်ကျူးထားသော်လည်း အမျိုးသမီးတို့၏ အခန်းကဏ္ဍသည် အုပ်ချုပ်မှုစနစ် အပြောင်းအလဲနှင့် အတူတပြည်းဖြည်းပြောင်းလဲသွားခြင်းမှာ အံ့ဩဖွယ်မဟုတ်ပါ။ ထိုသို့ပြောင်းလဲလာပုံမှာ ကနဦးအချိန်ကာလများတွင် အများပြည်သူနှင့် သက်ဆိုင်ရာကဏ္ဍများတွင် လွတ်လပ်ပျော်ရွှင်စွာ သွားလာလှုပ်ရှားခွင့်ရခဲ့သည့်ကာလမှ ဆိုဗီယက်တော်လှန်ရေးတွင် တက်ကြွစွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပုံနှင့် တာလီဘန်အုပ်ချုပ်သည့်ကာလတွင်မူ အမျိုးသမီးများအပေါ် တင်းကြပ်စွာ ကန့်သတ်ခြင်းများပြု လာခဲ့ခြင်းတို့ဖြစ်သည်။

အမျိုးသမီးတို့၏ အခန်းကဏ္ဍကို ထုံးစံအတိုင်း လားရာတစ်ဖက်တည်းရှိသကဲ့သို့ ယေဘုယျ ယူဆခဲ့ကြပြီး နိုင်ငံတကာနှင့် ပြည်တွင်းကြားဝင်ဖြေရှင်းမှုများတွင် ဖြေရှင်းချက်အဖြစ်အသုံးပြုကြပြီး ၎င်းအခြေအနေကို ကြည့်ခြင်းဖြင့် အာဖဂန်နစ္စတန်၏ ပဋိပက္ခဖြစ်စဉ်တွင် ကျား/မအခြေပြုပြဿနာသည် အဓိကကျလျက်ရှိကြောင်းကို ဤပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမှုတွင် ဖော်ပြထားသော အခြားနိုင်ငံများမှ လေ့လာတွေ့ရှိချက်များနည်းတူ ဖော်ပြနေသည်။ ဥပမာပြရသော် ၂၀၀၁ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်မှုသည် အာဖဂန်အမျိုးသမီးတို့အား လွတ်လပ်စေရန်လိုအပ်သော ခြေလှမ်းတစ်ခုအဖြစ် တစ်စိတ်တစ်ဒေသမှန်ကန်ကြောင်း ဖြေရှင်းထားသည်။ Larson က အမျိုးသမီးတို့အား တစ်ထပ်တည်းသဘောထားကာ ဆက်ဆံခြင်းမျိုးကို သတိပေးထားပြီး အာဖဂန်နစ္စတန်တွင် မတူညီသောအသက်၊ မျိုးနွယ်စုနှင့် လူမှုရေးအဖွဲ့များ၊ မြို့နှင့် ကျေးလက် ဒေသတို့ ၏

ပထဝီနှင့်ဆိုင်သောနယ်ပယ်များ၊ မိသားစု စုဝေးခြင်းများ(ကွန်းဖိစ်)နှင့် ပညာရေးဆိုင်ရာ ကြိုးပမ်းအားထုတ်၍ ရရှိနိုင်သောအဆင့်များစသည့် မတူညီကွဲပြားမှု၏ အရေးပါ အရာရောက်ပုံ ကို အလေးအနက်ထား၍ ဖော်ပြထားသည်။ ဤကဲ့သို့သော အသွင်သဏ္ဌာန်များသည် အမျိုးသမီးများ၏ မိသားစုအတွင်းနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းကိုယ်စားပြုနိုင်သော စွမ်းရည် ကို ဖော်ပြနေသည်။ Larson သတိပြုမိသော အချက်ကို ဥပမာပြရသော် အသက်အရွယ် ကြီးရင့်သော အမျိုးသမီးများသည် သူတို့၏ထုံးစံအတိုင်း ပို၍ကျယ်ပြန့်သော လုပ်ပိုင်ခွင့် ကို ရရှိကြပြီး လူနည်းစု ဟာဇာရာမျိုးနွယ်စုမှ အမျိုးသမီးများသည် အခြားမျိုးနွယ်စုမှအမျိုးသမီး များထက်ပို၍ သိသာထင်ရှားသောလုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိကြသည်။ ဤကဲ့သို့သောအသွင်သဏ္ဌာန် များကို သိရှိသတိပြုမိခြင်းက ဒီမိုကရေစီဆိုင်ရာကြားဝင်ဆောင်ရွက်မှုကို အောင်မြင်စေရန် ထည့်သွင်း စဉ်းစားရမည့်အချက်အဖြစ်ကြောင်း မီးမောင်းထိုးပြလျက်ရှိသည်။ သူ့နေဖြင့် စိတ်ဝင်စားဖွယ် မှတ်သားထားသည့် အချက်မှာ အာဖဂန်နစ္စတန်တွင် ဖြစ်ပျက်နေသည့်အခြေအနေကို ဒေသပုံစံများဖြင့် ဖြေရှင်းသည့် နည်းလမ်းများသည် ထာဝရငြိမ်းချမ်းရေးမရနိုင်သလို ငြိမ်သက်၍လည်း နေမည်မဟုတ်ပါ။ သို့သော်လည်း မိမိတို့အတွင်းမှ ပြောင်းလဲခြင်း အင်အားကို အသုံးပြုလိုပါက အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရသောအုပ်စုများကို လုပ်ပိုင်ခွင့်များ ပံ့ပိုး ပေးခြင်းဖြင့် ရယူနိုင်ပါသည်။ ဥပမာပြဆိုရသော် အမျိုးသမီးများ သည် မိသားစုအဆင့်နှင့် ကျေးရွာအဆင့်များတွင် ပဋိပက္ခဖြစ်ရင်းရာတွင် အထိရောက် ဆုံးပါဝင်လုပ်ဆောင်နိုင်ကြသူများ ဖြစ်ကြသည်။ ဤအကြောင်းအရာသည် သူတို့၏ နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့် ပြည်နယ်အဆင့်များတွင် ပါဝင်နိုင်ခွင့်နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ရာ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံကဲ့သို့သော လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း လွှမ်းမိုးထားသော သဘောထားအပြုအမူများနှင့် ဩဇာကြီးမားသောမျိုးနွယ်စုများ၏ ကွန်ယက် စနစ်များကြောင့် အများအားဖြင့် ဟန်ပြမှုသာ ပါဝင်ခွင့်ရကြသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီကို လုံ့လစိုက် အားထုတ်တည်ဆောက်နေသော အမျိုးသားအဆင့်နှင့် နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့တို့သည် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများအား ပိုမိုပါဝင်စေခြင်းနှင့် ၎င်းလူမျိုးစုများ အတွင်း ထာဝရခွန်တွဲတည်ရှိနေသည့် မတူညီကွဲပြားမှုများကို တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ပေးမှုများရှိ နေမှသာလျှင် အောင်မြင်မှုရရှိနိုင်သည့် ကြီးမားသော အခွင့်အရေးများ အကြောင်း Larson က ထောက်ပြထားပါသည်။

ဤကဲ့သို့သော ကန့်သတ်ထိန်းချုပ်ထားမှုများရှိနေသော်လည်း အချို့သောဒီမိုကရေစီ ဆိုင်ရာကျင့်ထုံးများတွင် အမျိုးသမီးများအတွက် ပြည်သူ့အခန်းကဏ္ဍများတွင် ပါဝင်နိုင် ရန် တရားဥပဒေနှင့်အညီ ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ဥပမာနိုင်ငံသား အခွင့်အရေးများ ပညာပေးသူများ သို့မဟုတ် ရွေးကောက်ပွဲစောင့်ကြည့်လေ့လာသူများ။ Larson ယုံကြည်ထားသည်မှာ ဤသို့ ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် အမှန်တကယ်ပင် အမျိုးသမီးများ အတွက် အနာဂတ်တွင် လူထုအတွင်း သို့ ကျယ်ပြန့်စွာပါဝင်လာနိုင်ရေးအတွက် အခွင့်အလမ်းဖြစ်ပြီး ရဝမ်ဒါနိုင်ငံတွင်လည်း လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှုဖြစ်ပွားပြီးနောက်ပိုင်း နိုင်ငံရေးနယ်ပယ်တွင် အမျိုးသမီးများကြီးမားကျယ်ပြန့်စွာ ဝင်ရောက်ခွင့်ရှိလာသည်။

ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ

ဤလေ့လာခြင်းတွင် Rosalic Hall နှင့် Joanna Pares Hoare တို့က ပြည်တွင်းစစ်ပြီးနောက် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ရေးဖြစ်စဉ်များတွင် အမျိုးသမီးတို့လွှမ်းမိုးနိုင်ရေးအတွက် ပါဝင်လုပ်ဆောင်ရန် အခွင့်အလမ်းများနှင့် စိန်ခေါ်မှုများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးခဲ့ရာတွင် တရားဝင်နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းများ တည်ဆောက်နိုင်ရေးသည် အရေးပါသောလည်း ဩဇာကြီးမားသည့်အဖွဲ့များ၏ ကျား/မ အခြေပြုကွန်ယက်များက ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်တွင် အမျိုးသမီးများ၏ စွမ်းရည်ကို ပုံဖော်နိုင်ရေးနှင့် အကျိုးခံစားနိုင်ရေးတို့ကို ဟန့်တားပိတ်ပင်လျက်ရှိကြောင်း ဆွေးနွေး တင်ပြထားသည်။

ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၏ မင်ဒနာအိုကျွန်းသည် ဒုတိယအကြီးဆုံးသောကျွန်းဖြစ်သကဲ့သို့ သဘာဝသယံဇာတလည်း ကြွယ်ဝသည်။ သို့သော်လည်း ၎င်းသည် အဓိကကျွန်းစုများတွင် ဖွံ့ဖြိုးမှုအနိမ့်ဆုံးသောနေရာနှင့် စာတတ်မြောက်မှုနှုန်းနှင့် လူသက်တမ်းသတ်မှတ်ချက် အတိုဆုံးနေရာ ဖြစ်နေသည်။ အမျိုးစုံသောပဋိပက္ခများကို နိုင်ငံ၏တောင်ပိုင်းတွင် တွေ့ရှိရသော်လည်းရှုပ်ထွေးလှသော မိုရိုအစ္စလာမ်မစ်တို့၏ ရပ်တည်ချက်နှင့် ၎င်းတို့၏ နှစ်နာချက်တိုင်တန်းမှုများကို ဒေသအတွင်းနှင့် ကမ္ဘာ့အဝန်း အသိအမှတ်ပြုခံရရန် ရုန်းကန်လှုပ်ရှားမှုများရှိနေခြင်းကြောင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၏ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များအတွင်း ဘုံရန်သူပေါ်ပေါက်ခြင်းတို့သည် မတူညီကွဲပြားသော အုပ်စုအဖွဲ့များကို ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်နှင့် လွတ်လပ်ရေးအတွက်တိုက်ပွဲဝင်ရန် တူညီသောအကြောင်းရင်းများဖြင့် စုစည်းပေးခြင်းကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

ဤ လေ့လာမှုကို မိုရိုအမျိုးသား လွတ်မြောက်ရေးတပ်ဦး (MNLF) နှင့်မိုရိုအစ္စလာမစ် လွတ်မြောက်ရေးတပ်ဦး (MILF) အတွင်းရှိ အမျိုးသမီးများအပေါ် ဦးတည်ထားပါသည်။ ကချင်အရေးလှုပ်ရှားမှုတွင် အမျိုးသမီးစစ်သည်တို့၏ အတွေ့အကြုံများကို သံယောင်လိုက်ရသော အမျိုးသမီးများကို လက်နက်ကိုင် ရုန်းကန်လှုပ်ရှားမှုများတွင် ဤကဲ့သို့သော အဖွဲ့အစည်းများအတွင်း တွေ့မြင်ရမည်ဖြစ်သော်လည်း ဦးဆောင်သူအဆင့်များတွင် မပါဝင်ကြပါ။ အရေးကြီးသောအခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်သည့် မိုရို၏ သရုပ်မှန်အခြေအနေတွင် မျိုးနွယ်စု၊ ဘာသာရေးနှင့် လူမျိုးစုများက အမျိုးသမီးများ၏ ဘဝအတွေ့အကြုံကို မည်သို့ပြောင်းလဲစေခြင်းနှင့် သူတို့၏ ပဋိပက္ခနှင့်ငြိမ်းချမ်းရေးအစီအစဉ်များအပေါ် မျှော်လင့်ချက်များကို စာရေးသူများမှ မီးမောင်းထိုးဖော်ပြလိုသည်။ အမျိုးသမီးများပါဝင်လာခြင်းမှ သူတို့ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော လူမှုရေးမျှတမှုကင်းမဲ့ခြင်းနှင့် မွတ်ဆလင်များအဖြစ် ထင်ထင်ရှားရှားနေထိုင်ခြင်းကို အသိအမှတ်မပြုခြင်း တို့ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ အမျိုးသမီး တိုက်ပွဲဝင်များအဖြစ် သိသာထင်ရှားစွာပါဝင်ခဲ့ကြသော်လည်း ပြန်လည်ပေါင်းစည်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် တန်းတူညီမျှသော အခွင့်အလမ်းများ မရရှိခြင်းနှင့် အမျိုးသမီးအများအပြား ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် အကျိုးခံစားခွင့်တို့တွင် ချန်လှပ်ထားခြင်း ခံရသည်။

လုံခြုံစိတ်ချခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ကျယ်ပြန့်သော အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ချက်ကို

အသုံးပြုခြင်းအားဖြင့် Hall နှင့် Pares Hoare တို့က အမျိုးသမီးများတို့သည် မင်ဒနာအိုတွင် အမျိုးအဆ မညီမျှသည့် ကြီးမားသောသောပဋိပက္ခဆိုးကျိုးများကို ခါးစည်းခံစားကြရကြောင်း ဆွေးနွေးတင်ပြထားသည်။ အစိုးရတပ်နှင့် အစိုးရမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်တပ်များ၏ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခသည် ကြီးမားသောလူထုကို နေရပ်စွန့်ခွာရွှေ့ပြောင်းစေပြီး အဓိက အားဖြင့် အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးသူငယ်များအပေါ် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်လျက်ရှိသည်။ ကျားမအခန်းကဏ္ဍများနှင့် ၁၀ မျှော်လင့်ချက်များက အမျိုးသားများထက် အမျိုးသမီးများကို စခန်းများအတွင်း နေထိုင်စေပြီးတိုးပွားလာသော မိသားစုများ၏ ဖူလုံရေးတာဝန်ယူရခြင်းမှာ မြန်မာပြည်ရှိ ကချင်ပြည်နယ်၏အခြေအနေကဲ့သို့ပင်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် အမျိုးသမီးများသည် တစ်ဦးတည်း မိသားစုတာဝန် ထမ်းဆောင်နေသူများဖြစ်သောကြောင့် (မျိုးနွယ်စု အတွင်း အကြမ်းဖက်မှု) သည်လည်း ကျားမအခြေပြုဆိုးကျိုးများ သက်ရောက်စေပြီး ငွေကြေးဆိုင်ရာ မလုံခြုံမှု အခြေအနေကို ပိုမိုဆိုးဝါးစေပါသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ ဤအတွေ့အကြုံများက အပြုသဘောဆောင်သောရိုက်ခတ်မှုအဖြစ် အမျိုးသမီးများကိုအရပ်ဖက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများ တွင်နှင့် ဒုက္ခသည်စခန်းများတွင် ဦးဆောင်မှုအခန်းကဏ္ဍတွင် ရံဖန်ရံခါရရှိစေသည်။

လေ့လာခြင်း၏ သတိပြုမိသောအချက်ကား ယခုအခါတရားဝင်ရွေးကောက်ပွဲ နှင့် အုပ်ချုပ်ရေး၏ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံတို့သည် အမျိုးသမီးများ ထိရောက်သော နိုင်ငံရေးပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့် သေချာစေရန် အစီအစဉ်များ နေရာတကျရှိနေပြီ ဖြစ်သည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ လက်ရှိအဖြစ်မှန်တွင် မျိုးနွယ်စုနှင့် မိသားစုမင်းမူထိန်းချုပ် ထားသော ရွေးကောက်ပွဲများနှင့် ဒေသပါတီဖွဲ့စည်းရန် တိုတောင်းသောအချိန်တာများသာ ရှိနေခြင်း စသည့်အခြေအနေတို့ကြောင့် လာမည့်အနာဂတ်တွင် အမျိုးသမီးတို့၏ပါဝင်နိုင်မှု ပမာဏမှာ တိုးမြင့်လာနိုင်ဟန် မရှိတော့ချေ။ အလားတူကိစ္စကို ယှဉ်တွဲပြီး အာဖရိကနက္ခတ်ရှိ အမျိုးသမီးတို့၏ အတွေ့အကြုံနှင့် ချိန်ထိုးကြည့်နိုင်သည်။ ထိုသူတို့၏ လူ့အတန်းအစားတစ်ခု တွင် ပါဝင်အရေးပါသူများအဖြစ် ပါဝင်နိုင်ခြင်းသည် တရားဝင်အသိအမှတ်မပြုထားသော မျိုးနွယ်စုနှင့် မိသားစုကွန်ယက်အတွင်းမှ မိမိတို့၏အကျိုးစီးပွားအတွက် ဩဇာအာဏာများကို ကျင့်သုံးခြင်းမှရရှိကြသည်။

ရဝမ်ဒါ

Sara Brown ၏ လေ့လာမှုတွင် ရဝမ်ဒါ၏ လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုအတွင်း အမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် မျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုဖြစ်ပြီးနောက် ပြောင်းလဲ လာသည့် ကျား/မအခြေပြုစံနှုန်းများနှင့် ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်မှုများ ဖြေလျော့လာခြင်း တို့ကြောင့် အမျိုးသမီးများအဆင့်အတန်းတစ်ခုတွင် တက်ကြွစွာပါဝင်လာနိုင်ခြင်းကို မှတ်တမ်း တင်ထားသည်။ သူမဆွေးနွေးတင်ပြထားသည်မှာ အမျိုးသမီးများသည် ပါဝင်မှုရှိခဲ့ကြသကဲ့သို့ ဆက်လက်၍လည်း အရေးပါသောကဏ္ဍဖြစ်သည့် တိုင်းပြည်၏ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေးအတွက် နှစ်ရပ်စလုံးတွင် ဖျက်ဆီးသူနှင့် ပံ့ပိုးပေးသူများအဖြစ် ပါဝင်ကြသည်။

ထိုသို့ဖြစ်သောကြောင့် နိုင်ငံတော်ကို ရေရှည် အောင်မြင်စွာ တည်ဆောက်နိုင်ရန် ဤအကြောင်းအရာများကို မဖြစ်မနေ စဉ်းစားရပေမည်။

ကိုလိုနီခေတ်သွေးခွဲ၍ အုပ်ချုပ်ခဲ့သောနည်းဗျူဟာသည် ရဝမ်ဒါနိုင်ငံတွင် ရှိသော မျိုးနွယ်စုအချင်းချင်း မယုံကြည်မှုကို အမြစ်တွယ်စေခဲ့သည်။ လွတ်လပ်ရေး ရရှိပြီးနောက် မျိုးနွယ်စုအလိုက် အကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့် မျိုးနွယ်စုတစ်ခုနှင့်တစ်ခု ဆန့်ကျင်ဘက်အုပ်စုများအဖြစ် ပြောင်းလဲသွားသည့် အသွင်ပြင်လက္ခဏာများကို ဖော်ဆောင်လာစေသည်။ ဘရောင်းတင်ပြဆွေးနွေးထားသည်မှာဩဇာအာဏာသူများမှ လက်လျှော့ရုတ်သိမ်းခြင်း မရှိပါက နောက်ဆက်တွဲငြိမ်းချမ်းရေး ပြောဆို ဆွေးနွေးမှုများတွင် အလေးအနက်ထားရမည့်နှစ်နာမူများကို ဖြေရှင်းနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ ပဋိပက္ခကိုငြိမ်းချမ်းစွာဖြေ ရှင်းပေးနိုင်သည့် အဖွဲ့အစည်းများကို ဓမ္မေထုတ်ပေးသော နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းပတ်ဝန်း ကျင်မရှိသောကြောင့် ပါတီစုံစနစ်ကိုထိန်းကျောင်းခြင်း သည် အစွန်းရောက်ဟူတိုနိုင်ငံရေး ပါတီများအဖြစ်သို့ ကူးပြောင်းသွားပြီး ထိုမှတစ်ဆင့် ရဝမ်ဒါလက်နက်ကိုင်တပ်လက်အောက်ခံ အိမ်နီးချင်းပတ်ဝန်းကျင်ကို ပေးသောတပ်ဖွဲ့ငယ်အဖြစ်သို့ အသွင်ကူးပြောင်းခဲ့ပြီး နောက်ပိုင်းဖြစ်ပေါ်ပေါက်လာ သောလူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုတွင် အဓိကပါဝင်သည့်ပြည်သူစစ် များအဖြစ် ဖွဲ့စည်းသွား ကြသည်။

ဤပုံနှိပ်ထုပ်ဝေမှုတွင် ဖော်ပြထားသည့်အခြားသော အဖြစ်အပျက်များတွင် တွေ့ရှိ ရသကဲ့သို့ ကျား/မအခြေပြုအကြောင်းရင်းများကို အမျိုးသားရေးဦးတည်ချက်များအဖြစ် အသုံးပြုခဲ့သည်။ ဥပမာ- Brown က ဖော်ပြရာတွင် လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ် ကာလအတွင်း ထွက်စီအမျိုးသမီးများကလူတကာနှင့်လိင်ဆက်ဆံခဲ့ရသူများအဖြစ်ဖော်ပြထားခဲ့သည့်အတွက် အခြားသူများအတွက် ခြိမ်းခြောက်မှုဖြစ်စေပြီး တစ်ဘက်မှာလည်း ဟူတူအမျိုးသမီးများကို မိသားစုများကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်သောသူများ မြင်ပြီး မိမိတို့နှင့်တော်စပ်သည့် အမျိုးသားများသည် ထွက်စီအမျိုးသမီးများနှင့်ဆက်ဆံမှုမပြုဘဲ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ခြင်းရှိရေး အတွက် တာဝန်ရှိသူများအဖြစ် ဖော်ပြထားသည်။ အများထင်မြင်ယူဆထားသည့် အမျိုးသမီး များကို စော်ကားကျူးလွန်ခံရသူများ သို့မဟုတ် ဘေးမှကြည့်နေသူများအဖြစ်နှင့် ဆန့်ကျင်၍ ရဝမ်ဒါ လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုကို တွေ့ကြုံဖြတ်သန်းခဲ့ကြသောအမျိုးသမီးများကို အကြမ်းဖက် ကျူးလွန်သူများနှင့် အန္တရာယ်မှကယ်တင်ပေးသူများ စသည့်အခြေအနေနှစ်ရပ်လုံး လုပ်ဆောင် သည့် အရေးပါသောနိုင်ငံရေးကြားဝင်ဆောင်ရွက်သူများဖြစ်ခဲ့ကြပြီး ကျား/မအခြေပြုခြင်းဆိုင်ရာ အသိပညာကင်းမဲ့ခြင်းက အမျိုးသမီးများအား မိမိတို့ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများမှပြစ်ဒဏ် ကင်းလွတ်ခွင့်ရှိနေစေသကဲ့သို့ အခြေအနေကိုဖန်တီးပေးသည်။ မကြာခဏပင် ကျား/မ အရေးအလေးထားသူများ၏ အမြင်ရှုထောင့်များသည့် လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်သောကာလအတွင်း ဆောက်ရွက်ခဲ့သော အရေးပါသည်အချက်များကို ဖော်ပြပေးသည်။ ဥပမာပြရသော်အမျိုး သမီးများသည် ထွက်စီများကို မိမိတို့၏အိပ်ခန်း သို့မဟုတ် မီးဖိုချောင်ထဲတွင် ဝှက်ထားခြင်း (အိမ်အတွင်းရှိအမျိုးသမီးများ၏ သီးသန့်သတ်မှတ်ထားသည့်နေရာဖြစ်ပြီး အမျိုးသားပြည်သူ စစ်အဖွဲ့ဝင်များဝင်ရောက်ခြင်းမရှိသည့်နေရာ)သို့မဟုတ်သူတို့၏ မိခင်ကဏ္ဍကို အသုံးပြုသွေး ဆောင်ဖျားယောင်းကာ ကလေးငယ်များကိုဖော်ထုတ်ခြင်း သို့မဟုတ် သတ်ဖြတ်ခြင်း။

Brown ဆွေးနွေးတင်ပြထားသည်မှာ လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ် ဆူပူအုံကြွမှုတွင် အမျိုးသမီးများသည် ယခင်ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်ထားသော အများပြည်သူ အဝန်းအဝိုင်းသို့ အဆင့်အတန်းတစ်ခုသို့ ယာယီပါဝင်နိုင်ရန် နေရာတစ်ခု ဖန်တီးခဲ့ကြသည်။ အပြောင်းအလဲ အဖြစ် သြဇာအာဏာ၏ ဟန်ချက်ကို ပြောင်းလဲရာတွင် အများပြည်သူ လုပ်ငန်းတွင်ရှိနေသော အမျိုးသမီးများက မြောက်များစွာသောမူဝါဒကို ချမှတ်ခြင်းဖြင့် ဒီမိုကရေစီလိုလားသော ဖြစ်စဉ်များတွင် ပါလီမန်ခွဲတမ်းကဲ့သို့သောနေရာ၌ အမျိုးသမီးများဆက်လက်ပါဝင်နိုင်စေ ခြင်းကို သေချာပီပြင်စေသည်။ အမျိုးသမီးတို့၏ မိခင်စိတ် သဘောသဘာဝကို ထုတ်နုတ်ပြီး အမျိုးသမီးများသည် မိဘမဲ့ကလေးများကို ကူညီစောင့်ရှောက်ရန် တိုင်းပြည်အနှံ့အပြားရှိလူမျိုး စုအဖွဲ့များအတွင်းမှ အမျိုးသမီးများအား အောင်မြင်စွာစည်းရုံးနိုင်ခဲ့ပြီး မျိုးနွယ်စုမျိုးစုံပါဝင်သော အမျိုးသမီးအစည်းအရုံးများစွာ ပေါ်ထွန်းလာရေးအတွက်လည်း ကူညီပံ့ပိုးခဲ့ကြသည်။

မည်သို့ပင်ဆိုစေ အမျိုးသမီးလူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်သူများကို လျှို့ဝှက်ထားခြင်း နှင့် မျိုးနွယ်စုမှန်းတီးရေးကို အခွန်ရှည်စေခြင်းသည် ရေရှည်တည်တံ့သော ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် ခြိမ်းခြောက်မှုဖြစ်သည်။ လူမျိုးတုံးသတ်မှုကာလအတွင်း အမျိုးသမီးများကျူးလွန်ခဲ့သော ပြစ်မှုများနှင့်အဖွဲ့အစည်းများ၏ လုပ်ဆောင်မှုအတွက် တစ်ဦးချင်း တာဝန်ယူမှုမရှိပါက အဓိပ္ပာယ်ပြည့်ဝသော ပြန်လည်ထူထောင်ခြင်းနှင့် ရင်ကြားစေ့ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးတို့သည် အားနည်းချက်များရှိနေမည်ဖြစ်သည့်အပြင် အမျိုးသမီးတို့သည် အိမ်ထောင်၏အဓိက တံခါးမှူးများဖြစ်ကြပြီး၊ နောက်မျိုးဆက်သစ်သို့ ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်ကို လက်ဆင့်ကမ်းကြ သူများဖြစ်သောကြောင့် သေးငယ်သူများ မဟုတ်ကြပါ။

ကျမ်းကိုးစာရင်းနှင့် ဖြည့်စွက်ဖတ်ရှုရန်များ

- Alison, Miranda, *Women and Political Violence: Female Combatants in Ethno-national Conflict* (London: Routledge, 2009)
- Barnes, Karen, 'Building an Inclusive Security Sector: How the EU can support gender-sensitive security sector reform in conflict-affected contexts', Initiative for Peacebuilding and International Alert, 2009
- Bent, G. and Lau, S., 'War and peace: still a man's world', *The Guardian*, 21 October 2013
- Björkdahl, Annika, 'A Gender-Just Peace? Exploring the Post-Dayton Peace Process in Bosnia', *Peace & Change*, 37 (2012), pp. 286–317
- Brass, Paul R., *Ethnicity and Nationalism: Theory and Comparison* (New Delhi: Sage, 1991)
- Brown, Michael E., Lynn-Jones, Sean M. and Miller, Steven E. (eds.), *Debating and Democratic Peace* (Cambridge, MA: MIT Press, 1996)
- Caprioli, M., 'Primed for Violence: The Role of Gender Inequality in Predicting Internal Conflict', *International Studies Quarterly*, 49 (2005), pp. 161–78
- Cheldelin, S. I. and Eliatamby, M. (eds.), *Women Waging War and Peace: International Perspectives on Women's Roles in Conflict and Post-Conflict Reconstruction* (New York: Continuum, 2011)
- Chinkin, Christine and Charlesworth, Hilary, 'Building Women into Peace: the international legal framework', *Third World Quarterly*, 27/5 (2006), pp. 937–57
- Cohen, Dara Kay, Nordås, Ragnhild and Wood, Elisabeth, 'Four Things Everyone Should Know about Wartime Sexual Violence', *The Washington Post*, 9 June 2014, available at <<http://www.washingtonpost.com/blogs/monkey-cage/wp/2014/06/09/four-things-everyone-should-know-about-wartime-sexualviolence/> 2014>, accessed 15 June 2015
- Commission on Global Governance, *Our Global Neighborhood: The Report of the Commission on Global Governance* (Oxford: Oxford University Press, 1995)

- International IDEA J?

- Licklider, Roy, 'Comparative Studies of Long Wars', in Chester A. Crocker, Fen Osler Hampson and Pamela Aall (eds.), *Grasping the Nettle: Analyzing Cases of Intractable Conflicts* (Washington, DC: United States Institute of Peace, 2005), pp. 33–46
- Linz, Juan and Stepan, Alfred, *Problems of Democratic Transitions and Consolidation: Southern Europe, South America, and Post-Communist Europe* (Baltimore, MD Johns Hopkins University Press, 1996)
- Lukatela, Ana, 'Gender and Post-Conflict Governance: Understanding the Challenges', UNWOMEN, 2012, available at <[http:// www.unwomen.org/~media/headquarters/media/publications/en/05cgenderandpostconflictgovernance.pdf](http://www.unwomen.org/~media/headquarters/media/publications/en/05cgenderandpostconflictgovernance.pdf)>, accessed 20 July 2014
- Landman, Todd (ed.), *Assessing the Quality of Democracy: An Overview of the International IDEA Framework* (Stockholm: International IDEA, 2008)
- Mann, M., *The Dark Side of Democracy: Explaining Ethnic Cleansing* (Cambridge: Cambridge University Press, 2005)
- MacKenzie, M., 'Securitization and Desecuritization: Female Soldiers and the Reconstruction of Women in Post-Conflict Sierra Leone', *Security Studies*, 18/2(2009), pp. 241–61
- Mannergren Selimovic, J., Nyquist Brand, Å. and Söderberg Jacobson, A., *Equal Power—Lasting Peace* (Stockholm: Kvinna till Kvinna, 2012)
- Mansfield, E. D. and Snyder, J., 'Democratization and the Danger of War', *International Security*, 20/1 (1995), pp. 5–38
- Maoz, Zeev and Russett, Bruce, 'Normative and Structural Causes of Democratic Peace 1946–1986', *American Political Science Review*, 87/3 (September 1993)
- Mason, T. David and Meernik, James D., *Conflict Prevention and Peacebuilding in Post-War Societies: Sustaining the Peace* (London and Paris: Routledge, Taylor and Francis Group, 2006)
- McEvoy, Sandra, 'Loyalist Women Paramilitaries in Northern Ireland: Beginning a Feminist Conversation about Conflict Resolution', *Security Studies*, 18/2 (2009), pp. 262–86

- Snyder, J., *From Voting to Violence: Democratisation and Nationalist Conflict* (New York and London: W. W. Norton, 2000)
- Tickner, A. J., *Gendering World Politics: Issues and Approaches in the Post-Cold War Era* (New York: Columbia University Press, 2001)
- True, J., 'The Unfulfilled Mandate: Gender Mainstreaming and UN Peace Operations', *Georgetown Journal of International Affairs*, 10/2 (2009), pp. 41–51
- True, J., 'The Political Economy of Violence Against Women in Asia-Pacific', *The Australian Feminist Law Journal*, 32 (June 2010), pp. 39–59
- True, Jacqui and Krook, Mona Lena, 'Rethinking the Life Cycles of International Norms: The United Nations and the Global Promotion of Gender Equality', *European Journal of International Relations*, 18/1 (March 2012), pp. 103–27
- UN General Assembly, *An Agenda for Peace: resolution adopted by the General Assembly*, 8 October 1993, A/RES/47/120B
- UNPO Secretariat, 'Intersectional Discrimination, Multifaceted Problems: Minority Women, Violence and Peace building', Issues paper prepared for the 4th Session of the UN Forum on Minority Issues, November 2011
- UN Women, 'Women's Participation in Peace Negotiations: Connections between Presence and Influence', UN Women, 2012a
- UN Women, 'UN Women Sourcebook on Women, Peace and Security: Overview of Contents', UN WOMEN, October 2012b
- Wallensteen, Peter, *Understanding Conflict Resolution: War, Peace and the Global System* (London: Sage Publications, 2002)
- Weber, A., 'Women without Arms: Gendered Fighter Constructions in Eritrea and Southern Sudan', *International Journal of Conflict and Violence*, 5/2 (2011), pp. 371–84

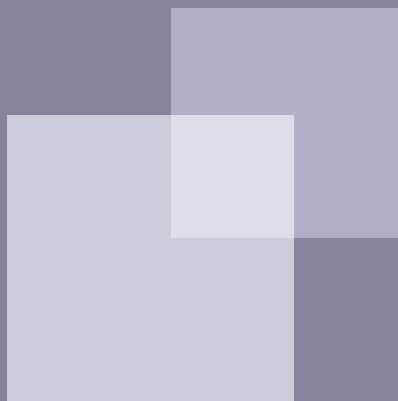

ရှင်းလင်းချက်များ

- (၁) ဤလေ့လာခြင်းတွင် ဘားမားဟူသည့် အသုံးအနှုန်းအစား မြန်မာဟုပင် အသုံးပြုသွားမည်ဖြစ်ပြီး ယင်းသို့ခေါ်ဝေါ်ခြင်း အကြောင်းမှာ ၁၉၄၈ခုနှစ် တွင် ဂရိတ်ဗြိတိန်ထံမှ လွတ်လပ်ရေးရရှိပြီးသော တိုင်းပြည်ဖြစ်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။
- (၂) အချို့သောအဖြစ်အပျက်များတွင် သုတေသနပြုသူများက သက်ဆိုင်ရာတိုင်းပြည်များ တွင် ယခင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သော ကွင်းဆင်းလေ့လာမှုများကိုလည်း ထုတ်နုတ်အသုံးပြု ပါသည်။
- (၃) UNSCR 1325 သည် အောက်တိုဘာလ ၂၀၀၀ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ လုံခြုံရေးကောင်စီ မှ တညီတညွတ်တည်း စတင်အသုံးပြုခွင့်ပေးထားပြီး တသီးတသန့်နေထိုင်ကြသော လူမျိုးစုများစစ်နှင့် ပဋိပက္ခ၏ ကျားမကဏ္ဍ အပေါ် သက်ရောက်ထင်ဟပ်သောအချက်များကို အသိအမှတ်ပြုရန် ပထမဦးဆုံးသော ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်များနှင့် တည်ငြိမ်ခိုင်မာ၊ မြဲမြံရေးအတွက် လုံ့လစိုက် ထုတ်ကြိုးပမ်းများတွင် အမျိုးသမီးများအား ထည့်သွင်း ပါဝင်စေခြင်းသည် အရေးကြီးကြောင်းစိတ်ဝင်စား ဘွယ်ရာဖော်ပြထားသည်။ ၎င်းနှင့်အတူ ဖြည့်စွက်ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ခြောက်ရပ် (၁၀၂၀၊ ၁၀၀၀၊ ၁၈၉၉၊ ၁၉၆၀၊ ၂၁၉၆၊ နှင့် ၂၂၁၂) က ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်းတွင် အစောပိုင်း ပဋိပက္ခကာကွယ်ခြင်းမှ ပဋိပက္ခနှောင်းပိုင်းပြန်လည်တည်ဆောက်ခြင်းကာလများတိုင် အောင် အလွှာအားလုံးရှိ အမျိုးသမီးများအပြည့်အဝတူညီစွာပါဝင်လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နိုင် ရေးကို တောင်းဆိုထားသည်။ ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီပြဋ္ဌာန်းချက် ၁၃၂၅ (၂၀၀၀ ခုနှစ်) တွင်ဖော်ပြသော ငြိမ်းချမ်းရေး၊ လုံခြုံစိတ်ချရခြင်းနှင့် အမျိုးသမီးများ၊ ၂၀၀၀ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ (၁၃)ရက်၊ S/RES/ 1325 (2000) <<http://www.refworld.org/docid/3b00f4672e.html>> ၂၀၁၅ခုနှစ် မေလ ၂၀ရက် တွင်ဝင်ကြည့်ခဲ့သည်။
- (၄) အင်္ဂလိပ်စာလောပဋိပက္ခဒေတာအခြေခံအစီအစဉ်ကို <<http://www.pcr.uu.se/research/ucdp/definitions/>> တွင်ဝင်ကြည့်ခဲ့သည်။
- (၅) ဒီမိုကရေစီဝါဒကိုလိုလားသော ငြိမ်းချမ်းရေးသီအိုရီနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပိုမိုသိရှိရန် Newman, Paris and Richmond 2009; Brown, Lynn-Jones and Miller 1996; Ray 1995; Chan 1997 တွင် ကြည့်ရှုပါ။

Three overlapping squares in the top-left corner: a light purple square on the left, a medium purple square on the right, and a white square in the center where they overlap.

မြန်မာ

အကျဉ်းချုပ်

ကချင်လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး လှုပ်ရှားမှုတွင်ပါဝင်သော အမျိုးသမီးများနှင့် ကချင်အမျိုးသမီးများ၏ ငြိမ်းချမ်းရေးကွန်ယက်များတို့ကိုအခြေခံ၍ လုပ်ဆောင်ခဲ့သော လူတွေ့မေးမြန်းခြင်းများအပေါ်မူတည်၍ မြန်မာပြည်၏ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင် ပါဝင်သော အမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍများကို ဤဆောင်းပါးတွင် ဧရိယာစပ်စပ် စူးစမ်းလေ့လာထားသည့်အပြင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု၊ ဘာသာရေး၊ ကျားမ ကဏ္ဍနှင့် အဆင့်အတန်းများက ပုံဖော်ပေးနေသော အသွင်သဏ္ဌာန်များက မည်သို့ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးတွင် ပါဝင်လာရန် လွှမ်းမိုးနေပြီး၊ အမျိုးသမီးများ ကြိုးပမ်းအားထုတ်လာရန် လှုံ့ဆော်ပေးနေခြင်းတို့ကို ထူးခြားပေါ်လွင်စွာ ဖော်ပြထားသည်။ ဤဆောင်းပါးသည် ကချင်ပြည်နယ်အတွင်း မိမိတို့တွေ့ကြုံနေရသော ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှု၊ လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများ မပြည့်စုံမှု၊ ဆင်းရဲနွမ်းပါးခြင်း၊ ကျားမအခြေပြုအကြမ်းဖက်မှု နှင့် မျိုးချစ်စိတ်ဓာတ်ပြင်းထန်မှုတို့က ဘာသာရေးနှင့်တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုမှ အမျိုးသမီးတို့ကို တိုင်းရင်းသားအပေါ်အခြေခံသည့် နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းများအတွင်းသို့ ဝင်ရောက်ပါဝင်လာရန် အကြောင်းရင်းများဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုရသော် ဤကဲ့သို့ အမျိုးသမီးများ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးတွင် ပါဝင်လှုပ်ရှားခြင်းမှာ မိမိတို့တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးလူနည်းစုအဖွဲ့ဝင်များ၏ အသွင်ပုံသဏ္ဌာန်ကိုဖော်ပြသောနိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးသဘောတရားကို အခြေခံသည့် အတွေးအခေါ်များက ကြီးမားစွာလှုံ့ဆော်မှုပြုနေသည်။ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသောအချက်မှာ ဤအကြောင်းအရာများသည် အမျိုးသမီးများကို ငြိမ်းချမ်းရေးလှုပ်ရှားမှုတွင်ပါဝင်လာရန်နှင့် ပဋိပက္ခနှင့်စစ်ပွဲများအဆုံးသတ်ရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် လူထုဆွေးနွေးပွဲများတွင် အမျိုးသမီးများပါဝင်လာရန် ဝင်လာရန် လှုံ့ဆော်ပေးခြင်းဖြစ်ပုံရသည်။ ဆိုလိုရင်း ၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ အမျိုးသမီးတို့သည် မိမိတို့ဆိုလိုသော (အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသော) ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လုံခြုံစိတ်ချမှန်ရန် မျှော်လင့်လျက်ရှိပြီး နိုင်ငံရေးကိုယ်စားလှယ်များအနေဖြင့် မိမိတို့သည် လိုအပ်ပါက မိမိတို့အား တွန်းအားပေးနေသောအရာများကို လုပ်ဆောင်ရန်လည်း တတ်စွမ်းနိုင်သူဖြစ်ကြသည်။ ဤသုတေသနပြုခြင်းသည် မြန်မာပြည်တွင်းရှိ ဘာသာရေးနှင့် တိုင်းရင်းသားအခြေပြုလူနည်းစုအမျိုးသမီးများ၏ ဇာတ်ကြောင်းကို အရေးပါသည့်ထိပ်ဆုံးနေတွင်ရှိနေကြောင်း ဖော်ပြထားပြီး ထိုအမျိုးသမီးတို့သည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခနှောင်းပိုင်း လူထုဆွေးနွေးပွဲများနှင့် နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ခြင်းဆိုင်ရာဖွဲ့စည်းထားသောလှုပ်ရှားမှုများတွင်ထုံးစံအတိုင်းဘေးဖယ်

ထားခြင်းခံရကြောင်းကိုစိကာ ပတ်ကုံးရေးသားထားသည်။ ထိုကဲ့သို့ လုပ်ဆောင်ရာတွင် အမျိုးသမီးများ၏ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာပါဝင်လှုပ်ရှားမှုများနှင့် အခြေရှာမှုများအပေါ် ထားရှိသော သူတို့၏မျှော်လင့်ခြင်းများကို မီးမောင်းထိုးပြခြင်းဖြင့် မြန်မာပြည်တွင်းရှိ ပဋိပက္ခကို ဆန်းစစ်ဝေဖန်သုံးသပ်ရာတွင် အားဖြည့်ပေးရန်နှင့် ပို၍ကျယ်ပြန့်စွာဆန်းစစ်နိုင်ရန်အတွက် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာတို့ကို ဖြစ်စေပါမည်။

နိဒါန်း

မြန်မာပြည်နယ်စပ်များတွင် အတိုက်အခံအဖွဲ့များဦးဆောင်သော နိုင်ငံတည်ဆောက်ခြင်း စီမံကိန်းများတွင် အမျိုးသမီးတို့၏ ပါဝင်ခြင်းကို သုတေသနပြုစဉ် ကာလအတွင်း (Hedström 2013, 2015) နှင့်မြန်မာပြည်တွင်း တိုင်းပြည်ဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ်အတွက် မူဝါဒများဆိုင်ရာ နယ်ပယ်အတွင်း တွဲဖက်လုပ်ကိုင်နေသော အဖွဲ့အစည်းများဆိုင်ရာ မိတ်ဖက်အဖွဲ့များနှင့် ဆွေးနွေးကြရာတွင် အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရသော အမျိုးသမီးများနှင့် ချန်လှပ်ထားခြင်းခံရသော အမျိုးသမီးလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုများကို ပို၍ရှင်းလင်းပီပြင်စွာ သိမြင်လာရသည်။ အမျိုးသမီးများကို စီမံကိန်းများဆောင်ရွက်ရန် ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်သည့်အခါ ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း (သို့) သူတို့၏ လုပ်ဆောင်မှုများကို ပညာရပ်တစ်ခုကဲ့သို့ ဆန်းစစ်လေ့လာ မှုများရှိသော်လည်း ဗမာ ၊ မျိုးနွယ်ဘွား၊ မြို့နေအမျိုးသမီး၊ ဥပမာ-အေ အောင်ဆန်းစုကြည်ကဲ့သို့သောသူများအပေါ်၌သာ ပို၍စိတ်ဝင်တစား အာရုံစိုက် နေသကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။ ဘာသာရေးနှင့် တိုင်းရင်းသားအခြေပြုလူနည်းစုအမျိုးသမီးများ၏ ရှုထောင့်အမြင်နှင့် ထင်မြင်ယူဆချက်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ထိုအမျိုးသမီးအကြောင်းများကို ဒုက္ခရောက်နေသူများအဖြစ်သာ ရှုမြင်မှတ်ယူကြသည်မှလွဲ၍ အခြားအကြောင်းအရာများ ကြားသိရမည်မဟုတ်ချေ။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် ပဋိပက္ခနှင့် ယင်းနောက်ပိုင်း (အမျိုးမျိုးသော) အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးများကို မြန်မာပြည်တွင် ကျယ်ပြန့်စွာ ဆွေးနွေးရာတွင် အမျိုးသားများလွှမ်းမိုးထားသည့် တိုင်းနိုင်ငံနှင့် ၎င်း၏ ဖွဲ့စည်းပုံကျင့်ထုံး ရှုထောင့်အမြင်များဖြင့်သာ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဆွေးနွေးကြခဲ့သည်။ ဤဆွေးနွေးခြင်းများသည် ပဋိပက္ခနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ကျားမကဏ္ဍဆက်ဆံရေးနှင့်စံနှုန်းများ၏ ရိုက်ခတ်ခြင်းနှင့် ၎င်း၏ဆန့်ကျင်ဘက်အနေဖြင့် ကျားမကဏ္ဍဆက်ဆံရေးနှင့် စံနှုန်းများအပေါ် ပဋိပက္ခ၏ရိုက်ခတ်ခြင်းစသည့် နှစ်ရပ်လုံးကို ဆန်းစစ်လေ့လာရန် ပျက်ကွက်ခဲ့သည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ကချင်ပြည်နယ်တွင်ဖြစ်ပေါ်နေသည့် ပဋိပက္ခများကဲ့သို့သော အခြေအနေတွင် အမျိုးသမီးများသည် စစ်မက်အကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့် အကြမ်းမဖက်ခြင်း၊ စစ်မက်ပြုရေးဝါဒနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဝါဒစသော အသွင်သဏ္ဌာန်များတွင် အစဉ်တစိုက်ပါဝင်ရပ်တည်နေခြင်းက လူနည်းစုအမျိုးသမီးများ၏ ထင်မြင်ယူဆခြင်းများနှင့် စိုးရိမ်မှုများကို အလေးထားရန် လိုအပ်ကြောင်းအကြံပြုနေပါသည်။

ကချင်ပြည်နယ်တွင် အမျိုးသမီးများသည်စစ်သည်များ (သို့) စစ်သင်တန်းဆင်းပြီး

ကချင်လွတ်လပ်ရေးရေးအဖွဲ့အစည်း (KIO) တွင် အရပ်ဖက်စီမံအုပ်ချုပ်ရေး အဖွဲ့ဝင်များအဖြစ် ပါဝင်အမှုထမ်းကြသည်။ KIO သည် ကချင်တိုင်းရင်းသားများကို ကိုယ်စားပြုသည်ဟူသော နိုင်ငံရေးရပ်တည်ချက်ရှိသည့် အဖွဲ့ဖြစ်သည်။ KIO ၏ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သော KIA သည်လက်ရှိ အချိန်တွင် အမျိုးသမီးများကို စစ်မှုထမ်းမနေရစနစ်ကို ကျင့်သုံးသည့် မြန်မာပြည်တွင်ရှိတစ်ခုတည်းသော အစိုးရမဟုတ်သည့်လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ ဖြစ်သည်။ ကချင် အမျိုးသမီးများသည် မြန်မာပြည်ရှိလူများစုစုမာလူမျိုးများအပါအဝင် တိုင်းရင်းသားမျိုးစုံမှ အမျိုးသမီးများပါဝင်သော အမျိုးသမီးများ၏ ငြိမ်းချမ်းရေးလှုပ်ရှားမှုတို့တွင် အသင်းသား များအဖြစ်သော်လည်းကောင်း၊ ခေါင်းဆောင်များအဖြစ် သော်လည်းကောင်းပါဝင်ကြသည်။ ပဋိပက္ခနှင့်ပတ်သက်၍ အမျိုးသမီးတို့သည် ကဏ္ဍမျိုးစုံမှ ပါဝင်ကြစေကာမူ လက်ရှိ ကေအိုင်အိုနှင့် မြန်မာအစိုးရတို့ပြုလုပ်နေသော အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်များ တွင် အမျိုးသမီးများကို ပါဝင်လာရန်ဖိတ်ခေါ်ခြင်းမရှိပါ။ ထို့အပြင် အသွင်ကူးပြောင်းသော အုပ်ချုပ် မှုဆိုင်ရာဖြစ်စဉ်များတွင်လည်း ကချင်အမျိုးသမီးတို့၏ ပါဝင်ဖြည့်ဆည်းပေးလိုမှုသည်လည်း အလားတူပင် ပြင်းထန်စွာ ဘောင်ခတ်ခြင်းခံခဲ့ရသည်။ အမျိုးသမီးတို့၏ အတွေ့အကြုံများနှင့် ပညာဗဟုသုတဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်သိရှိနားလည်ထားခြင်းတို့ကို အများပြည်သူနှင့်ဆိုင်သော အစီအစဉ်များမှပယ်ဖျက်ထားခြင်းသည်လည်းကချင်အမျိုးသမီးတို့၏စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှုများနှင့် လိုအပ်ချက်များကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရန်နှင့် အဖြေရှာဖြေရှင်းနိုင်ခွင့်ကို ငြင်းပယ်ခြင်း ခံရသည်။ D'Costa (2006: 131) ဆွေးနွေးတင်ပြထားသည်မှာ ဤအကြောင်းအရာများသည် သတိမမူ မိဘ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်မဟုတ်ပါ။ လွှမ်းမိုးအုပ်စိုးထားသော အုပ်စုများက ကြိုတင်အားထုတ် စဉ်းစားထားခြင်းဖြစ်ပြီး တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးအခြေပြုလူနည်းစုအဖွဲ့မှ အမျိုးသမီးတို့၏ ကိုယ်စားပြုခြင်းနှင့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ထိန်းချုပ်နိုင်ရန် အစီအစဉ်များချမှတ်ထား သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဤအကြောင်းအရာများသည် လူထုနှင့်သက်ဆိုင်သော ဆွေးနွေး ညှိနှိုင်းဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရေးလုပ်ငန်းများတွင် ကျား/မကဏ္ဍနှင့်ပတ်သက်သော စံနှုန်းများ၊ အမျိုးသမီးများကို ထည့်သွင်းရန်နှင့် ပါဝင်နိုင်စွမ်းများကို ဘောင်ခတ်သတ်မှတ်ပြီး အမြင် သဘောထားများကို ကန့်သတ်စေသည့် နောက်ဆက်တွဲအကျိုးဆက်များ ရရှိစေပြီး တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးအခြေပြု လူနည်းစုအမျိုးသမီးများမှ အဓိကစိုးရိမ်ကြောင့်ကြ သောအချက်ဖြစ်သည်။

နည်းပညာ

ဤအခန်းသည် အရည်အသွေးဆိုင်ရာစံနှုန်းများဖြင့် သုတေသနပြုထားသော သတင်းအချက်အလက်များအပေါ်အခြေခံပြီး အဓိကသတင်းပေးသူများထံမှ ရရှိသော အချက်အလက်များအပြင် သတင်းအချက်အလက်အချို့နှင့် ပညာရေးဆိုင်ရာ သုတေသနပြု ထားသောစာပေများမှအချက်အလက်များကိုလည်းပြန်လည်သုံးသပ်ပြီးဖြည့်စွက်ထားပါသည်။ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်းအတွက် မေးခွန်းပုံစံများကို ယေဘုယျပုံစံဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပြီး၊ အဖွင့် မေးခွန်းပုံစံများဖြစ်ကာ မေးမြန်းသောအကြောင်းအရာများကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းသူက လိုအပ်

သော အသေးစိတ်အချက်အလက်များကို ပိုမိုပြည့်စုံအောင် မေးမြန်းနိုင်ရန် စီစဉ်ထားသည်။ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်းအတွက်အဓိကသတ်မှတ်ထားသောခေါင်းစဉ်များမှာကချင်အမျိုးသမီးများကို တွန်းအားပေးနေသော အကြောင်းအရာများ၊ သူတို့၏ အတွေ့အကြုံများ နှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များဖြစ်သည်။ အနည်းနည်းအစုံဖုံဖြင့် KIO နှင့် KIA တို့၏ ဖွဲ့စည်းထားမှုနှင့် တည်ဆောက်ပုံတို့ကို လေ့လာမှုသည်လည်း ဤစာအုပ်တွင် ဖော်ပြထားသော ဆန်းစစ်လေ့လာမှုအပိုင်းများကိုပို၍ အားဖြည့်ပေးနေသည်။ သို့ရာတွင် အရည်အသွေး ပြည့်မီသော သတင်းအချက်အလက်များစုစည်းရန် လက်တွေ့တွင် အခက်အခဲများစွာ ကြုံတွေ့ခဲ့ပြီး KIO နှင့် KIA မှ မိမိတို့ အဖွဲ့အစည်းနှင့် စပ်ဆိုင်သော လူဦးရေစာရင်းဇယား အချက်အလက်များကို စစ်ရေးလျှို့ဝှက်ချက်အဖြစ် ထင်မြင်ယူဆသဖြင့် ကန့်သတ်ချက်များနှင့် ရင်ဆိုင်ကြရသည်။

ဤစာအုပ်အတွက် သတင်းအချက်အလက်တို့ကို ၂၀၁၃နှင့် ၂၀၁၄ခုနှစ်များတွင် မြန်မာ၊ ယိုးဒယားနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသို့ သွားရောက်ခဲ့သော ကွင်းဆင်းလေ့မှုခရီးစဉ်နှစ်ခုမှ စုစည်းတင်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ အပြည့်အစုံအားဖြင့် ဆိုရသော် လူတွေ့မေးမြန်းခြင်းကို (၂၂) ကြိမ်မျှ ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး အမျိုးသမီး (၂၅) ဦးနှင့် ကချင်တော်လှန်ရေးလုပ်ရှားမှုတွင် အရေးပါသူ သို့မဟုတ် အရပ်ဖက်ဖွဲ့အစည်းများတွင် လက်ရှိ သို့မဟုတ် ယခင်က တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သူ အမျိုးသားတစ်ဦးကို မေးမြန်းခြင်းပြုခဲ့ သည်။ ထိုသို့မေးမြန်းမှုတွင် KIO ၊ KIA ၊ ကချင်အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်း၊ ကချင်အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်း (ထိုင်းနိုင်ငံ) နှင့် ကချင်အမျိုးသမီးများသမဂ္ဂတို့ ပါဝင်သည်။ အကြောင်းကိစ္စ (၁၇) ခုတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းထားသော အမျိုးသမီးများမှာ ယခင် သို့မဟုတ် လက်ရှိစစ်သည်များ သို့မဟုတ် အရံတပ်သားများ ဖြစ်ကြသည်။ နောက်ထပ် မေးမြန်းမှု (၁၇) ခုတွင် ပါဝင်သူများမှာ အမျိုးသမီး (၂၃) ဦးနှင့် အမျိုးသား (၃) ဦးတို့ပါဝင်ပြီး သူတို့သည် ကချင်ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုံ အရပ်ဖက် လူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးအဖွဲ့များတွင် တက်ကြွစွာပါဝင်သူများဖြစ်သည့်အပြင်၊ ပြည်ပ လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့များ၊ KIO နှင့် ဆက်စပ်မှုမရှိသော အခြားအစိုးရမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများလည်း ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။

လူတွေ့မေးမြန်းမှုလုပ်ဆောင်တိုင်း ဤကွင်းဆင်းလေ့လာခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ဤသုတေသနပြုခြင်း၏ အရင်းခံအကြောင်းရင်းများအပြင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းသူ၏ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းအချို့ကို ဖြေကြားသူတို့အားပြောပြခဲ့သည်။ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်းခံကြရသူများကလည်း မိမိတို့ပြောဆိုသော သတင်းအချက်အလက်များကို သုတေသနလုပ်ငန်းအတွက် အသံသွင်းထားနိုင်ကြောင်းနှင့် ကိုးကားချက်များကိုလည်း ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေနိုင်ရန် အသုံးပြုနိုင်ကြောင်း လိုက်လျောသဘောတူကြပြီး အသံသွင်းမှတ်တမ်းများကိုလည်း လျှို့ဝှက်ထိန်းသိမ်းပေးထားမည့်အကြောင်း အာမခံချက်ကို သူတို့အားပေးထားပါသည်။ လူတွေ့မေးမြန်းသူက ထိုင်းမြန်မာ နယ်စပ်တွင် ဒီမိုကရေစီအရေးတက်ကြွလှုပ်ရှားသူ မြန်မာများနှင့် ဆယ်စုနှစ်ကြာ လုပ်ကိုင်ခဲ့ခြင်းတို့ကိုကိုးကား၍ ယုံကြည်ခြင်းကို တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် ကချင်အမျိုးသမီးအဖွဲ့များနှင့် သော်လည်းကောင်း

တစ်ဦးချင်း နှင့် သော်လည်းကောင်း သူမအနေဖြင့် အကျွမ်းတဝင်ဖြစ်ခဲ့သည့် အကြောင်းများ နှင့် ယခင်သုတေသနခရီးစဉ်များတွင်လည်း ကချင်လူမျိုးတို့ နေထိုင်ရာအရပ်ဒေသသို့ သွားရောက်ခဲ့ခြင်းကို ရည်ညွှန်းပြောပြသည်။ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်းသည် ယေဘုယျ မိနစ် ၃၀ မှ ၃ နာရီခန့်ကြာပြီး အများအားဖြင့် တစ်နာရီကျော်မျှ ကြာမြင့်ပါသည်။ တစ်ဦးချင်း၏ ဘေးကင်းလုံခြုံရေးအတွက် ဤလေ့လာခြင်းတွင် ပါသူများ၏ အမည်ရင်း နှင့် နေထိုင်ရာအရပ်တို့ကို ဤအခန်းတွင် အသိပေးဖော်ပြမည် မဟုတ်ချေ။

၂၀၁၃ခုနှစ် မြန်မာပြည်သို့ သုတေသနပြုခရီးစဉ်တွင် ပြုလုပ်သော လူတွေ့ မေးမြန်းမှု (၃) ခုကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ ကျန်သောလူတွေ့မေးမြန်း မှုများကိုမူ ဒေသခံဘာသာပြန်ဆိုသူနှစ်ဦးဖြစ်သည့် အမျိုးသား နှင့် အမျိုးသမီးတို့မှပါဝင်ပြီး တံခါးမှူး^၄ တစ်ဦးမှ စီစဉ်ပေးခြင်းအားဖြင့် လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ ဘာသာပြန်နှစ်ဦးမှ ကချင်နှစ်ခြင်းများအဖြစ် မိတ်ဆက်ကြပြီးသူတို့သည် ဂျိန်းဖေ့ စကားပြောသူများဖြစ်ကြသည်။ ဘာသာပြန်ဆိုခြင်း အားလုံးကို ဂျိန်းဖေ့စကားဖြင့် ပြန်ဆိုပါသည်။ လူနည်းစုဘာသာစကား ပြောဆိုသူ အခြားနှစ်ဦးပါဝင်ပြီး သူတို့သည် ဂျိန်းဖေ့စကားဖြင့် ပြောဆိုရန် သက်သေခံသက်သာ ရှိကြောင်းပြောဆိုသည်။ လူတွေ့ မေးမြန်းမှု (၁၅) ခုကို ဘာသာပြန်ပေးသောအမျိုးသားသည် KIO ၏ ထောက်လှမ်းရေးနှင့် ဆက်စပ်မှုရှိဟန်တူသည်။ ဤထင်မြင်ယူဆချက်သည် အဖြစ်အပျက်အမှန်နှင့် မည်မျှခိုင်လုံသည်ကိုမူ အတည်ပြုခဲ့ခြင်းမျိုးမရှိပါ။ သို့သော် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခံရသူများ၏ ဖြေကြားမှုအချို့တို့သည် မည်မျှမည်မျှ မှန်ကန်ကြောင်း ခိုင်လုံစွာသက်သေပြရန်အတွက် သံသယဖြစ်ဖွယ်ရာ မေးခွန်းထုတ်စရာဖြစ်လာသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ ဘာသာပြန်ဆိုသူနှစ်ဦးတို့၏ ပြန်ဆိုချက်များနှင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် မေးမြန်းသည့်မှတ်တမ်း နှစ်ခုကြားရှေ့နောက်ကြောင်းကျိုးညီခြင်း နှင့် ကိုက်ညီမှုရှိခြင်းမရှိခြင်း တို့ကို ဆန်းစစ်ခြင်းများပြုလုပ်ခဲ့သည်။

၂၀၁၄ ခုနှစ် ခရီးစဉ်တွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုတွင် (၂၅) ဦးအနက် (၁၄) ဦးကို ဘာသာပြန်၏ အကူအညီမပါဘဲ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည်။ (၁၁) ဦးကို ဘာသာပြန်ဆိုပေးသည့် အမျိုးသမီးမှာ မည်သည့်ကချင်ဘာသာစကားများကိုမှ ကျွမ်းကျင်စွာ မပြောဆိုနိုင်သော အမျိုးသမီးဖြစ်သောကြောင့် ဂျိန်းဖေ့ဘာသာစကား အစားမြန်မာဘာသာဖြင့်သာ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းပြုခဲ့ရသည်။ ထိုဘာသာပြန်အမျိုးသမီးမှာ အစိုးရနှင့် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားသော အခြားသောလူနည်းစုတိုင်းရင်းသား ကရင်လူမျိုး ဖြစ်ကြောင်း သူမ၏ပြောပြချက်အရ သိရသည်။ သူမ၏နောက်ခံသမိုင်းက တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းခံကြ ရသူများကဲ့သို့လူနည်းစု တိုင်းရင်းသားဖြစ်သည်သာမက ခရစ်ယာန်တစ်ဦးလည်း ဖြစ်ပုံရသည်။ ဤသို့တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုတွင် ပါဝင်သူများကို ဘာသာပြန်မှ မိမိအကြောင်းမိတ်ဆက်ခြင်းအား ဖြင့် မေးခွန်းဖြေ ကြားသူများမှ ကျားမအခြေပြု ခွဲခြားဆက်ဆံခံရမှုများနှင့် သူတို့၏ အတွေ့ အကြုံများကိုဆွေးနွေးနိုင်ရန် လုံခြုံစိတ်ချရသော ပတ်ဝန်းကျင်ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

နောက်ကြောင်းရာဇဝင်

ကချင်ပြည်နယ်အတွင်းရှိ တိုင်းရင်းသားနှင့် ကျားမကဏ္ဍ

မြန်မာပြည်တွင် ဖြစ်ပျက်နေသည့် ပဋိပက္ခများကို တိုင်းရင်းသားများ အကြား သဘောထားကွဲလွဲမှုများအဖြစ် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုကြသည်။ မြန်မာပြည်နှင့် အခြားသော ဒေသများတို့တွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများနှင့် ပတ်သက်၍ ထင်မြင်ယူဆ ချက်များသည့် ရှုထောင့်မျိုး ပုံပန်းမျိုးစုံသော အမြင်ရှိကြသည်။ ၎င်းကို ဘာသာရေးဆိုင်ရာစံနှုန်းများနှင့် ရိုးရာဓလေ့ (အဓိကအားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ အစ္စလာမ်နှင့် ခရစ်ယာန်) အပြင် မကြာသေးသောသမိုင်းဖြစ်စဉ်တစ်ခုဖြစ်သည့် အင်ပါယာနယ်ချဲ့စနစ် တော်လှန်ရေးလုပ်ရှားမှုတို့တွင် ကချင်လူ့အဖွဲ့အစည်းမှ ကိုလိုနီစစ်တပ်အတွင်း ပါဝင်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသော အမျိုးသား တိုက်ခိုက်ရေးသမားများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဂုဏ်ယူဝါကြွားစရာ သမိုင်းတရပ်သည် နီပေါ နိုင်ငံရှိ ဂေါ်ရခါးများကဲ့သို့ပင် ဆက်စပ်မှတ်ယူကြသည်။ မြန်မာပြည်ရှိ ကချင်လူမျိုးများ တို့သည် အဓိကအားဖြင့် ခရစ်ယာန်များဖြစ်ကြပြီး အိမ်နီးချင်း တရုတ်နိုင်ငံရှိ မိမိတို့၏ မျိုးဆက်များကဲ့သို့ နတ်စားအများစုမဟုတ်သလို အိန္ဒိယနိုင်ငံရှိ မျိုးဆက်များကဲ့သို့ ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာကြီးစိုးသူများ (Sadana 2013) တို့နှင့် မတူချေ။ ကချင်လူမျိုးများနှင့် ခရစ်ယာန်ဘာသာအကြားဆက်စပ်မှုသည် ဗုဒ္ဓဘာသာလွှမ်းမိုးသော မြန်မာနိုင်ငံ အခြေအနေနှင့် ဆက်စပ်မှုရှိပြီး KIO နှင့် KIA ကို ၁၉၆၁ခုနှစ်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာအား နိုင်ငံတော်ဘာသာအဖြစ် သတ်မှတ်ရန် ကြိုးစားအားထုတ်နေချိန် (အာဏာသက်ရောက်သောဥပဒေမဖြစ်ခဲ့ပါ)တွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့သည်။ (Lintner 1990) ထို့အပြင်သာမက ကချင်ဘာသာစကားကို နှစ်ခြင်းသာသနာပြုဆရာတစ်ဦးမှ ၁၈၈၅ ခုနှစ်တွင် စတင်ရေးသားထားခဲ့ပြီး ဆက်လက်၍ ဘာသာရေးဆိုင်ရာစာပေများသည် ကချင်ဘာသာဖြင့် ဦးစွာပေါ်ထွက်လာခဲ့သည် (Hanson 1913)။ သို့ဖြစ်ပါ၍ ကချင်လူမျိုးတို့၏ ရပ်တည်ချက်နှင့်ကချင်ပြည်နယ်ရှိ ပဋိပက္ခအခြေအနေတွင် တိုင်းသားလူမျိုးစုဆိုင်ရာ အမျိုးသား ရေးဝါဒသည် ဘာသာရေးမှခွဲထုတ်ရန် မလွယ်ကူသကဲ့သို့ အသင်းတော်များသည် လည်း ကချင်လူမျိုးတို့၏ ရပ်တည်ချက်နှင့် အမျိုးသားရေးဝါဒတည်ဆောက်ရေးတို့တွင် အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်လျက်ရှိကြသည်။ ၎င်းတို့သည် နိုင်ငံရေးရပ်ဝန်း များအသွင်ဆောင်ကြပြီး ကချင်လူမျိုးတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့၊ သမိုင်းနှင့် ဘာသာစကားဆိုင်ရာအချက်အလက်များကို ဖြန့်ဝေကြသည်။ မကြာသေးမီအချိန်၌ အသင်းတော်များဦးဆောင်ကျင်းပသည့် အခမ်းအနားများတွင် ဘာသာရေး ကိုင်းရှိုင်းသူများမှ တိုက်ပွဲများ အောင်နိုင်ရေးနှင့် မြန်မာနိုင်ငံလက်အောက်မှ လွတ်လပ်ရေးရရန် ဆုတောင်းမှုများပြုလုပ်ကြသည်။^၄ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အစိုးရကျောင်းများတွင် မြန်မာ ဘာသာစကားလွှမ်းမိုးခြင်းကြောင့် လူနည်းစုဘာသာစကားများကို အရပ်ဖက် သို့မဟုတ် ဘာသာရေးအဖွဲ့များမှ ဦးစီးသောသင်ကြားမှုစနစ်တွင် နေရာယူလာကြသည်။ (Sadana 2013)၊ ကချင်ပြည်နယ်တွင်အသင်းတော်များမှ ဤလုပ်ဆောင်မှုကို ပံ့ပိုးပေးကြသည်။ မြန်မာစစ်တပ်၏ ကချင်လူမျိုးများအပေါ် ဆန့်ကျင်တိုက်ခိုက်ခြင်းပြုရာတွင် ခရစ်ယာန်အယူဝါဒ^၅ ကို သွယ်ဝိုက်သောနည်းလမ်းများအသုံးပြု၍ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ခရစ်ယာန်တို့၏ ဝတ်ပြုရာနေရာများအား

တိုက်ခိုက်ခြင်းနှင့် အရပ်သားများအား ညှဉ်းပန်း နှိပ်စက်မှုများ ပါဝင်သည်။

ကချင်ဟူသောဝေါဟာရသည် အိန္ဒိယနှင့် တရုတ်မြန်မာနယ်ခြားဒေသများတွင် သမိုင်းကြောင်းများအရ နေထိုင်လာခဲ့ကြသော ဘာသာစကားများပြောဆိုသည့် အုပ်စုနှင့် မျိုးနွယ်စုများ မိသားစုများကို ရည်ညွှန်းသည်။ ကချင်လူမျိုးများကို ၁၈၈၆ ခုနှစ်မှ လွတ်လပ်ရေးရသည့် ၁၉၄၈ ခုနှစ်တိုင် ဗြိတိသျှ-အိန္ဒိယ၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် အုပ်ချုပ်ခဲ့သော ဗြိတိသျှကိုလိုနီအစိုးရမှ ကချင်များကို ပထမဦးစွာ လူမျိုးတစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့ပြီး ၎င်းနောက် ထိုဝေါဟာရကို လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက်ပိုင်း အမျိုးသားအစိုးရမှ ဆက်လက်၍အသုံးပြုခဲ့သည်။ မြန်မာပြည်တွင် ကချင်ဟူသောနာမည် အားလုံးကို လွှမ်းခြုံထားသော၊ စုစည်းထားသော တူညီခြင်း အဖြစ်သုံးနှုန်းထားပြီး တရုတ်နှင့် အိန္ဒိယတို့တွင် “ဂျင်းပို” ဟူသောနာမည်ကိုအသုံးပြု ကြသည်။ (Lahtaw 2007) ဂျိန်းဖေသည် ကချင်လူမျိုးများ အဓိကအသုံးပြုသော ဘာသာစကားဖြစ်ပြီး မြန်မာပြည်တွင်နေထိုင်ကြသော အားလုံးသောကချင်လူမျိုးများ (ဘာသာစကား မတူသော်လည်း) အားလုံးကိုရည်ညွှန်းသည်။ (Lintner 1990)

Leach (1954) က ဆွေးနွေးတင်ပြထားသည်မှာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာရရှိရန် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားသော ဆက်သွယ်ဆက်ဆံမှုများကြောင့် ကချင်လူမျိုး အဖြစ်ရပ်တည် သတ်မှတ်ချက်များသည် အမျိုးမျိုးပြောင်းလဲပြီး တည်ငြိမ်မှုမရှိကြောင်း သုံးသပ်ထားသည်။ ထိုအခြေအနေကို တုံ့ပြန်သောအားဖြင့် ဗြိတိသျှတို့က ဤကဲ့သို့ ပြောင်းလဲလွယ်သော လူမှုရေးအဖွဲ့အစည်းကို တောင့်တင်းခိုင်မာသောပြဋ္ဌာန်းချက် များချမှတ်နိုင်ရန် ကြိုးစားခဲ့ကြရာ တွင် လူမျိုးစုသတ်မှတ်ချက်နှင့် ဆိုင်သော အဆင့် သတ်မှတ်ချက်များ ကိုလိုနီလက်ခေတ်က မြန်မာပြည် (ဘားမား) ကိုသန်းခေါင်စာရင်း ကောက်ခဲ့သည့်အတိုင်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ (Ikeya 2011) အကျိုးဆက်ရလဒ်အဖြစ် လူမျိုးစုဆိုင်ရာအဓိပ္ပာယ်ဖော်ပြခြင်းမှာ တရားဝင်ရပ်စဲသွား ခဲ့သည်။ ဤအကြောင်းအရာသည် နယ်မြေဒေသပိုင်ဆိုင်မှုနှင့်သာ သက်ဆိုင်မှုရှိကြောင်း သိမြင်လာရသည်။ (Sadan 2013) ထို့ကြောင့်နယ်မြေ ပိုင်းခြားမှုနှင့်သာ၍ ဆက်စပ်မှုရှိသည်။ ကချင်လူမျိုးတို့၏ အရေးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဤကိစ္စရပ်သည် အုပ်ချုပ်၍မရနိုင်သော နယ်ခြား ဒေသများ တွဲဖက်ပါဝင်လာရကာ ဗြိတိသျှတို့က မြန်မာပြည်၏ မြေနိမ့်ဒေသ ဖြစ်သော အရပ်နှင့် ခွဲခြားကာ သီးခြားအုပ်ချုပ်ခဲ့ကြသည်။ (Hlaing 2007)

Yuval-Davis (1997) မှတ်တမ်းတင်ထားသကဲ့သို့ အရေးကြီးသော အချက်မှာလူမျိုးစု နှင့် မျိုးနွယ်သတ်မှတ်ချက်များကို ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားခြင်းသည် အခြား^၁ သောအဖွဲ့များ နှင့် ဆက်သွယ်ဆက်ဆံရန် ဘောင်ခတ်ထားခြင်းနှင့် မျိုးနွယ်စုအားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သောမူဝါဒ ပေါ်တွင်ရပ်တည်သည်။ ဤနည်းအားဖြင့် လူမျိုးစုဖြစ်တည်မှုသည် နိုင်ငံရေးရည်မှန်းချက် တစ်ခုအဖြစ် တွေ့မြင်နိုင်ပြီး အမျိုးသားရေး ရည်မှန်းချက်ဖြစ်သည့် ရပိုင်ခွင့် သို့မဟုတ် အခွင့်အာဏာများကို တိုးတက် ကြီးထွားလာအောင်ပြုလုပ်ရန်နှင့် တိုးတက်ပြောင်းလဲနေသော ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် နိုင်ငံရေးနယ်ပယ်တို့ကို လိုက်လျောညီထွေအောင် ဆောင်ရွက်သွားရန် ဖြစ်သည်။ (Cockburn 1998:36) အကယ်၍ တစ်စုံတစ်ယောက်က တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စု အသိုင်းအဝိုင်းများကိုတိုးချဲ့လာသောမိသားစုများ သို့မဟုတ် ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းပိုမိုခိုင်မာ

လာခြင်း ဖြစ်သည်ဟုသာ ထင်မြင်မိပါက ဤအမျိုးသားရေးဆိုင်ရာဦးတည်ချက် သည် ကျားမ အခန်းကဏ္ဍကို ဗဟိုပြုချုပ်ကိုင်ထားကြောင်း မီးမောင်းထိုးပြနေသည်ဟု Moghadam က ထင်မြင်ချက်ပြုထားသည်။ (Alison 2009: 107) ဤချဉ်းကပ်နည်းက အမျိုးသမီးများဘဝနှင့် အမျိုးသားများဘဝကို မည်သို့ပုံဖော်တည်ဆောက်ထားပုံနှင့် မြန်မာပြည်အခြားနေရာတွင်လည်း ထိုကဲ့သို့ ဖြစ်ပေါ်နေပြီး ကချင်အသိုင်းအဝိုင်းများ၏ နှလုံးသားတွင် မည်သို့ကိန်းအောင်နေပုံကို သရုပ်ဖော်ထားသည်။ (Ferguson 2013) မြန်မာပြည်တွင် အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်ဆိုင်ရာ သမိုင်းနောက်ကြောင်းကိုပြောဆိုပါက အမျိုးသမီးများကို အမျိုးသားရေးတွင် သင်္ကေတပြယုဂ်အဖြစ် ပုံဖော်ကြသော်လည်း အစဉ်အလာအရ တည်ဆောက်ထားသော ကျား/မအခန်းကဏ္ဍကို ပယ်ဖျက်ကြိုးစားကြသည့်အခါ (လူထုဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုများတွင် ပါဝင်ခဲ့သောအခါ) မြန်မာပြည်နှင့်တိုင်းရင်းသား လူနည်းစုများနှစ်ရပ်လုံးမှ သစ္စာဖောက်အဖြစ် တံဆိပ်ခတ်သတ်မှတ်ကြသည်။ (Ikeya 2011; Hedström 2015)

ကချင်ပြည်နယ်တွင်းရှိ ပဋိပက္ခများ

ကချင်လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးသည် မြန်မာပြည်တွင် နောက်ဆုံးမှ ပေါ်ပေါက်လာကာ နိုင်ငံတော်အစိုးရမှ ၁၉၆၁ ခုနှစ်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာကို နိုင်ငံတော်ဘာသာအဖြစ်ပြဋ္ဌာန်းရန်ကြိုးစားခြင်းနှင့် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုတို့ ဘာသာစကားများကို အစိုးရကျောင်းများတွင် သင်ကြားနေခြင်းကို ပယ်ဖျက်ခြင်းများမှ စတင်ခဲ့သည်။ ယင်းကဲ့သို့ တော်လှန်ခြင်း၏ အခြေခံဦးတည်ချက်ကား တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးလူနည်းစုအရေးကို အချုပ်အခြာအာဏာစွဲကိုင်ထားသော ဗမာဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ၏ ဖိနှိပ်ခြင်းကို ဆန့်ကျင်ကာကွယ်ရန်ဖြစ်သည် (Lintner 1990)။ ဆယ်စုနှစ်လေးခုမျှကြာမြင့်ခဲ့သော ပဋိပက္ခသည် စစ်အစိုးရလက်ထက် ၁၉၉၄ ခုနှစ်၌ ကေအိုင်အိုမှ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူညီချက် လက်မှတ်ရေးထိုးပြီး ပဋိပက္ခရပ်စဲသွားခဲ့သည်။ အပစ်အခတ်ရပ်စဲခြင်းဆိုင်ရာ စေ့စပ်ဆွေးနွေးပြောဆိုစဉ် တစ်စုံတစ်ယောက်သော အမျိုးသမီးမှ ပါဝင်နိုင်ခဲ့ခြင်း မရှိသည့်အပြင် ကျား/မကဏ္ဍ သို့မဟုတ် အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် သက်ဆိုင်သော အကြောင်းအရာများသည်လည်း သဘောတူညီချက်တွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြခြင်းမရှိပါ။ ဒုတိယအဆင့်စေ့စပ် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခြင်းများပြုလုပ်ခဲ့ရာတွင် တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးလူနည်းစုများ၏ အခွင့်အရေးများကို မြန်မာပြည်၏ ပြန်လည် စိစစ်တည်းဖြတ်သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တွင် ထည့်သွင်းနိုင်စေသည့် ဆွေးနွေးမှုများပြုလုပ်ရန် ထည့်သွင်းသွားမည်ဖြစ်ကြောင်း သေချာစေသည့် ထုတ်ပြန်ချက်များပြုလုပ်ခဲ့သော်လည်း အမှန်တကယ်ရေးဆွဲခဲ့သော အပစ်အခတ်ရပ်စဲခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်တွင် တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးလူနည်းစုများ အခွင့်အရေးများရရှိလာနိုင်မည့် မည်သည့်နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးချက်ကိုမျှပါဝင် ဆွေးနွေးခွင့်မပြုခဲ့ပါ။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ၂၀၀၈ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေးဆွဲရာတွင် KIO ၏ ကိုယ်စားဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် မည်သည့်ကြိုးပမ်း အားထုတ်မှုကိုမျှ စစ်အစိုးရမှအလေးမထားဘဲ လျစ်လျူရှုထားခဲ့သည်။ KIO နှင့် သီးသန့် သက်ဆိုင်သည့်

အကြောင်းအရာများသာမက အခြားသောလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအတွက် အခြေခံဥပဒေတွင် အဆိုပြုထားသည့် စာပိုဒ်ပါ တိုင်းပြည်အတွင်း၌ စစ်တပ်တစ်ခုတည်းသာ ရှိသင့်သည်ဟူသောအချက်သည် ဗဟိုအစိုးရမှ ပြည်တွင်းရှိအစိုးရမဟုတ်သောလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအားလုံးကို မြန်မာစစ်တပ်၏ ထိန်းချုပ်မှုအောက်သို့ရောက်ရှိလာရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ်စေသည့် အကျိုးဆက်ကိုသာဖြစ်ပေါ်စေသည်။ KIO နှင့်အတူ အခြားသောအဖွဲ့တော်တော်များများက ငြင်းပယ်ခဲ့ပြီး ၂၀၁၁ တွင် ပဋိပက္ခအသစ်သည် စတင်ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ (နိုင်ငံတကာအကြံအတည်းလေ့လာရေးအဖွဲ့၊ ၂၀၁၃)

ပြည်တွင်းစစ်တွင်ပါဝင်နေရသော်လည်း KIO က မိမိထိန်းချုပ်ထားသောဒေသနယ်မြေများတွင်အရပ်ဖက်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကိုကချင်နှင့်ရှမ်းပြည်နယ်တွင်အပြည့်အဝထူထောင်လာနိုင်ခဲ့ပြီး ထိုအရပ်ဖက်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးသည် အပစ်အခတ်ရပ်စဲစဉ်ကာလ၌ ပို၍ကျယ်ပြန့်လာခြင်းဖြစ်သည်။ KIO က သူတို့၏နယ်မြေ အတွင်းနေထိုင်သော ပြည်သူများအတွက် မရှိမဖြစ်အရေးပါသော ဝန်ဆောင်မှုများဖြစ်သည့် ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ အခြေခံအဆောက်အအုံဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးတို့ကို ပံ့ပိုးပေးခဲ့သည်။ KIO ၏ လက်ရုံးလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သော KIA သည် ပြည်တွင်း၌ အကြီးမားဆုံးသောလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုဖြစ်ပြီး ကောလဟာလသတင်းများအရ တပ်သား(၂)သောင်း (အရပ်သားအရံတပ်များအပါအဝင်)ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားရှိသည်။^{၁၀} အခွန်ဘဏ္ဍာကို အခွန်စည်းကြပ်ခြင်း၊ ဗီဇဝန်ဆောင်ခနှင့် သဘာဝအရင်းအမြစ်များကို စီမံခန့်ခွဲခြင်းအားဖြင့် ကောက်ခံရရှိသည်။ KIO က တရားဝင်ဖွဲ့စည်းထားသော အမျိုးသမီးများဆိုင်ရာ လက်ရုံးအဖွဲ့ဖြစ်သည့် ကချင်အမျိုးသမီးများအစည်းအရုံး၏ အဓိကတာဝန်မှာ အဝတ်အထည်အစားအစာနှင့် စိတ်ဓာတ်မြှင့်တင်ရေးလုပ်ရှားမှုများဖြင့် KIA တပ်ဖွဲ့များကို ပံ့ပိုးပေးရန်ဖြစ်ပြီး ၎င်းအဖွဲ့သည် KIO ၏ အမြင့်ဆုံးသော ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ရ ဗဟိုကော်မတီတွင် နေရာယူထားကြသည်။ သို့သော် ဤစာတမ်းကိုရေးသားစဉ် ၎င်းနေရာများသည် လစ်လပ်လျက်ရှိနေပါသည်။

အမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင်ခွင့်ရှိရေးနှင့်လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ခွင့်အတွက် အတားအဆီးများ

အမျိုးသားများပို၍ပြောဆိုသောအခါ အကျိုးအမြတ်ကိုပိုယူဆောင်လာသည်။
အမျိုးသမီးများပို၍ပြောဆိုသောအခါ ပို၍ ပျက်စီးခြင်းကို ယူဆောင်လာသည်။

ကချင်စကားပုံ (Minoletti 2014:30 ကို ကိုးကားချက်)

ကချင်ပြည်နယ်နှင့် မြန်မာပြည်၏ အခြားသောဒေသများတွင် တည်ရှိနေသည့် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံဆိုင်ရာ အတားအဆီးများက အမျိုးသမီးတို့၏ နိုင်ငံရေးတွင် ပါဝင်လုပ်ကိုင်ခွင့်ကို ကန့်သတ်လျက်ရှိသည်။ ဤအကြောင်းအရာများအနက် သာလွန်၍ ထူးကဲ

သောဖြစ်ရပ်ကား ၂၀၀၈ ဇွဲစည်းပုံအခြေခံဥပဒေ^{၁၁} ဖြစ်ပြီး ၎င်း၏ အာမခံချက်များအဖြစ် အမျိုးသားပါလီမန်၏ စုစုပေါင်းနေရာများ အနက် ၂၅%ကို စစ်တပ်မှနေရာယူရန်ထားရှိပြီး အမျိုးသားများအတွက်သာ သင့်လျော်သည်ဟု ယူဆထားသော နေရာများအတွက် အမျိုးသားများကိုသာ ခန့်အပ်ရန် အတည်ပြုထား သည်။ (စာမျက်နှာ ၁၅၀) ၎င်းအပြင် သမ္မတနှင့် ဒုသမ္မတနှစ်ဦးတို့သည် စစ်ဖက်ရေးရာ နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကောင်းမွန်စွာ အကျွမ်းတဝင်ရှိရမည်ဟု သတ်မှတ်ထားသည်။ (စာမျက်နှာ ၁၅၅) အခြေခံဥပဒေနောက်ထပ်မံ ဖော်ပြထားသည်မှာ အရေးပါသော ဝန်ကြီးဌာနရာထူးများကို စစ်တပ်မှအမှုထမ်းများအတွက် လျာထားပြီး၊ ဝန်ကြီးများနှင့် သမ္မတများ ခန့်အပ်ခြင်းတွင်လည်း စစ်တပ်မှ အတည်ပြုပေးရမည်ဖြစ်သည်။ တပ်မတော်၏ လွှမ်းမိုးခြင်းနှင့် စစ်ဖက်ဆိုင်ရာအတွေ့အကြုံရှိရမည်ဟု အတင်းအကြပ် တောင်းဆိုခြင်းသည် အမျိုးသမီးအတော်များများကို အစိုးရဌာနတွင် ဗျူဟာမြောက်သော ရာထူးများရရှိရေးမှ အမျိုးသမီးတို့အား အရည်အချင်းမပြည့်မီသူများအဖြစ် သို့ ထိရောက်စွာ ဟန့်တားထားပြီး ၂၀၁၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ မတိုင်မီအထိ အမျိုးသမီးများကို ဆေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များ သို့မဟုတ် စီမံအုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ အကူလက်ထောက် များအဖြစ်သာခန့်အပ်ခဲ့ပြီး မြန်မာ့တပ်မတော်သို့ ဝင်ရောက်ခွင့်ကို ပိတ်ပင်ထားကြသည်။ (McLaughlin 2014) မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပါလီမန်သည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အမျိုးသမီးကိုယ်စားလှယ် များပါဝင်မှု အနိမ့်ဆုံးများစာရင်းထဲမှ တစ်ခုအပါအဝင် ဖြစ်သည်။ ပျမ်းမျှအဖွဲ့ဝင်များမှာ သက်လတ်ပိုင်း ဗမာဗုဒ္ဓဘာသာအမျိုးသားများဖြစ်ကြပြီး ၆% ထက်နည်းသောနေရာများကိုသာ အမျိုးသမီးများပိုင်ဆိုင်ထားကြသည်။ (ကမ္ဘာ့တရားမျှတခြင်းဆိုင်ရာဗဟို ၂၀၁၃) ဝန်ကြီး အဆင့်ရာထူး(၃၃)နေရာ အနက် (၂) နေရာကိုသာ အမျိုးသမီးတို့ဖြည့်စွက်ခွင့်ရကြသည်။ ၎င်းနေရာများမှာ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် လူမှုရေး၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့်ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာနများ ဖြစ်ကြပြီး အဆိုပါဌာနနှစ်ခုကို ကျား/မဆိုင်ရာ စံနှုန်းသတ်မှတ်ချက်များအရ အမျိုးသမီးများနှင့်သာ အထူးသင့်တော်သည်ဟု အကြံပြုထားသောနေရာဖြစ်သည်။

အထောက်အထားနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော်လည်း မကြာသေးမီက အောက် လွှတ်တော်တွင် ဆွေးနွေးပြောဆိုခဲ့ရာတွင် မြန်မာပြည်ရှိ အမျိုးသမီးများတို့သည် ခွဲခြားဆက်ဆံခံရခြင်း^{၁၂} မရှိကြောင်းဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ ဤဆွေးနွေးပြောဆို ချက်ကိုသံယောင်လိုက်၍ နိုင်ငံတကာအမြင်ခြင်းဖလှယ်သောအစည်းဝေး (ဖိုရမ်) သို့ တက်ရောက်လာသောအရာရှိများက မြန်မာတပ်မတော်သားများက ကျူးလွန်ခဲ့သော လိင်အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ စွပ်စွဲချက်များဖြင့် တန်ပြန်ထုချေခဲ့ကြပြီး မလိုအပ်ပါဟူသော အခြေအနေတွင် အမျိုးသမီးများ၏ တန်းတူရည်တူအခွင့်အရေးများ ပိုမိုရရှိရန်မူဝါဒများ ချမှတ်ရန်လိုအပ်ပါကြောင်းနှင့် ကျား/မအခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုများနှင့် အရေးမပါ သူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်းကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်လိုအပ်ပါကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။

ကျားမဆိုင်ရာ တန်းတူရည်တူအခွင့်အရေးသည် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ကြီးမားသော အကြောင်းအရာအဖြစ် မည်သည့်အခါမှ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ခြင်း မရှိရသည့် အဓိကအကြောင်းရင်းကားမြန်မာအမျိုးသမီးများသည်အမျိုးသားများကဲ့သို့ပင်

ထုံးတမ်းစဉ်လာအရ အမြင့်မားဆုံးသော တူညီသည့်အခွင့်အရေးများကို ခံစားကြရသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သူတို့၏ ရပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးများကို ထုံးတမ်းစဉ်လာ နှင့် လက်ရှိကျင့်သုံးနေသောဥပဒေများက အကာအကွယ် ပြုထားပါသည်။ (မြန်မာကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့၊ (၆၇)ကြိမ်မြောက် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံ)

အခြေခံဥပဒေတွင် နောက်ထပ်ဆွဲကိုင်ထားသော ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကိုဖြစ် စေသည့် ဥပဒေအပိုဒ်ငယ်မှာ ဝန်ကြီးရာထူးနှင့် သမ္မတရာထူးအတွက် ရွေးကောက်ခံ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများသည် နိုင်ငံတော်အပေါ် သစ္စာရှိသူဖြစ်ရမည်ဆိုထားပြီး တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးလူနည်းစုများအရေး၊ တက်ကြွလှုပ်ရှားနေသည့် အမျိုး သမီးများအပါအဝင်၊ အတိုက်အခံနိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများတွင် ပါဝင်သူများကို အရည်အချင်း မပြည့်မီသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ရန်အတွက် အသုံးပြုနိုင်သည်။ အခြေခံဥပဒေတွင်လည်း ဖော်ပြထားသည်မှာ နိုင်ငံရေးပါတီများသည် သူတို့၏ သစ္စာစောင့်သိမှုကို ထုတ်ဖော်ပြသရ မည့် အပြင် တိုက်ရိုက်သို့မဟုတ် သွယ်ဝိုက်သောနည်းဖြင့် အစိုးရမဟုတ်သောလက်နက်ကိုင်အုပ်စု များ၊ အဖွဲ့အစည်းများ သို့မဟုတ် လူများ တို့နှင့် ဆက်သွယ်၍ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း သို့မဟုတ် အားပေးထောက်ပံ့ခြင်းကို မပြုရပါ။ ဤထုတ်ပြန်ချက်များကို သုံးခြင်းအားဖြင့် KIO (သို့) KIA နှင့် ဆက်နွယ်မှုရှိနိုင်သည့် ကချင်နိုင်ငံရေးပါတီများကဲ့သို့သော တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာ ရေးလူနည်းစုများ၏ နိုင်ငံရေးပါတီများကို ပိတ်ပင်ရန် သို့မဟုတ် ထိန်းချုပ်ရန် အသုံးပြုနိုင်သည်။ ဘာသာစကားသည်လည်း ကချင်နှင့်အခြားသော လူနည်းစုအမျိုးသမီးများ၏ နိုင်ငံရေးတွင် အပြည့်အဝပါဝင်ခြင်းကို တားမြစ်နိုင်သည့် အနေအထားတွင်ရှိရခြင်း အကြောင်းကား မြန်မာ စာကိုတရားဝင်ရုံးသုံးဘာသာစကားအဖြစ် ပြဋ္ဌာန်းထားသောကြောင့် တိုင်းရင်းသား လူနည်းစု ဘာသာစကားပြောဆိုသူများအတွက် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းဖြစ်သည်။

အထက်ဖော်ပြပါ အခြေခံဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်ပါ အတားအဆီးအခက်အခဲများ အပြင် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ စံနှုန်းများကလည်း အမျိုးသမီးတို့ အများပြည်သူနှင့် သက်ဆိုင်ရာအခန်း ကဏ္ဍများတွင် ပါဝင်နိုင်ရေးမှ အတားအဆီးအဟန့်အတားဖြစ်နိုင်သည်။ စကားပုံများနှင့် လက်တွေ့ဘဝတွင်ထင်ဟပ်နေသကဲ့သို့ အများမှ မှတ်ယူစွဲကိုင်ထားသည်မှာ ခေါင်းဆောင်မှု နေရာကို အမျိုးသမီးများထက် အမျိုးသားများက သာ၍ သင့်တော်သည်ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် မြန်မာပြည်တွင် မြို့နယ်အဆင့်၌ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ရှိသော ရာထူးများတွင် အမျိုးသမီးများကို ခန့်အပ်ခြင်းမပြုပါ။ (Minoletti 2014: 10) အမျိုးသမီးများသည် မိသားစုအတွက် အဓိကစားဝတ်နေရေး ရှာဖွေနေရသူများဖြစ်သောကြောင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ် သောလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ပါဝင်နိုင်ရန် မကြာခဏဆိုသလို အချိန်နှင့် ဝင်ငွေချို့တဲ့ကြ သည်။ ဤသို့ဖြစ်ရခြင်းမှာ အမျိုးသားများ မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲနေသော အရေအတွက် များပြားခြင်းနှင့် ဝေးလံသောအရပ်ရှိ ကျောက်စိမ်းနှင့် ရွှေသတ္တုတွင်းများတွင် သွားရောက် လုပ်ကိုင်ကြ ရသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ကချင်ပြည်နယ်တွင် အမျိုးသမီးများ ဦးဆောင်သော မိသားစုများသည် ရန်ကုန်ပြီးနောက် ဒုတိယအများဆုံးအဖြစ် ရပ်တည်လျက်ရှိကြောင်း ၂၀၁၁ခုနှစ်^{၁၃} တွင် ထုတ်ပြန်သော ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ်၏ အစီရင်ခံစာ

အရသိရှိရသည်။ ဤအရေအတွက်ပမာဏသည် လျော့၍ပေါ်ပြသောအစီရင်ခံစာဖြစ် ဖွယ်ရှိရသည့်အကြောင်းမှာ KIA သို့ စစ်မှုမထမ်းမနေရစနစ်ကြောင့် အမျိုးသားစစ်သည် များသည် တစ်နှစ်တာအတွင်း အချိန်အတော်များများ မိသားစုနှင့်ဝေးသော နေရာတွင် အခြေချနေရသည့် မိသားစုဝင်အရေအတွက်ကို ထည့်သွင်းရေတွက်ခြင်း မရှိသောကြောင့် ဖြစ်နိုင်သည်။ (Minoletti 2014:27) ထုံးတမ်းစဉ်လာဥပဒေအရ အမွေဆက်ခံပိုင်ခွင့် မရှိသောကြောင့် အမျိုးသမီးအများစုတို့သည် ငွေကြေးအားဖြင့် အမျိုးသားမိသားစုဝင်များ အပေါ်တွင်မှီခိုနေကြရသည့်အတွက် မိသားစုအတွင်း အပေးအယူလုပ်နိုင်စွမ်းနှင့် အများပြည်သူ အရေးတွင် ပါဝင်နိုင်စွမ်းရှိရေးအတွက်အခြေအနေမဲ့ခဲ့ရသည်။ ထို့အတူအမျိုးသားမိသားစု ဝင်များ တိမ်းပါးသေဆုံးသွားသောအခါ၌လည်း ဝင်ငွေကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားရန်ရန် ကန်ကြရသည်။ (Minoletti 2014: 19) သို့ဖြစ်ပါ၍ ကချင်အမျိုးသမီးများကြုံတွေ့ကြရသည့် ဆင်းရဲမွဲတေခြင်းသည် ဖွဲ့စည်း တည်ဆောက်ထားသော ကျား/မကဏ္ဍ တန်းတူရည်တူမရှိခြင်း၊ အခွင့်အလမ်းမရှိခြင်းနှင့် အဆုံးအဖြတ်ပြုနိုင်သောဖြစ်စဉ်များတွင် အမျိုးသမီးများအတွက် ပါဝင် လွှမ်းမိုးနိုင် ခြင်းမရှိသည့် အကြောင်းအရာများနှင့် နီးကပ်စွာ ရောယှက်ဆက်နွှယ်နေကြသည်။

ဘာသာရေးစံနှုန်းများသည်လည်း အမျိုးသမီးများကို ကချင် လူ့အဖွဲ့အစည်း များ အတွင်း အချိန်ပြည့်နှင်ငံရေးတွင်ပါဝင်လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းမှ အတားအဆီးများ သဖွယ် ဖြစ်ပေါ်လျက်နေသည်။ ကချင်နှစ်ခြင်းအသင်းတော်တွင် အမျိုးသမီးတို့သည် သင်းအုပ်များ မဖြစ်လာနိုင်ပါ။ အသင်းတော်များအတွင်း ဦးဆောင်သောနေရာများတွင် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်မှု နည်းရခြင်းသည် နှစ်ခြင်းအသင်းတော် အသိုင်းအဝိုင်း အဖွဲ့အစည်းအတွင်း အချက်အချာကျသော ရာထူးနေရာများတွင် တာဝန်ယူရသည့် အမျိုးသမီးအရေအတွက် အလွန်နည်းပါးခြင်းကိုလည်း ထင်ဟပ်လျက်ရှိသည်။ (Minoletti 2014:13) လူတွေ့မေးမြန်းရာတွင် အမျိုးသမီးတစ်ဦးမှ ရှင်းပြသည်မှာ မိမိသည် ကျမ်းစာကျောင်း တက်လိုသောဆန္ဒရှိသော်လည်း ထိုအခွင့်အရေးကို အစဦး၌ ငြင်းပယ်ခြင်းခံခဲ့ရပြီး အမျိုးသမီးတို့အတွက် အိမ်ထောင်ပြုသားမွေးခြင်းသာ အဓိကဖြစ်ပြီး အဆင့်မြင့်ပညာရေးကို သင်ယူရန်မသင့်တော်ပါဟု ပြောဆိုခြင်းခံခဲ့ရသည်။ သူမ၏ စွဲမြဲစွာကြိုးစားမှုကြောင့် အဆုံး တွင် ကျမ်းစာကျောင်း တက်ခွင့်ရခဲ့သော်လည်း ဘွဲ့ရပြီးနောက် သင်းအုပ်အဖြစ် အမှုတော်ဆောင်ခွင့်မရရှိခဲ့ချေ။ အကြောင်းမှာ ထိုနေရာသည် အမျိုးသားဘွဲ့ရအတွက် လျာထားသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သူမပညာသင်နေဆဲကာလအတွင်းတွင်လည်း သူမ၏ ဆရာများက သူမအပေါ်ခွဲခြားဆက်ဆံခဲ့သည်ဟု ခံစားရပြီး အမျိုးသမီးများသည် ဘာသာရေး ဆိုင်ရာ ခေါင်းဆောင်အဆင့်ရာထူးများနှင့် မသင့်လျော်ကြောင်း သင်ကြားပေးခဲ့သည်။ ဤအချင်းအရာများက မိမိ၏ လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းအမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများ အကြား မညီမျှသောအဆင့်အတန်းကို သိမြင်လာစေပြီးအဆုံးတွင် သူမအား KIO ၏ လက်ရုံးအမျိုးသမီးများအဖွဲ့သို့ ပါဝင်လာရန် အကြောင်းအရင်း ဖြစ်လာ စေခဲ့သည်။

ဘာသာရေးသည် အမျိုးသားနှင့်အမျိုးသမီးတို့ကို ကွဲပြားခြားနားသော အခန်းကဏ္ဍများ ဖြစ်ပေါ်စေရန် အဓိကအခြေခံအကြောင်းရင်းတစ်ရပ်ပင် ဖြစ်သည်။ အမျိုးသားများသည် အမှုတော်ဆောင် သင်းအုပ်ဆရာဖြစ် လာပြီး အမျိုးသမီးများက သင်းအုပ်များမဖြစ်လာနိုင်ဘဲ ထုံးတမ်းစဉ်လာ အရ (အမျိုးသမီးများ၏) လုပ်ဆောင်ရမည့် တစ်ခုတည်းသောတာဝန်များ (ကလေးများနှင့် အမျိုးသမီးရေးရာကဲ့သို့သော)နှင့် ထိုနေရာများမှ ရုန်းထွက်နိုင်ခြင်း မရှိကြချေ။ သူတို့၏ဘဝတက်လမ်းကား ပြီးဆုံးသွားသည်။ ထို့ကြောင့် အမျိုးသားများသည် သာ၍ဩဇာအာဏာကြီးမားလာကြသည်။ ဤအရာသည် ပို၍သိသာထင်ရှားသော (ပုံစံများ) ကျား/မကဏ္ဍ ခွဲခြား ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ကချင်တို့သည် အလွန်ပင်ခရစ်ယာန် ဆန်လှသောကြောင့် ပို၍ကြီးမားသောအကျိုးဆက်ကိုဖြစ်ပေါ် စေပြီး သင်းအုပ် ဆရာများသည် အလွန်ဩဇာညောင်းကြသူများ ဖြစ်ကြသည်။ (အရံတပ်ဖွဲ့ဝင် KIA)

ကျား/မကဏ္ဍဆိုင်ရာ လုံးဝကွဲပြားခြားနားမှုများဖြစ်ပေါ်လာအောင် အခြား နည်းလမ်း များကလည်း တွန်းအားဖြစ်စေသည်။ KIA အတွင်း တာဝန်ထမ်း ဆောင်ဆဲအမျိုးသမီးများကို အိမ်ထောင်ပြုပြီးသည်နှင့် သားသမီးများမွေးထုတ်ရန်အတွက် တာဝန်မှအနားယူသွားလိမ့်မည် ဟုမျှော်လင့်ကြသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ဆိုရသော် အမျိုးသမီးများတို့၏ ပထမနေရာ မှာ မိခင်များနှင့်ဇနီးမယားများဖြစ်ပြီး စစ်မှုထမ်းခြင်းကို ဒုတိယနေရာ အဖြစ်ထားရှိရမည် ဖြစ်သည်။ ဤထုံးတမ်းစဉ်လာသည် မိသားစု၏ မိရိုးဖလာမိသားစုတန်ဖိုးများဖြစ် သည့် အမျိုးသမီးများကို ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာနိုင်ငံတော်ကို မွေးထုတ်ပေးသူအဖြစ်နှင့် အမျိုးသားများက အဓိကကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးသူများ^{၁၄} အဖြစ် မှတ်ယူထားသည့် အစဉ်အလာကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ထားခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါအကြောင်းအရင်းများ သည် ပေါ်လွင်ထင်ရှားစွာ ဖော်ပြနေသည်မှာအမျိုးသမီးများသည် အရပ်ဖက်အုပ်ချုပ်ရေး သို့မဟုတ် စစ်ဖက်ဆိုင်ရာ စီမံကွပ်ကဲရေးတွင် ခေါင်းဆောင်များအဖြစ် ပါဝင်နိုင်ခြင်းမရှိခြင်းမှာ အဆင့်မြင့်ရာထူးများရရှိရန် ကျယ်ပြန့်သော စစ်ဖက်ရေးရာအတွေ့အကြုံနှင့် တရားဝင် တိုက်ပွဲအတွေ့အကြုံများသည် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ကျား/မဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းတာဝန်များ ခွဲခြားထားသည်မှာ ဤသို့ ဖြစ်သည်။

သူတို့အဆိုအရ အမျိုးသမီးများတို့သည် လုံလောက်သောအရည်အချင်း မရှိကြပါ ... အကယ်၍ သင်နှင့်သင့်အမျိုးသမီးတို့ နှစ်ဦးစလုံး KIA တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေပါက သင်သိသည့် အတိုင်းသင်တို့ လက်ထပ်ပြီးနောက် နှစ်ဦးစလုံးတာဝန်ထမ်းဆောင်၍မရပါ။ ထို့ကြောင့် အမျိုးသမီးအတော်များများ တာဝန်မှရပ်နား သွားကြသည်။ သင်သည် စစ်ဖက်ဆိုင်ရာအတွေ့အကြုံကို နှစ်ပေါင်း များစွာရရှိရမည်ဖြစ်သော်လည်း... လက်ထပ်ပြီးနောက်အမျိုးသမီး အတော်များများ တာဝန်မှရပ်စဲသွားကြသဖြင့် နှစ်ပေါင်းများစွာ လိုအပ်သော အတွေ့အကြုံများ မည်သို့ရနိုင်တော့မည်နည်း။ မှန်ပါသလား၊ ဆိုလိုသည်မှာ ပထမအချက်အနေနှင့် သူတို့၏ မိသားစုကို စောင့်ရှောက်ကြရမည်။ သူတို့၏

ခလေးသူငယ်များကို စောင့်ရှောက်ကြရမည်။ သို့ဖြစ်ပါသောကြောင့် စစ်တပ်တွင် ခေါင်းဆောင် သို့မဟုတ် အဆင့်မြင့်ရာထူး ရရှိထားသော ခေါင်းဆောင် တစ်ဦးဖြစ်ရန် အခွင့်အရေးမရှိတော့ပါ။ အမျိုးသားများသာ ရရှိနိုင်သည်။ မည်သည့်အကြောင်းကြောင့် ဤအမျိုးသားများတို့သည် သူတို့၏ အလုပ်ကို စွန့်ခွာ၍ မသွားကြပါသနည်း။ (လူထုအခြေပြု လှုပ်ရှားသူ)

အမျိုးသမီးများ၏ တိုက်ပွဲအတွင်းပါဝင်ခြင်းကိုပုံဖော်ခြင်း။

အမျိုးသမီးများတို့သည် KIO နှင့် KIA တို့အစပြုသော ၁၉၆၁ ခုနှစ်မှစ၍ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ် အနေနှင့် ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ ကနဦးစတင်ချိန်တွင် အမျိုးသမီးတို့ကို စစ်ရေးလေ့ကျင့်မှု သို့မဟုတ် လက်နက်ကိုင်ခြင်းကို တားမြစ်ခဲ့ကြပြီးမိရိုးဖလာလေ့ဖြစ်သည့် အမျိုးသမီးများ၏မိသားစု တာဝန်များကို ပုံဖော်ထားသောပုံမှန်ကူညီသည့် အခန်းကဏ္ဍကိုသာ လုပ်ဆောင်စေခဲ့သည်။ သူတို့ကိုအစားအစာ၊ အဝတ်အထည်နှင့် နေရာထိုင်ခင်းတို့ကို အမျိုးသား စစ်သားများအတွက် ထောက်ပံ့ပေးရန်နှင့် ဒဏ်ရာရရှိသူများနှင့် မသန်မစွမ်းရဲဘော် ဟောင်းများကိုပြုစုပေးရန် တိုက်တွန်းခဲ့ကြသည်။ တိုက်ပွဲဝင်ခြင်းနှင့် ပုံမှန်ထောက်ပံ့ခြင်းစသည့် အခန်းကဏ္ဍများကိုခွဲခြားထားခြင်းသည် ကျား/မဆိုင်ရာတာဝန်ဝတ္တရားခွဲခြားမှုကို အားဖြည့် ပေးပြီး အမျိုးသမီးများ၏အခန်းကဏ္ဍများကို အိမ်တွင်းရေးတာဝန်များကို တိုးချဲ့ထားသကဲ့သို့ပုံစံ ဖော်ထားပြီး ဆုံးဖြတ်ချက်ချသော ရာထူးနေရာများမှ ဖယ်ကြည့်ထားကြသည်။ သူတို့တိုက်စစ်တပ်တွင် အဆင့်အတန်းသတ်မှတ် ပေးခြင်းမရှိသကဲ့သို့ သူတို့၏ပါဝင်ကူညီမှုကိုလည်းစစ်သားများ၏ ဆောင်ရွက်မှုအဖြစ် အသိအမှတ်မပြုပါ။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ အမျိုးသမီးတို့သည် ပဋိပက္ခ အတွေ့အကြုံကို ရှေးတန်းစစ်မျက်နှာနှင့် ပြင်ပနေရာနှစ်ခုစလုံးတွင် ကြုံတွေ့နေရသော ကြောင့် ဤကဲ့သို့တိုက်ပွဲဝင်ခြင်းနှင့်တိုက်ပွဲမဟုတ်အနေအထားများကို ပိုင်းခြားထားခြင်းသည် ကြီးမားသောစိတ်ကူးယဉ်ပုံဖော်ခြင်းသာဖြစ်သည်။

စစ်စခန်းသို့သွားရာလမ်းတွင် မိမိတို့သည် ဗမာစစ်တပ်များ၏ ချုံခိုတိုက်ခိုက် ခြင်းကိုခံခဲ့ရသည်။ ကျမတို့ဟင်းလင်းပြင်မြင်ကွင်းတွင် ဘိန်းခင်းများထဲသို့ ထွက်ပြေးကြရသည်။ ကျမတို့ကို လိုက်လံတိုက်ခိုက်သဖြင့်၊ ကျမသည်လဲချ လိုက်ပြီး သေနေသကဲ့သို့ဟန်ဆောင်ခဲ့ကာ မြေပြင်တွင်ပြားပြားဝပ်လျက် နေခဲ့သည်။ ကျမလွတ် မြောက်နိုင်ခဲ့သော်လည်း ညနေအချိန်တွင် ဗမာတပ်များ ကျမတို့စခန်းသို့ရောက်လာခဲ့သည်။ သူတို့ကစတင်ပြီး ပစ်ခတ်ခဲ့သဖြင့် ကျမတို့ တောထဲသို့ ကိုယ်လွတ်ရုန်းထွက်ပြေးခဲ့ကြရသည်။ တောထဲတွင် ကျမ လမ်းပျောက်ခဲ့သည်။ သူငယ်ချင်းများနှင့် လည်း (လူစုကွဲခဲ့သည်) တစ်ညလုံး ကျွတ်များတွယ်ကပ် သွေးစုတ်ခြင်းကို ခံခဲ့ရသည်။ မနက်မိုးလင်းသောအခါ ကျွတ်များကို ဖယ်ရှားရာတွင်သွေးများရပ်တန့်ခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ (ရာထူးမရှိသော KIA အဖွဲ့ဝင်)

မိမိတို့သည် အသက်ရှင်ရပ်တည်နေနိုင်ရန်တွက် အခြေခံစစ်ပညာများကိုတတ်ထားသင့်သည်ဟု ဖိအားပေးတောင်းဆိုခဲ့သောကြောင့် ၁၉၆၈ နှစ်အကုန်တွင် အမျိုးသမီးစစ်ရေးလေ့ကျင့်ရေးစခန်းများကို စတင်ဖွင့်လှစ် ခဲ့ပြီးယနေအထိဆက်လက်ထားရှိသည်။ စစ်စခန်းများတွင်ပို့ချသော စစ်သင်တန်းတွင် KIO နှင့် KIA တို့၏အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာလုပ်ပိုင် ခွင့်အာဏာ၊ ရည်ရွယ်ချက်နှင့်ဖွဲ့စည်းပုံတို့ကိုသင်ကြားပေးပြီး ကချင်လူမျိုးတို့၏သမိုင်းနှင့် စစ်နည်းဗျူဟာများကိုလေ့လာပြီး ကာယလေ့ကျင့်ခန်းများနှင့် လက်နက်ဆိုင်ရာသင်တန်းများကို သင်ယူကြရသည်။ သူတို့စစ်တန်းလျားတွင် အိပ်ကြရပြီး အလံကိုအလေးပြုခြင်းနှင့် သစ်သားဖြင့်ပြုလုပ်ထားသောရိုင်ဖယ်သေနတ်ကိုလည်း မိမိတို့နှင့်မကွာ အချိန်ပြည့်တိုင် ဆောင်ထားကြရသည်။ သင်တန်းပြီးဆုံးသောအခါ သင်တန်းသားအသီးသီးတို့သည် ကချင်အလံကိုကိုင်စွဲ၍ အဓိကချင်မြေနှင့်ကချင်လူထုကို မိမိတို့တစ်ဦးခြင်း၏ လုံခြုံရေးထက် ဦးစားပေးကာကွယ်ကာကွယ်ရန် ကတိသစ္စာပြုကြသည်။ ဤကဲ့သို့ဘာသာရေးအပေါ် အလေးအနက်ထားသောနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဟောပြောပို့ချချက်များနှင့် ယဉ်ကျေးမှုလေ့ထုံးတမ်းစဉ်များကိုရောနှောထားခြင်းဖြင့် သင်တန်းဆင်းသူများကို နိုင်ငံရေးသတိရှိမှုနှင့် လူထုနှင့်သက်ဆိုင်သောအသိအမြင်များ မြင့်မားစွာမွေးမြူလာနိုင်ရန် ပံ့ပိုးပေးလျက်ရှိသည်။ အခြေခံသင်တန်းကို KIO အတွင်း လုပ်ကိုင်လျက်ရှိကြသူတိုင်း အတွက်ဖွင့်လှစ်ထားပေးလျက်ရှိပြီး စစ်မှုထမ်းမည့်သူနှင့် စစ်မှုထမ်းသူအားလုံးကို သင်တန်းတက်ခွင့်ပြုထားခြင်းသည် လူထုအတွင်း အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်ကြီးထွားလာရန် ပံ့ပိုး ပေးလျက်ရှိသည်။ ထို့အပြင်၂၀၀၃ခုနှစ်ဦးပိုင်းမှစ၍ အထက်တန်းကျောင်းနှင့် တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားများတို့သည် ကျောင်းချိန်ကာလ၏ ပြင်ပ၌ အခြေခံစစ်ပညာကို မိမိသဘောအလျောက်တက်ရောက်သင်ကြားခဲ့ကြသည်။

၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် KIA ကာကွယ်ရေးတက္ကသိုလ်က အမျိုးသမီးတပ်သားသစ်များကို စတင်လက်ခံလာပြီး အရာရှိဗိုလ်လောင်းများအဖြစ် ပါဝင်စေသည်။ တိုက်ပွဲဝင်အဆင့်များကို အမျိုးသားများ အတွက်သာကန့်သတ်ထားခဲ့ဖြစ်သည်။ မူဝါဒပြောင်းလဲရခြင်း၏အကြောင်းကို ရှင်းလင်းစွာ မသိရသေးသော်ငြားလည်း KIA နှင့် မြန်မာ့တပ်မတော်အကြားအသစ်တဖန်ပြန်လည် ဖြစ်ပေါ်လာသောပဋိကွနှင့် တိုက်ဆိုင်လျက်ရှိပြီး ကချင်တပ်မတော်တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်သူအရေအတွက် တိုးမြှင့်လာရန် လိုအပ်ခြင်းကြောင့်လည်း ဖြစ်တန်ရာသည်။ ၎င်းပြင် KIO နှင့် KIA အတွင်း ယခုအခါ ခေါင်းဆောင်ပိုင်းဆိုင်ရာများတွင် မျိုးဆက်အပြောင်းအလဲဖြစ်ပေါ်ခဲ့ရာ KIO ၏ မျိုးဆက်ဟောင်း ခေါင်းဆောင်များနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်လျှင် မကြာခဏပြောဆိုလေ့ရှိသည့် ပို၍ငယ်ရွယ်သော၊ ပို၍လွတ်လပ်သည့်အတွေးအခေါ်ရှိသော၊ အများပါဝင်နိုင်သောခေါင်းဆောင်ပိုင်းဆိုင်ရာပြောင်းလဲမှုကိုဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။

စစ်ဖက်ရေးရာတွင် ပါဝင်ကြရခြင်းအကြောင်းရင်း

KIO ထိန်းချုပ်ထားသောနယ်မြေအတွင်း နေထိုင်ကြသော မိသားစုအိမ်တိုင်းမှ လူသားအရင်းအမြစ်ဖြစ်သည့် မိသားစုဝင်တစ်ဦးကို အဖွဲ့အစည်းသို့ပါဝင်လာရန်တောင်းဆို

ထားသည်။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် လူတွေ့မေးမြန်းမှုတွင်ပါ ဝင်သောအမျိုးသမီးအများစုမှာ KIO သို့မဟုတ် KIA အတွင်းသို့ ဝင်ရောက်လာကြသော အကြောင်းအရင်းများမှာ စစ်မှုထမ်းမနေရ စနစ်ကြောင့်ဖြစ်သည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ မိမိတို့စစ်မှုထမ်းရခြင်းကို မိမိတို့ ၏ သဘောဆန္ဒအရပါဝင် ကြသည်ဟု သတ်မှတ်ထားကြပြီး မိမိ၏မိသားစုကိုယ်စား သို့မဟုတ် KIO တွင်အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ရှိနှင့်နေသောမိသားစုဝင်များရှိနေသော်လည်း နောက်ထပ် ပါဝင်မှုအဖြစ် အလေးအနက် ထားပြောဆိုကြသည်။ အခြေခံဒီမိုကရေစီအခွင့်အရေးများ ဖြစ်သည့် KIO ခေါင်းဆောင်ပိုင်းကို ထောက်ခံမဲဖြင့်ခန့်အပ်ရန် အခွင့်အရေးမရှိသော်လည်း ဤအဖွဲ့အစည်းကို ကျယ်လှထူထပ်အတွက်တရားဝင် ကိုယ်စားပြုသောအဖွဲ့အဖြစ် ကျယ်ပြန့်စွာ ရှိမြင်ကြသည်။ KIO သည် သင်တို့အတွက် မည်သည့်သဘောဆောင်သနည်းဟု မေးမြန်းရာ တွင် လူတွေ့မေးမြန်းခြင်းတွင်ပါဝင်သော အမျိုးသမီးများက မကြာခဏဆိုသလိုပင် ဤ စကားလုံးများ ဖြစ်သော“မိခင်”၊ ခုခံကာကွယ်သူ နှင့် ကာကွယ်စောင့် ရှောက်သူအဖြစ် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။

ကျမသည် KIO ကို မိခင်အဖွဲ့အစည်းအဖြစ်သတ်မှတ်ပြီး ဆက်နွယ်နေသည်။ ယင်းသို့ ဆက်နွယ်မှုသည် သတ်မှတ်ထားသောစည်းမျဉ်းများအရ သင်တန်း သွားယူခြင်း မဟုတ်ဘဲ စိတ်ခံစားမှုအရ ချိတ်ဆက်မှုနှင့် ပါဝင်မှုဖြစ်ပြီး မိမိသည် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုဖြစ်ခြင်းနှင့် ဖိနှိပ်ခံရသောသူများဖြစ်ခြင်းကိုသိရှိနား လည်ခြင်းဖြစ်ပင်ဖြစ်သည်။ (အရံတပ်သား KIA)

တွေ့ဆုံမြန်းခြင်းတွင်ပါဝင်သော အမျိုးသမီးအတော်များများက သူတို့၏ဆန္ဒမှာ ကချင်လူမျိုးကို ကာကွယ်ရန်ဟု ထုတ်ဖော်ပြောဆိုကြပြီး အမိမြေ၊ ကချင်ပြည် နှင့် ဘာသာကို ကာကွယ်ရန်နှင့် ဗမာ လွှမ်းမိုးသောအစိုးရကိုဆန့်ကျင်ရန် ဆန္ဒရှိခြင်းတို့ဖြစ်ကြသည်။ KIO သို့မဟုတ် KIA သို့ပါဝင်ရန်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ သူတို့၏အခြေခံတွန်းအားမှာ အမျိုးသားရေး သို့မဟုတ် လူမျိုးနှင့်သက်ဆိုင်သောအရာကို စိတ်ဝင်စားခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်သည်။ အချို့တို့က မကွယ်မပွက်ပင် မိမိတို့၏ဆုံးဖြတ်ခြင်းဟု ညွှန်းဆိုစေကာမူ အတော်များများက လွတ်လပ်ရေးအတွက်၊ တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးလူနည်းစု၏ ရပိုင်ခွင့်နှင့် သယံဇာတ ပေါ်ကြွယ်ဝသောမိမိတို့၏ နယ်မြေရယူရန်၊ထိန်းချုပ်ရန်ဖြစ်သည်ဟုထုတ်ဖော်ပြောဆို ကြသည်။

ဖိနှိပ်ခံရခြင်းအတွေ့အကြုံနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အမျိုးသမီးများကိုယ်တိုင် သို့မဟုတ် မိမိ တို့၏ အသိုင်းအဝိုင်းများ ပဋိပက္ခကာလအတွင်းနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲကာလအတွင်း ကြုံတွေ့ကြရသော ဖိနှိပ်ခံရသည့်အတွေ့အကြုံများကို အမျိုးသမီးများပြန်လည် ပြောပြ သောဇာတ်လမ်းများတွင် ထည့်သွင်းပြောဆိုလေ့ရှိသည်။ ဤဖိနှိပ်ခံရမှုများကို အများ ပြည်သူ နှင့်ဆိုင်သော ရပ်ဝန်းနှင့် မိမိတို့၏ သီးသန့်ရပ်ဝန်းများတွင်လည်း ခံစားကြရပြီး အလုပ်သမား များအလုပ်ရရှိရေး၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံများအပါအဝင် တစ်ခုနှင့် တစ်ခုချိတ်ဆက်နေသော အကြောင်းအရာများစွာနှင့် ပတ်သက်ဆက်နွယ်နေသည်။ ဤသို့ အဆင့်အတန်းသတ်မှတ်ခံရခြင်းသည် KIO သို့ဝင်ရောက်ရန်အတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရန် အကြောင်းအရာတစ်ခုဖြစ်လာပါသည် ... အရေးမပါသောသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရသော

အုပ်စုဖြစ်ခြင်းနှင့် ပညာရေးနှင့်စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုတို့အတွက် အခွင့်အလမ်းများမရှိခြင်း။ ထိုအပြင် အမျိုးသမီးငယ်များ လူကုန်ကူးခံရခြင်းနှင့် လူငယ်များ မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲလာခြင်းသည် ပဋိပက္ခ၏ တိုက်ရိုက်အကျိုးဆက်အဖြစ် ရှုမြင်ကြပြီး ယေဘုယျအားဖြင့် ဗမာလူမျိုးတို့၏ ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှု၏ နောက်ဆက်တွဲဖြစ်ကြောင်း တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းတွင်ပါဝင်သူအတော်များ များမှ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုကြသည်။

ယောက်ျားလေးလူငယ်များဟာ မူးယစ်ဆေးဝါးစွဲကြသူများဖြစ်ကြရသည်။ မိန်းကလေးအမြောက်အများမှာလည်း မတရားအသုံးချခြင်းခံကြရသည်။ ထိုသို့ ဖြစ်ရခြင်း၏ အကြောင်းအရာကား စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများစွာ မိမိတို့တွင်မရှိခြင်း သို့မဟုတ် မိမိတို့၏ဒေသနယ်မြေတွင် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ မရှိခြင်းကြောင့် နှင့် အစိုးရအမှုထမ်းအတွင်း ကချင်လူမျိုး များစွာမရှိသော ကြောင့်ဖြစ်ရသည်။ အမျိုးသမီးအတော်များများကလည်း သူတို့၏ ပုံမှန် အလုပ် အကိုင်များနှင့်ပုံမှန်ဘဝတို့ကို ဆုံးရှုံးကြရသဖြင့် ဝင်ငွေမရှိကြချေ။ လက်နက် ကိုင်ပဋိပက္ခကြောင့် လူအတော်များများနှင့် အထူးသဖြင့် အိုင်ဒီဗီစခန်းမှ ဒုက္ခသည်များသည် အခြားသောနယ်မြေဒေသများသို့ သွားရောက်အလုပ်လုပ် ကိုင်ကြပြီး တချို့သောသူများသည် မိမိတို့၏ ခန္ဓာကိုယ်ကိုပင် ရောင်းစား ရသည့်အခြေအနေသို့ ရောက်ကြရသည်။ မြောက်များစွာသော ကချင်အမျိုး သမီးများတို့သည် မိသားစုကိုထောက်ပံ့ရန်အတွက် ဝင်ငွေရှာဖွေရန် မြို့ကြီး များသို့ ပြောင်းရွှေ့ကြသည်။ ထိုသူများတို့တွင် အတော်များများတို့မှာ ဆောင်ကြာမြိုင်များ၌ဘဝဆုံးသွားကြရသည်။ (ဗိုလ်ကြီး KIA)

လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခနှင့် ထိုပဋိပက္ခကြောင့် လူထုအပေါ် ကျရောက်လာစေသည့် ဒုက္ခဆင်းရဲသည်လည်း ကချင်အမျိုးသမီးများ စစ်ထဲသို့ဝင်ရန် တွန်းအားပေးသောကြောင့် အရာဖြစ်သည်။ လူတွေ့ မေးမြန်းခြင်းတွင် ပါဝင်သူ အားလုံးက ခင်ပွန်းသည်များရှေ့တန်းတွင် စခန်းချနေထိုင်ကြရသောကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ တိုက်ပွဲကြောင့် မသန်မစွမ်းဖြစ်သွားခြင်း သို့မဟုတ် ကျဆုံးသွားသောကြောင့် အမျိုးသမီးများက မိသားစုများကို ဦးဆောင်ကြရခြင်းကို ဖော်ထုတ်သည်။ ဤအကြောင်းများသည် မကြာခဏဆိုသလို ဆင်းရဲမွဲတေမှုနှင့် အမျိုးသမီးငယ် များအား လူကုန်ကူးမှုတို့နှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသည်။

အမျိုးသမီးအဖွဲ့တို့သည် စစ်ပြေးဒုက္ခသည်များနှင့် ဒေသတွင်းနေရပ်စွန့်ခွာ ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများ (အိုင်ဒီဗီ) အရေးတို့ကို ယေဘုယျအားဖြင့် ဆွေးနွေးကြပြီး တိုက်ပွဲ ဖြစ်သောဒေသများမှ အတင်းအကြပ် ပြောင်းရွှေ့ခြင်းခံခဲ့ကြရသော မိမိတို့မိသားစုများ၏ အတွေ့ အကြုံများကို ရည်ညွှန်း၍ ဆွေးနွေးမှုများကို ပြုလုပ်ကြသည်။ အချို့သော လူတွေ့ မေးမြန်းခြင်းတွင်ပါဝင်ကြသည့် အမျိုးသမီးများ၏ အမျိုးသားမိသားစုဝင်များသည် KIO နှင့် KIA တို့အတွက် အလုပ်လုပ်ပေးရလျက်ရှိပြီး ရွာစောင့် လုံခြုံရေးတပ်သားများ အဖြစ်တာဝန် ထမ်းဆောင်ရသည်။ အမျိုးသမီးများကရှေ့တန်းတွင် အမျိုးသားများရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ကြ ရသော ခြိမ်းခြောက်မှုများနှင့် အကြမ်းဖက်ခံရခြင်းများတို့ကို ထုတ်ဖော်ပြောကြားကြသည်။

အချို့သော အမျိုးသမီးများကလည်း ကချင်အမျိုးသမီးများပေါ် လိင်အကြမ်းဖက်သည့် အကြောင်းအရာများကို ဖော်ထုတ်ပြောဆိုကြပြီး ကချင်အမျိုးသမီးများအဖွဲ့က စွပ်စွဲပြောဆိုချက် ကိုဖီငြိမ်းကာ ပြောပြကြသည်မှာ မြန်မာစစ်တပ်က မုဒိမ်းမှုကျူးလွန်ခြင်းကို စစ်မှုရေးရာ နည်းဗျူဟာတစ်ရပ်အနေနှင့် တိုင်းရင်းသားနှင့်ဘာသာရေးလူနည်းစုအမျိုးသမီးများအပေါ် ကျင့်သုံးကြသည်ဟု စွပ်စွဲပြောဆိုကြသည်။ ဤအကြောင်းအရာနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အမျိုးသမီးတစ်ဦး ၏ စိုးရိမ်ထိတ်လန့်မှုကို ဆွေးနွေးပြောဆိုရာတွင်

မြန်မာစစ်တပ်၏ဖမ်းဆီးခြင်းခံရမှာကို ကျမအလွန်စိုးရိမ်မိခဲ့သည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ တစ်ခါတစ်ရံရှေ့တန်းတွင်ကျမမှာ မိမိကိုယ်ကိုကာကွယ်ရန်အတွက်လက်ဝယ် ကိုင်ဆောင်ထားသောပစ္စတိုသေနတ်ငယ်တစ်လက်ရှိသည်။ ကျမ အမြဲတမ်း တွေးတောမိသည်မှာ အကယ်၍ကျမအားဗမာစစ်တပ်မှဖမ်းဆီးခြင်းခံခဲ့ရပါ က ဤပစ္စတိုကိုသုံး၍ မိမိကိုယ်ကိုအဆုံးစီရင် သွားမည်ဖြစ်သည်။တစ်ခါတစ်ရံတွင် ကျမရိက္ခာများ၊ ဆေးဝါးများ၊ ဘက်ထရီများ နှင့် စီးကရက်များကို ရှာဖွေရန် ကျေးရွာသို့သွားရောက်ရပါသည်။ ကျမလက်ထဲ၌ ပစ္စတိုကို စွဲကိုင်ထားရသော် လည်းလုံခြုံမှုမရှိသည်သာမက အလွန်ပင်ကြောက်ရွံ့ ထိတ်လန့်မိခဲ့ရပါသည်။ (ဒုတပ်ကြပ် KIA)

ဤကဲ့သို့မိမိတို့အသိုင်းအဝိုင်း သို့မဟုတ် တစ်ဦးခြင်းကြုံတွေ့ကြရသော ဖိနှိပ်ချုပ် ချယ်မှု အတွေ့အကြုံများသည် တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးလူနည်းစုမှ အမျိုးသမီးများကို KIO သို့မဟုတ် KIA သို့အစပြုဝင်ရောက်ရခြင်းနှင့် ဆက်လက်၍ ပါဝင်ရခြင်းတို့ကို တွန်းအား ပေးနေသော ထင်ရှားပေါ်လွင်သည့် အကြောင်းအချက်များဖြစ်နေသည်။ မိမိတို့၏ ဘာသာ ရေးကို ကိုးကွယ်ယုံကြည်ရန်၊ မိမိတို့၏ဘာသာစကားကိုပြောဆိုရန်တို့သည် မြန်မာဘာသာ နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာတို့၏ လွှမ်းမိုးဘောင်ခတ်ထားခြင်းခံရသည်။ ဤသို့ဖြစ်ရခြင်းကလည်း စစ်အစိုးရအုပ်ချုပ်ရေးမှ ဆုံးဖြတ်ချက်ချထားသောကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူထားကြပြီး ထိုအုပ်ချုပ်ရေးသည် ကချင်တိုင်းရင်းသားများကို အရေးမပါသောသူများအဖြစ် သတ်မှတ် သူနှင့်ပို၍ အရေးကြီးသောအချက်ဖြစ်သည့် ပဋိပက္ခဖြစ်စေခြင်းအတွက် တာဝန်ရှိသောသူ အဖြစ် သတ်မှတ်ထားကြသည်။ အမျိုးသမီးများက ဗဟိုအစိုးရကို တာဝန်မယူတတ်သော၊ တရားဝင်ရပ်တည်ချက်မရှိသော အစိုးရဖြစ်ပြီး၊ KIO နှင့်နှိုင်းယှဉ်လျှင် အလွန်ပင်ကွာ ခြားကြောင်း ဖော်ပြကြသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ KIO သည်သာ သူတို့၏အရေးကိစ္စများ ကို ကာကွယ်မည့်အပြင် လူမျိုးစုတို့အား ပဋိပက္ခအတွင်းမှ ကာကွယ်ပေးမည့် တစ်ခုတည်းသော အဖွဲ့အစည်း အဖြစ်သူတို့ခံစားကြရသည်။

ကချင်လူ့အဖွဲ့အစည်းသည် KIO ကဦးဆောင်သည်ဖြစ်စေ၊ ဦးမဆောင်သည် ဖြစ်စေ ဆက်လက်၍ ခုခံတော်လှန်နေရမည်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ယခုလက်ရှိ အခြေအနေတွင် ဤအဖွဲ့အစည်းကို ကျွန်ုပ်တို့ရရှိ ထားပြီဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်သောကြောင့် မိမိတို့သည်ကေအိုင်အိုကိုဆက်လက်၍ ထောက်ခံပံ့ပိုး ပေးကြရမည်။ ဗမာကို ခုခံတွန်းလှန်ရန် ဤအဖွဲ့အစည်းသည် တရားဝင်အဖွဲ့

အစည်းဖြစ်သည်။ ယင်းကဲ့သို့လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် မိမိတို့တွင်
၎င်းကဲ့သို့သောအဖွဲ့အစည်းကို ပိုင်ဆိုင်ထားရမည်။ (အရံစစ်သား KIA)

လူတွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းတွင်ပါဝင်ကြသော အမျိုးသမီးများအားလုံးက မိမိတို့ ဆန္ဒ
ရှိပါက အမျိုးသမီးများကို ရှေ့တန်းစစ်မျက်နှာပြင်တွင် ပါဝင်တိုင်ခိုက်ခွင့်ပြုသင့်ကြောင်း
သဘောတူကြပြီး လူငယ်တပ်သားအသစ် အတော်များများကလည်း စစ်မြေပြင်တွင် ပါဝင်တိုက်
ခိုက်လိုကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုကြသည်။ အချို့စစ်သည် တို့ကလည်း စစ်မြေပြင်နေရာများ
သို့တာဝန်ထမ်းတောင်နိုင်ရန် မိမိတို့၏အထက်အရာရှိများ ကိုဖိအားပေး ပြောဆိုခဲ့ကြသည်။
သို့ဖြစ်သောကြောင့် သူတို့၏ထင်မြင်ယူဆချက်များကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရာတွင် အမျိုးသမီးများ
သည် အမျိုးသားများတို့ကဲ့သို့ပင် တိုက်ခိုက်ရေးအကြမ်းဖက်လုပ်ငန်းအတွက် အခြေခံစွမ်းရည်
များ ရှိကြသကဲ့သို့ ကျား/မဆိုင်ရာသတ်မှတ်ထားသောစံနှုန်းများတွင် အမျိုးသမီးများကို
ခံနိုင်စွမ်း မရှိသော၊ ထိခိုက်လွယ်သူများအဖြစ် သတ်မှတ်ချက်များကို တိုက်ပွဲဝင်အနေထားတွင်
ရှိနေသည့်အမျိုးသမီးများက ကျော်လွန်တားစီးခဲ့ကြသည်။

ကျမသည် အလွန်ထက်မြက်ကျွမ်းကျင်သော တိုက်ခိုက်ရေးသမားတစ်ဦး
ဖြစ်လိုသော ဆန္ဒရှိသည်။ သို့သော်လည်း အမျိုးသမီးဖြစ်နေသောကြောင့်
ကျမ မသွားနိုင်ခဲ့ပါ။ ကျမသည် ကာကွယ်ရေး စစ်တက္ကသိုလ်တွင် ရှိနေစဉ်
စစ်မြေပြင်သို့သွားခွင့်ပြုပါရန် အခြားသော အမျိုးသမီးဗိုလ်လောင်းများနှင့်
အတူတောင်းဆိုခဲ့ကြသည်။ တောင်းဆိုရသည့် အကြောင်းမှာ ကျမတို့နှင့်အတူ
တက်ရောက်ခဲ့ကြသော အမျိုးသားစစ်သည်များတို့သည် စစ်မြေပြင်သို့
ထွက်ခွာသွားခဲ့ကြပြီး ကျွန်မတို့မှာ ကျောင်း၌ပင် ကျန်ရစ်ခဲ့ကြရသည်။
ကျမတို့တတွေသွားရောက်ရန် အင်မတန်စိတ်တက်ကြွကြသည်။ ကျမ တို့သွား
လိုသော ဆန္ဒကလည်း ခိုင်မာလွန်းလှပါသည်။ ကျမတို့ရှေ့တန်း စစ်မြေပြင်သို့
သွားလိုသော ဆန္ဒရှိကြပါသည်။ (ဒု-ဗိုလ်၊ KIA)

ပဋိပက္ခ၊ အမျိုးသားရေးနှင့် ကျား/မကဏ္ဍများနှင့် ပတ်သက်ဆက်နွှယ်၍အရေးပါ
သောဆွေးနွေးမှုများတွင် ထင်မြင်ယူဆချက်နှစ်ခုဖြစ်သည့် အမျိုးသမီးတို့အား နိုင်ငံရေးကြားခံ
ကိုယ်စားလှယ်များအဖြစ် တွေ့မြင်ခြင်းနှင့် ပါဝင်ခြင်းများကို ရှင်းလင်းစွာ သရုပ်ဖော်ထား
ကြောင်းတွေ့ရှိရသည်။ လူတွေ့ မေးမြန်းခြင်းတွင်ပါဝင်သော အမျိုးသမီး တို့သည် မိမိကိုယ်ကို
မိမိတို့၏ လူထုအသိုင်းအဝိုင်းအတွက် ကာကွယ်ပေးနေကြသူများနှင့် ၎င်းအနေ အထားတွင်
အမျိုးသားများနှင့် တန်းတူအဆင့်သတ်မှတ်ကြသည်။ သူတို့၏ အခန်းကဏ္ဍကိုဖော်ထုတ်ပြော
ဆိုကြရာတွင်လည်း အမျိုးသမီးတို့သည် ကချင်လူမျိုးတို့၏ ရပ်တည်ချက်ကို စစ်ရေးအရ
ကာကွယ်သူများ၊ သူတို့သည် တိုင်ပွဲဝင်ရန်နှင့် နိုင်ငံရေးလုပ်ဆောင်ရန် တူညီသော
စွမ်းဆောင်ရည်ရှိကြောင်း တောင်းဆိုထားပြီး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းသည် အမျိုးသား
များ၏ မူပိုင်ဖြစ်ခြင်းနှင့် ယောက်ျားပီသခြင်းကိုဆိုလိုပြီး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုကို ခံယူနေရ
ခြင်းသည် အမျိုးသမီးများအတွက်နှင့် အမျိုးသမီးပီသခြင်းပင်ဖြစ်သည်ဟု လွှမ်းမိုးထားသည့်
အယူအဆကြောင့် စိတ်ပျက်ရပါကြောင်းဖော်ပြနေသည်။ (Eriksson-Baaz and Stern 2013:
721)

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုသော် အမျိုးသမီးများသည်စစ်မှုထမ်းရန်အတွက် စာရင်းသွင်းရာတွင် ငြင်းဆိုခြင်းမရှိခြင်းမှာ မိမိတို့တွေ့ကြုံခံစားကြရသော ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှု၊ လုံခြုံမှုကင်း မဲ့ခြင်းနှင့် မျိုးချစ်စိတ်ဓာတ်ရှိခြင်း၊ ယုံကြည်မှုနှင့် မှီခိုအားကိုးမှုတို့က မိမိတို့၏ တာဝန်ကိုထမ်းရွက်ရန် တွန်းအားပေးလှုံ့ဆော်နေခြင်းဖြစ်သည်။ အမှန်တကယ်ဖြစ်ပွားခဲ့သော သို့မဟုတ် ထင်မြင်ယူဆသော လိင်အကြမ်းဖက်မှုများ၊ လူကုန်ကူးခြင်းခံရမှုနှင့် လိင်လုပ်သားအဖြစ် အတင်းအကြပ်စေခိုင်းခံရခြင်း စသည့်ဖော်ပြချက်များကြောင့် ထွက်ပေါ်လာသည့် ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှုနှင့် လုံခြုံမှုကင်းမဲ့ခြင်းတို့သည် အမျိုးသမီးများ ကချင်စစ်ဖက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများတွင် စာရင်းသွင်းရန် ထင်ရှားစွာဖော်ပြနေသော ကျား/မဆိုင်ရာအကြောင်းပြချက်များဖြစ်သည်။ ဤတွန်းအားပေး လှုံ့ဆော်ခြင်းများတို့သည် အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရသော တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးလူနည်းစု အုပ်စုဝင်ဖြစ်ခြင်းနှင့် အဆင့်သတ်မှတ်ခံရခြင်းတို့တွင် အမျိုးသမီးများတို့၏ တုံ့ပြန်သောရပ်တည်ချက်များနှင့် ဆက်နွှယ်လျက်ရှိသည်။ ဗမာအမျိုးသမီးများ နှင့် အမျိုးသားများကို အခွင့်အရေးများနှင့် အရင်းအမြစ်များသို့ အလွယ်တကူချဉ်းကပ်ရရှိနိုင်သည့် အခွင့်အရေးရှိသူများအဖြစ် ရှုမြင်ကြပြီး ကချင်လူထုနှင့် သက်ဆိုင်သောသူများအတွက်မှာ အခွင့်အလမ်းများ ပိတ်စဆို့ထားသည်ဟု ရှုမြင်ကြသည်။

အမျိုးသမီးတို့၏ ငြိမ်းချမ်းရေးတွင်ပါဝင်ခြင်းကို ပုံဖော်ခြင်း

လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းနှင့် ဒေသအခြေစိုက်တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ၏ ရပ်တည်ချက်သည် အပစ်အခတ်ရပ်စဲသည့်ကာလအတွင်း ကျယ်ပြန့်လာဟန်တူသည်။ အကြောင်းမှာအမျိုးသမီးများတို့သည် ကျား/မ တန်းတူ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာအယူအဆနှင့် ကျား/မကဏ္ဍဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေးတို့တွင် မြင်သာအောင်ပြုလာနိုင်ကြသော ကြောင့်ရလဒ်အဖြစ် အမျိုးသမီးဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေးအမြင်^{၁၅} တိုးပွားလာကြသည်။ ထို့ပြင်သာမကမိသားစုကို အမျိုးသမီးများ ဦးဆောင်လာရခြင်းနှင့် မိသားစုတွင် အမျိုးသမီးများကတာဝန်ပိုမိုယူရသည့် အခြေအနေမျိုးဖြစ်ပေါ်လာရခြင်းမှာ အမျိုးသားများကို KIO သို့မဟုတ် KIA သူလျှို့များအဖြစ် ဖမ်းဆီးခြင်းနှင့် မြန်မာစစ်တပ်၏ ချွေးတပ်သားအဖြစ် အသုံးချခြင်းခံရမည်ကို စိုးရိမ်ကြရခြင်းကြောင့် လွတ်လပ်စွာ သွားလာနိုင်ခြင်းမရှိခြင်း၊ အမျိုးသားများအား စစ်မှုထမ်းမနေရစနစ်ဖြင့် ရှေ့တန်းသို့ပို့ဆောင်ခံရခြင်းနှင့် လူငယ်အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသည့်ပြဿနာများ ပေါ်ပေါက်လာခြင်းတို့ ကြောင့်ဖြစ်ပြီး ဤအခြေအနေသည် အမျိုးသမီးများ တာဝန်လွှဲပြောင်းထမ်းဆောင်လာကြရခြင်းကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

ဤပဋိပက္ခအတွင်းနှင့် နောက်ဆုံးပဋိပက္ခတို့တွင် အမျိုးသမီးများက မိမိတို့ လူထုအသိုင်းအဝိုင်းကို ဦးဆောင်သူအခန်းကဏ္ဍကို တာဝန်ယူလုပ်ဆောင်ကြရသည်။ နှစ်ပေါင်းကြာမြင့်စွာ အမျိုးသမီးတော်တော်များများကလည်း ကျေးရွာ၏ခေါင်းဆောင်များဖြစ်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ပဋိပက္ခပြီးဆုံးချိန်တွင် အမျိုးသားများက ပြန်ရောက်လာကြပြီး ဤအခန်းကဏ္ဍကို

ပြန်လည်၍ တာဝန်ယူကြသဖြင့် အမျိုးသမီးများ စားဖို့ဆောင်ကို တစ်ဖန် ပြန်လည်၍ ဝင်ရောက်သွားကြရသည်။ ပထမအကြိမ် ပဋိပက္ခဖြစ်စဉ်က အမျိုးသမီးများတို့သည် ကယ်ဆယ်ရေးအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းကြသည်။ ဒေသခံ ကချင်လူထု၊ ပြည်ပမှကချင်များနှင့် တရုတ်ပြည်မှ ကချင်လူမျိုးများကို စည်းရုံးခဲ့ကြပြီး၊ အစိုးရထိန်းချုပ်သောဒေသမှ လူများအပါအဝင် စည်းရုံးနိုင် ခဲ့ကြသည်။ ထိုအချိန်က ကျမတို့အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသမီးများ၏ အရေးကိစ္စများ၊ အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေး စသည်တို့ကို မသိရှိခဲ့ကြပါ။ ဒါပေမဲ့ အခုတော့ အခြေအနေတွေက ပြောင်းလဲသွားပါပြီ။ ကျမတို့က အမျိုး သမီးထုကိုပြုပြင်ပြောင်းလဲကြခဲ့သည်။ ကျား/မကဏ္ဍအကြောင်းအရာများနှင့် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမြင်ဖွင့်လှစ်ဝန်းများကို ကျမတို့လုပ် ဆောင်ကြသည်။ သို့ဖြစ်ပါသောကြောင့် အမျိုးသမီးများတို့သည် နီးကြား တက်ကြွလျက်ရှိနေကြပြီး အမျိုးသမီးများကလည်း သိနေကြပါပြီ။ (လူထု အခြေပြုတက်ကြွလှုပ်ရှားသူ)

ရှေ့တန်းနေရာနှင့် အိမ်တွင်းကိစ္စတို့ကို ရှင်းလင်းစွာခွဲခြားထားနိုင်ခြင်း မရှိသည့် အတွက် အမျိုးသမီးများကိုပြည်သူနှင့်သက်ဆိုင်သောပုံရိပ်များတွင် ပိုမိုပေါ်လွင်စေပြီး KIO နှင့် KIA တို့ကို အမှန်တကယ် တိုက်ခိုက်ခြင်း သို့မဟုတ် မြင်တွေ့နေရသော ခြိမ်းခြောက်ခြင်းတို့ သည် ကချင်ပြည်သူများကို တိုက်ခိုက်ခြင်း တစ်ခုအနေဖြင့် အနက်ဖွင့်ဆိုကြသည်။ သို့ဖြစ် ပါသောကြောင့် ကချင်အမျိုးသမီးများက ကချင်အမျိုးသားများနှင့် တန်းတူယှဉ်တွဲလျက် အမိမြေကိုကာကွယ်ရန်နှင့် မိမိတို့၏တာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ရန် ဝတ္တရားရှိသည်ဟု ခံစားကြ သည်။

ကချင်လူမျိုးတစ်ယောက်အနေနှင့် ကျမတို့ တာဝန် ထမ်းဆောင်ရမည်။ မိမိတို့လူမျိုးအတွက် ရုန်းကန်ကြိုးစားကြရမည်။ ... အကြောင်းမှာ ဤကဲ့သို့သော အရေးကြီးသည့် အခြေအနေတစ်ရပ်တွင် အားလုံးသော ကချင်မိသားစုများသည် အနည်းဆုံးမိသားစုဝင် တစ်ဦး သို့မဟုတ် နှစ်ဦးကို မဖြစ်မနေ ပံ့ပိုးပေးရမည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော မိမိတို့၏ အမိမြေကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန်နှင့် ခုခံကာကွယ်ရန် လိုအပ်သည်။ (ဒုဗိုလ်၊ KIA)

ဤအခြေအနေတွင် စစ်ဖက်နှင့်အရပ်ဖက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင်တက်ကြွစွာလုပ် ရှားသော အမျိုးသမီးများ၏အရေအတွက်တိုးပွားလာခြင်းကို တစ်မူထူးခြားသောဖြစ်စဉ်အဖြစ် ဖော်ပြထားပြီး သူတို့၏ ပါဝင်မှုသည် ကျား/မ ကဏ္ဍပါဝင်မှုကို ကပြောင်းကပြန်မဖြစ် စေဘဲ ချွင်းချက်တစ်ခုအဖြစ်သာ၍ ရှုမြင်သင့်သည်။ နိုင်ငံအဝှမ်း အကြပ်အတည်းနှင့် တွေ့ဆုံကြုံတွေ့နေရစဉ်တွင် နိုင်ငံကိုကာကွယ်ရန်မှာ လူတိုင်းတာဝန်ဖြစ်သည်။ (Jacoby 2010: 82)။ ထိုသို့ဖြစ်သည်နှင့်အညီ အစီရင်ခံစာပါ ကျား/မကဏ္ဍဆိုင်ရာအမြင်များနှင့် စွမ်းရည်များ ပြုပြင်ပြောင်းလဲနေသော်လည်း အမျိုးသမီးများသည်တရားဝင် အပစ်အခတ် ရပ်စဲရေးဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးပွဲများတွင် အတိုင်းအတာပမာဏတစ်ခုအထိ ပါဝင်နိုင်ခွင့်သည် ပိတ်ပင်ထားခြင်းခံနေကြရဆဲဖြစ်ခြင်းမှာ ကျား/မဆိုင်ရာ ထင်မြင်ယူဆချက်စံနှုန်းများ လွှမ်းမိုး

နေဆဲပင်ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၄ခုနှစ်မေလတိုင်အောင် အစိုးရနှင့်ဆွေးနွေး ညှိနှိုင်းမှုများတွင် အမျိုးသမီးတစ်ဦးတစ်ယောက်မျှ ပါဝင်ခဲ့ရခြင်းမရှိချေ။ မေလနှောင်းပိုင်းတွင် နည်းပညာ အကြံပေးအသင်းကို ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်တွင် အကြံဉာဏ်ပေးရန် အတွက်ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။ အမျိုးသမီးအုပ်စုများမှ ဖိအားပေးမှုကြောင့် သုံးပုံတစ်ပုံမျှသော နေရာများကို အမျိုးသမီး တို့အတွက် ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခဲ့သော်လည်း ၂၀၁၄ ခုနှစ်အထိ ထို ၁၅ နေရာအနက် နှစ်နေရာ သာ ဖြည့်ဆည်းနိုင်ခဲ့သည်။

လူတွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းတွင် ပါဝင်ကြသော အမျိုးသမီးများအားလုံးက သဘောတူ ထားသည်မှာ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် အမျိုးသမီးများပါဝင်သင့်သည်ဟု ဆိုကြ သော်လည်း၊ အတော်များများက မိမိတို့သည် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းအနေဖြင့် ပါဝင်နိုင်ရန် စွမ်းဆောင်ရည်မရှိကြပါဟု နိဂုံးချုပ်ပြောဆိုထားသည်မှာ မိမိတို့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း စံသတ်မှတ်ထားသော ကျား/မအခန်းကဏ္ဍအရ အမျိုးသမီးများတို့သည် လူထုနှင့်သက်ဆိုင် သော ဆွေးနွေးမှုများပြုလုပ်ရန် အရည်အသွေး ပြည့်မှီခြင်းမရှိပါ ဆိုသောအချက်ကို ညွှန်ပြနေကြ သည်။ အဆင်ပြေမသင့်စွာ သတ်မှတ်ထားသည့် စစ်အတွေ့အကြုံများရှိမှသာလျှင် အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်နိုင်မည်ဟု သတ်မှတ်ချက်ထားရှိခြင်းသည်လည်း အကြောင်းရင်း တစ်ရပ်အဖြစ် အမျိုးသမီးများကို ချန်လှပ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည့်အတိုင်း အမျိုးသမီးများတို့သည် အဆင်ပြေမသင့်သော ရာထူးများသို့ တက်လှမ်းနိုင်ခြင်းမရှိကြရခြင်းက ကျားမဆိုင်ရာ သဘောထားမျှော်လင့်ချက်အရ အမျိုးသမီး တို့သည် မိသားစုတာဝန်များထမ်းဆောင်ရသောကြောင့် အဆင်ပြေရာထူးများ မရရှိနိုင်ပါ။ ထို့အပြင် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးဆွေးနွေးပွဲတွင်ပါဝင်ရန် အများသဘောမဟုတ်ဘဲ တိုက်ရိုက် ရွေးချယ်သည့်သတ်မှတ်ချက်များသည်လည်း အမျိုးသမီးအုပ်စုများပါဝင်လာနိုင်ရန် ခက်ခဲမှုများ ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

(KIA မှပြောဆိုသည်မှာ) သင်သည် အသက်အလွန်ငယ်ခဲ့သော် အခြား တစ်ဘက်မှ (အစိုးရ) က သင့်အား အထင်အမြင်သေးမည်။ ထို့ပြင် သင်သည် အသက်အလွန်ငယ်ပြီး လုံလောက်သော (အတွေ့အကြုံ) သင်မတွေ့ကြုံခဲ့ရပါက အခြားတစ်ဘက်နှင့် ယှဉ်ပြိုင်ရန် သင်ဗဟုသုတ လုံလောက်အောင်ရရှိမည် မဟုတ်ချေ။ အကယ်၍ သင်သည် (အမျိုးသမီးများ ကိုဆိုလိုသည်) အသက်ကြီး လွန်းပါကလည်း အာရုံမစူးစိုက်နိုင်ပါ။... (ဗဟိုကော်မတီဝင်၊ မြန်မာပြည်ရှိအမျိုးသမီးများ၏ မဟာမိတ်အဖွဲ့)

ဒေသအဆင့် တရားဝင်အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးဖြစ်စဉ်များတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင် အားနည်းခြင်းသည် အမျိုးသားအဆင့်တွင်လည်း ထိုသို့ဖြစ်ပေါ်စေကြောင်း တွေ့မြင်ရသည်။ ၂၀၁၁ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် မြန်မာသမ္မတမှ အမျိုးသားပြန်လည်ရင်ကြားစေသင့်မြတ်ရေး အတွက် ငြိမ်းချမ်းရေးဆိုင်ရာအစီအစဉ်ကို ကြေငြာခဲ့သည်။ ဤရည်ရွယ်ချက် ရှေ့သို့ တိုးမြှင့် လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် အဖွဲ့အစည်းများကိုလည်း ထူထောင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ဥပမာပြ ရသော် ပြည်ထောင်စုအဆင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်ရေးအသင်းသည် အပစ်အခတ်ရပ်စဲခြင်းဆိုင်ရာ

များကိုမူဝါဒများ ပုံဖော်သည့် ဗဟိုကော်မတီနှင့် ဗဟိုကော်မတီမှရေးဆွဲပုံဖော်ထားသော မူဝါဒများကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် တာဝန်ရှိသည့် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရေး ကော်မတီတို့နှင့် ဖွဲ့စည်းထားပြီး မြန်မာ့ငြိမ်းချမ်းရေးစင်တာ (MPC) က အစိုးရ၏ ငြိမ်းချမ်းရေး ဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများကို ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ပြီး သမ္မတရုံးတော်သို့ တိုက်ရိုက်အစီရင်ခံတင်ပြခြင်း တို့ကိုဆောင်ရွက်သည်။ (Hedström 2013) ၂၀၁၃ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံအဝှမ်းအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး ဆိုင်ရာ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်းအသင်းအဖွဲ့ (NCCT) ဟုခေါ်သော ပူးတွဲကော်မတီသည် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ ကိုယ်စားလှယ်များပါဝင်ကြပြီး အစိုးရနှင့်စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများပြုလုပ်ရာတွင် တူညီသောသဘောထား ရပ်တည်ချက်များရရှိရန် ဖွဲ့စည်းခဲ့ခြင်းဖြစ် သည်။ ဤအဖွဲ့အစည်းများ၏ နည်းဗျူဟာအရ အရေးကြီးသော နေရာစုစုပေါင်း ၈၂.၅ နေရာ^{၁၆} အနက် အမျိုးသမီးများက ၃.၅ နေရာသာရရှိပြီး ၅ ရာခိုင်နှုန်းထက်နည်းသောနေရာ^{၁၇}များ ကို သာရယူကြသည်။

အမျိုးသမီးများအုပ်စုနှင့် ပြုလုပ်သော လူတွေ့မေးမြန်းခြင်းများတွင် ဖော်ပြထားသည် မှာ အမျိုးသမီးများအား ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ အစည်းအဝေးခန်းတွင် တက်ရောက်ခွင့်ရကြ သော်လည်းပြောဆိုဆွေးနွေးမှုများသည် ထိရောက်စွာကန့်သတ်ခြင်းခံကြရသည့် အကြောင်းမှာ အမျိုးသမီးများ ပြောဆိုဆွေးနွေးနေချိန် အမျိုးသားခေါင်းဆောင်များက စည်းဝေးခန်းမှ ထွက်ခွာသွားခြင်း သို့မဟုတ် သူတို့၏ နားကြပ်များကို ချွတ်ထားကြခြင်းကို ပြုလုပ်ကြသည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် အမျိုးသမီးအဖွဲ့မှ အစိုးရအား စတင်ချဉ်းကပ်ပြီး စေ့စပ်ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုများ တွင် အမျိုးသမီးများကို အချိုးကျ ၃၀ရာခိုင်နှုန်းသောနေရာကို ချမှတ်ပေးရန် မေတ္တာရပ်ခံခဲ့ရာ တုန့်ပြန်သောအနေဖြင့် အစိုးရ၏ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရေးဆိုင်ရာအကြီးအကဲက သူ၏ဇနီး ကို ခေါ်ဆောင်လာပြီးအကြံပြုသည်မှာ အကယ်၍အမျိုးသမီးများပါဝင်လိုပါက အရာရှိကတော် နှင့် ပြောဆိုရမည်ဖြစ်ပြီး အမျိုးသားများသာလျှင် နိုင်ငံရေးစကားပြောစေရမည်ဟု တုံ့ပြန် ပြောဆို ခဲ့သည်။

ကျမတို့သည်အစိုးရ၏စေ့စပ်ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပြောဆိုသူ အကြီးအကဲနှင့် တွေ့ဆုံခဲ့ကြပါတယ်။ ပြီးနောက်အမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင်လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက် နိုင်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ပြောဆိုကြရာတွင် ထိုအရာရှိက နောက်တစ်ကြိမ်သူ၏ ဇနီးကို ခေါ်ဆောင်လာမည်ဟုပြောဆိုပါသည်။ ပြီးနောက်သူတို့ (ရယ်လျက်) ၎င်းကိစ္စကို သူတို့အားပြောဆိုတိုင်း မြန်မာငြိမ်းချမ်းရေးစင်တာမှ လူအား လုံးနီးပါးတူညီသောအဖြေကိုပြောဆိုကြသည်မှာ စစ်တပ်မှ ပါလီမန်တွင်၂၅ ရာခိုင်နှုန်းပါဝင်ရန် တောင်းဆိုသကဲ့သို့ အမျိုးသမီးများကလည်း ၃၀ ရာခိုင်နှုန်း တောင်းဆိုထားကြသည်။ သို့ဖြစ်သောကြောင့်ကျွန်တော်တို့ (အမျိုးသားများ) ဘယ်လိုအနေအထားမှာ ရှိနေကြရပါသလဲ၊ ကျွန်တော်တို့ (အမျိုးသားများ) ခွဲတမ်း ဘယ်လောက်ရမှာလဲဟု ဟာသပြုကာ ပြောဆိုကြသည်။ (ဗဟို ကော်မတီဝင်၊ မြန်မာပြည်ရှိ အမျိုးသမီးများ၏ မဟာမိတ်ဖွဲ့ခြင်း)

ငြိမ်းချမ်းရေး လှုပ်ရှားမှုများတွင် ပါဝင်ကြရခြင်းအကြောင်းအရင်းခံများ

အမျိုးသမီးများအား တရားဝင် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးဖြစ်စဉ်များတွင် ပါဝင်နိုင်ခြင်း မရှိအောင်ဖယ်ထုတ်ထားကြသော်လည်း သူတို့သည်ပြည်နယ်များနှင့် နိုင်ငံအတွင်း အသိအမှတ် မပြုထားသော နည်းလမ်းများဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလှုပ်ရှားမှုများကို စည်းရုံးလုပ်ဆောင်ကြသည်။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၏ ကဏ္ဍသည်ကျယ်ပြန့်လာပြီး အမျိုးသမီးများ၏ နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများကို ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။ ထိုအမျိုးသမီးများသည် အသိ အမှတ်မပြုထားသောလမ်းကြောင်းများဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းများကို ဦးဆောင်နေကြသည်။ ဤကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်နေကြသော အဓိကလှုပ်ရှားသည့်အဖွဲ့နှစ်ဖွဲ့မှာ တိုင်းရင်းသားပေါင်းစုံနှင့် ဘာသာရေးပေါင်းစုံပါဝင်သော အမျိုးသမီးများ၏ ငြိမ်းချမ်းရေးကွန်ယက်များ ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့က တိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများတို့လည်း ပါဝင်ကြသည်။ အမျိုးသမီးများ၏ အဖွဲ့ချုပ် ဗမာ ပြည် (WLB) နှင့် အမျိုးသမီးများ၏ ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် ရှေ့ဆောင်ကွန်ယက် (WIN-Peace) အမည်ဖြင့် စုစုပေါင်းအသင်းသား (၅၁) ဦးဖြင့် အဖွဲ့နှစ်ဖွဲ့ အတွင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြသည်။ သူတို့က အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနှင့်ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်များ တွင်အမျိုးသမီးများပါဝင်နိုင်ရေး အတွက် အချိုးကျနေရာကို တောင်းဆိုကြပြီး အစိုးရနှင့် အစိုးရမဟုတ်သောလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းတို့ကိုလည်း အမျိုးသမီးများပိုမိုပါဝင်လာနိုင်ရေးအတွက် ဖိအားပေးစည်းရုံးလျက် ရှိကြသည်။ ထို့အပြင် WLB နှင့် WIN-Peace အဖွဲ့တို့၏ ပံ့ပိုးကူညီခြင်းအားဖြင့် ကချင်အမျိုးသမီးတို့၏ အမြင်ချင်းဖလှယ်သော ဗိုလ်ချုပ်ထွက်လာပြီး ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်တွင် အမျိုးသမီးတို့၏ သဘောထားအမြင်ကို ပါဝင်စေရန် ပြည်နယ်အတွင်း ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရေးလုပ်ငန်း ကို ဆောင်ရွက်နေသည်။ ဤနည်းအားဖြင့် ကချင်အမျိုးသမီးတို့သည် ဗမာအမျိုးသမီးများ အခြားသောတိုင်းရင်းသား အမျိုးသမီးများ၊ ဘာသာရေးအဖွဲ့များနှင့် ပူးပေါင်းကာ ကျား/မ ကဏ္ဍဆိုင်ရာ တရားမျှတသော ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် တောင်းဆိုကြသည်။

ကျမဆိုလိုချင်တာက ငြိမ်းချမ်းရေးကိုရရှိနိုင်ပါသည်။ ဒါပေမဲ့ အမျိုးသမီးတို့ ပါဝင်နိုင်ခြင်းမရှိပါက အလုပ်ဖြစ်နိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် မုဒိမ်းကျင့်ခံရတဲ့ အမျိုးသမီးအတွက် သို့မဟုတ် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုတွင် ရုန်းကန်ရှင်သန်နေရသော အမျိုးသမီးအတွက် သို့မဟုတ် ပညာသင်ကြားခွင့် မရရှိသော အမျိုးသမီးတစ်ယောက်အတွက် မည်သူက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုပေးမှာလဲ။ (တရားရုံးရှေ့နေအဖွဲ့ဝင်)

ဤစာတမ်းအတွက် လူတွေ့မေးမြန်းခြင်းတွင်ပါဝင်သော အရပ်ဖက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင်တက်ကြွစွာပါဝင်ကြသည့်အမျိုးသမီးများက ဒေသခံခေါင်းဆောင်များကို အတွေးအခေါ်ပြောင်းလဲစေရန်နှင့်ပြောင်းလဲမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာရန် စုပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းသည် အရေးကြီးကြောင်းအလေးထားဖော်ပြခဲ့သည်။ နှစ်ပေါင်းနှစ်ဆယ်မျှ အတွေ့အကြုံရှိပြီဖြစ်သော မတူညီသော တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးများအကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးကို လုပ်ဆောင်နေကြသော အမျိုးသမီးလှုပ်ရှားမှုအတွက် ဤအချင်းအရာသည် အံ့သြဖွယ်ရာမဟုတ်ပါ။ လက်ရှိ လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသော စေ့စပ်ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှုများသည် အမျိုးသမီးများ ၏ အခက်အခဲ၊

အမျိုးသမီး တို့၏အရေးကို အကျိုးသက်ရောက်စေနိုင်မည် မဟုတ်သကဲ့သို့ တိုင်းပြည်အတွင်း ရေရှည်ငြိမ်းချမ်းရေး နှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတို့ကိုလည်း ဖြစ်လာနိုင်မည့်အလားအလာမရှိချေ။ အမျိုးသမီး ငြိမ်းချမ်းရေးလှုပ်ရှားမှုများက အဆိုတင်သွင်းထားသည်မှာ လူသားတို့အတွက် လုံခြုံစိတ်ချရခြင်းကို ဂရုစိုက်ခြင်းသည် အရေးကြီးကြောင်းနှင့် အသွင်ကူးပြောင်းလာသော တရားမျှတမှုများ၊ စစ်မှုထမ်းများနှင့်ဒုက္ခသည်နှစ်ရပ်လုံးအတွက် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် ပြန်လည်ပေါင်းစည်းခြင်းတို့ကို အလေးထားပြောဆိုသကဲ့သို့ တရားမျှတသော မြေယာပြန်လည် ဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို အစပြုခြင်းနှင့် လူမှုရေးရာဝန်ဆောင်မှုလိုအပ်ချက်များ ထည့်သွင်းပါဝင်စေရမည့် အကြောင်းအလေးထားဖော်ပြထားသည်။

စစ်ပွဲပဋိပက္ခရပ်စဲရေးသက်သက်သာမဟုတ်ပါ။ လူအများအတွက် လုံခြုံစိတ်ချ ရသော အာမခံချက်များရှိသင့်သည်အပြင် လူတိုင်းအတွက် အသက်မွေးဝမ်း ကြောင်း လုပ်ငန်းနှင့် မိမိတို့ကိုယ်ပိုင်မြေတို့အတွက်လည်း အာမခံချက်ရှိ စေရပါမည်။ မိမိတို့သားသမီးများ၏ ပညာရေးအတွက်လည်း စိုးရိမ်မှုကင်းရှင်း ကြရန် သေချာသောလုပ်ဆောင်မှုများရှိရမည်။ တရားမျှတမှုမရှိပါက ငြိမ်းချမ်း ရေးသည် အဓိပ္ပာယ်မဲ့မည်ဖြစ်သည်။ ... ထိုသို့မဟုတ်ပါက တည်တံ့ခိုင်မြဲ သောငြိမ်းချမ်းခြင်း၏ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခြင်းသည် ပဋိပက္ခကို ရပ်တန့်စေရုံသက် သက်သာဖြစ်သွားလိမ့်မည်။ ဤကဲ့သို့ဖြစ်သောကြောင့်လည်း ကျမတို့အတွက် တရားမျှတခြင်းသည် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်တွင် မည်မျှအရေးကြီးကြောင်း အလေးထားကာ လုပ်ဆောင်လျက်ရှိကြပါသည်။ အဲဒီတွက်လည်း ကျမတို့လုပ် နေခြင်းဖြစ်သည်။ (လူထုအခြေပြုတက်ကြွလှုပ်ရှားသူ)

၎င်းကဲ့သို့တွေ့ဆုံမေးမြန်းသူ အမျိုးသမီးများက မဟာဗျူဟာကျသော အနေအထား များကို ရွေးချယ်၍ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများတွင် တက်ကြွစွာလှုပ်ရှားကြသည်။ အမျိုးသမီးများ၏ ငြိမ်းချမ်းရေးဆိုင်ရာလှုပ်ရှားမှုများမှ ဆန်းစစ်လေ့လာထားသည့် အချက် ဖြစ်သည့် မည်သို့ ပဋိပက္ခပြီးဆုံးရန်နှင့် ပဋိပက္ခ၏နှောင်းပိုင်းကာလ မြန်မာနိုင်ငံအတွင် ကူးပြောင်း ရေးဖြစ်စဉ်များသည် လက်ရှိအပစ်အခတ် ရပ်စဲရေးဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးမှုများတွင် ပါဝင်လုပ် ဆောင်ကြသူများ၏ တင်ပြထားသောအမြင်၊ ရှုထောင့်များထက်သာ၍ ရေရှည် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတွင် ပို၍သင့်လျော်ကြောင်း သူတို့ချင့်ချိန်ခဲ့ကြသည်။ ကျား/မ ကဏ္ဍ အခြေခံသော မမျှတမှုနှင့် ကျား/မဆိုင်ရာဆက် နွယ်မှုများကို နားလည်ခြင်းသည် ပဋိပက္ခ ဖြစ်ခြင်းနှင့် ဒီမိုကရေစီဖော်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများတွင် နှစ်ရပ်လုံးကို အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိ ကြောင်း သူတို့ပြောပြသော အကြောင်းအရာများတွင် ဖော်ပြလျက်ရှိသည်။

နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အမြင်ကွဲလွဲမှုများကို ကျော်လွန်နိုင်ရန်အတွက် ငြိမ်းချမ်းရေး အတွက် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ရာတွင် ပါဝင်နေကြသော အမျိုးသမီးများက တိုင်းပြည်အတွင်းရှိ အခြားသောနေရာများတွင် နေထိုင်ကြသော အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသော အဖွဲ့၊ အုပ်စုအများအပေါ် ဗဟိုအစိုးရက မည်ကဲ့သို့ပြုမူ ဆက်ဆံနေခြင်းကို ကချင် ပြည်နယ်အတွင်းဖြစ်ပွားနေသော ပဋိပက္ခတို့ဖြင့် နှိုင်းယှဉ်ချိန်ထိုးပြကြသည်။ ၎င်းအပြင်

သူတို့သည် “အမျိုးသမီး”၊ “အမျိုးသမီးများ” ဟူသော ယေဘုယျယူဆချက်ကို စုစည်းထားသော တူညီမှုများ၊ ယှဉ်တွဲ၍ အတူတည်ရှိနေခြင်းနှင့် စုစည်းထားသော တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးများဆိုင်ရာတူညီမှုများ အပြန်အလှန်ပြောဆိုခြင်းဟု ဖော်ပြထားသည်။ ထို့ကဲ့သို့ ပင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းတွင် ပါဝင်သော အမျိုးသမီးတော်တော်များများတို့ ကချင်ပြည်နယ်တွင် ဖြစ်ပေါ်နေသော ပဋိပက္ခကိုထောက်ခံကြပြီး မိမိကိုယ်မိမိ အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရသော တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးလူနည်းစုအဖွဲ့များ၏အဖွဲ့ဝင်များဖြစ်ကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုကြသည်။ ထို့ကြောင့် စစ်ရေးအရလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုကို မိမိကိုယ်ကို ကာကွယ်ခြင်းအဖြစ် အနက်ဖွင့်ဆိုပြီး အမျိုးသမီးတို့၏ ငြိမ်းချမ်းရေးလှုပ်ရှားမှုတွင် ပါဝင်ကြခြင်းကို ပဋိပက္ခ ဆန့်ကျင်ခြင်း တစ်ရပ်အဖြစ်မဟုတ်ဘဲ ဗဟိုအစိုးရအား ကန့်ကွက်ဆန့်ကျင်သော လုပ်ဆောင်ချက်အဖြစ် အနက်ဖွင့်ရပါမည်။ တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုရသော် အစိုးရမဟုတ်သောလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကို အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးဆွေးနွေးပြောဆိုခြင်းများတွင် အမျိုးသမီးများ ကို ထည့်သွင်းပါဝင်ခွင့်မပေးခြင်းကို ဝေဖန်ကြသော်ငြားလည်း ကချင်တို့၏စစ်ဖက်ဆိုင်ရာလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ခြင်းများကိုမူ တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာလူနည်းစုတို့၏ ရပိုင်ခွင့်^{၁၁} အတွက် ကာကွယ်နေသူများအဖြစ် ထောက်ခံအားပေးလျက်ရှိကြသည်။ ဤသို့ထူးခြားပေါ်လွင်စေသောအချက်မှာ တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးအခြေပြုလူနည်းစုအဖွဲ့မှ အမျိုးသမီးများကို ပဋိပက္ခတွင် ပတ်သက်ဆက်နွှယ်သူများအဖြစ် ရှုမြင်ထည့်သွင်းရမည်ဖြစ်ပြီး ဤအမျိုးသမီးများထံမှရရှိသော ထောက်ခံအားပေးမှုကြောင့် KIO နှင့် KIA တို့မှချမှတ်ထားသည့်ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ပိုမိုခိုင်မာစေသည်သာမက တရားဝင်အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲစေသောကြောင့် ဖြစ်ပေါ်နေဆဲ ပဋိပက္ခအရေးကို ကြာရှည်အောင် စွမ်းဆောင်နိုင်ကြသည်။ ထို့ပြင် အရပ်ဖက်ဆိုင်ရာလူ့အဖွဲ့အစည်းများမှ အမျိုးသမီးလူထုခေါင်းဆောင်တို့သည် လူထု ၏ ထင်မြင်ယူဆချက်များ အပေါ်လွှမ်းမိုးလာနိုင်ပြီး ပို၍ကျယ်ပြန့်လာကာ KIO နှင့် KIA တို့၏ လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် စစ်ဖက်ဆိုင်ရာ တိုက်ခိုက်အကြမ်းဖက်မှုများအပေါ် လွှမ်းမိုးကြီးမားလာနိုင်သည်။

နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ခြင်းအတွက် အကျိုးဆက်များ

WLB နှင့် WIN-Peace အဖွဲ့တို့မှ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်များတွင် ကျား/မ ဆိုင်ရာဘက်လိုက်ခြင်းသည် သိသာထင်ရှားစွာအမွေဆက်ခံလျက်ရှိကြောင်း ပုံဖော်ပြသထားသည်။ ၎င်းဖြစ်စဉ်သည် လူထု (အမျိုးသား) အကြမ်းဖက်မှုကိုသာ အာရုံစူးစိုက်ပြီးအမျိုးသမီးများကြုံတွေ့ရသော လုံခြုံစိတ်ချရခြင်းနှင့် စပ်ဆိုင်သည့်အကြောင်းအရာများကို ဖြေရှင်းရန် ပျက်ကွက်ခဲ့သဖြင့် သာ၍အရေးကြီးသည့် တည်တံ့ခိုင်မြဲသော ဒီမိုကရေစီနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတို့ ချိတ်ဆက်နေကြောင်းကိုနားလည်ရန် ပျက်ကွက်ခဲ့ကြသည်။ တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးလူနည်းစုအဖွဲ့များမှ အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရသောအမျိုးသမီးတို့၏ အတွေ့အကြုံများအား တိတိဆီတိငြိမ်သက်စေသည့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများသည်လည်း ကျား/မ ဆိုင်ရာ မညီမျှသောဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုကို အရေးတယူ ဖြေရှင်းပေးခြင်း မရှိသောကြောင့်

ပဋိပက္ခကိုဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေစေ ပြီးအမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသား အခန်းကဏ္ဍခွဲခြားမှုကိုလည်း ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းတွင် ဖော်ပြသည်မှာ ကျား/မ အခြေပြု အကြမ်းဖက်ခြင်း အတွေ့အကြုံများက အမျိုးသမီးများကို ပဋိပက္ခတွင် ကိုယ်တိုင်ပါဝင်သူ များအဖြစ်သို့ရောက်ရှိလာစေပြီး တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများအပေါ် အမျိုးသမီးအဖွဲ့များ၏မဟာဗျူဟာကျသောပံ့ပိုးမှုများအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်လာစေသည်။ ၎င်းကဲ့သို့ပင် ကျား/မအရေးကို ဥပက္ခေတ္တပြုခြင်းသည် တည်တံ့ခိုင်မြဲသောငြိမ်းချမ်းရေးကို ဖြစ်ပေါ်စေသည့် အခွင့်အရေးများကို သေးသိမ်သွားစေသည်။ ထို့ပြင်သာမက အမျိုးသမီးများ အားအပြန်အလှန်ဆွေးနွေးခြင်းတွင် မထည့်သွင်းခြင်းကြောင့် သူတို့၏ အမြင်သဘောထား အပေါ်အခြေခံသော စံသတ်မှတ်မှုများအပေါ် လွှမ်းမိုးခြင်းပြုနိုင်မည်မဟုတ်သကဲ့သို့ ၎င်းနှင့် ဆက်နွှယ်သောမူဝါဒများကို ပုံဖော်သည့် ကျား/မအညီအမျှထည့်သွင်းခြင်းနှင့် ပါဝင်လုပ်ဆောင် ခြင်းတို့အပေါ်လည်း လွှမ်းမိုးနိုင်မည်မဟုတ်ချေ။ ဤအချက်သည် တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေး လူနည်းစုတို့မှ အမျိုးသမီးများအား အထူးစိုးရိမ်စေသော အကြောင်းအချက်များဖြစ်သည်။

အစိုးရမဟုတ်သောလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့နှင့် အစိုးရတို့အကြား တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှု များတွင် အသုံးပြုသော လုံခြုံစိတ်ချရခြင်းနှင့် ပဋိပက္ခကို အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ခြင်းသည် အမျိုးသမီးတို့၏ အခြေအနေမှန်ကို ထင်ဟပ်စေခြင်းမရှိဘဲ အမျိုးသမီးအဖွဲ့များ တောင်းဆို နေသောလူသိရှင်ကြားသော်လည်းကောင်း၊ ကွယ်ဝှက်သောအရပ်၌သော်လည်းကောင်း မိမိတို့ ကြုံတွေ့ စံစားနေကြရသည့်အကြမ်းဖက်ခံရမှုများကို အလေးထားသတိပြုစေရန် တောင်းဆို ချက်များအား အဖြစ်မှန်မှဖုံးကွယ်ရန် လှည့်စားခဲ့ကြသည်။ အမျိုးသမီးအဖွဲ့များ ဖော်ထုတ် ထားသည်မှာ မြန်မာ့တပ်မတော်သည် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုအမျိုးသမီးများအပေါ် လိင်အကြမ်းဖက်မှုကို စစ်မှုရေးရာ၏ ဗျူဟာတစ်ရပ်အဖြစ် အသုံးပြုကျူးလွန်နေကြောင်းနှင့် အပစ်ခတ်ရပ်စဲထားသည့်ကာလအတွင်းတွင်လည်း တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများရှိရာဒေသများ တွင် တပ်ရင်းတပ်ဖွဲ့များကို တိုးချဲ့တည်ဆောက်ပြီး အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးကို ထိန်းထားနိုင် ရန်နှင့်စောင့်ကြည့်နိုင်ရန်ဟု အကြောင်းပြ၍ အရင်းအမြစ်များ ပေါကြွယ်ရာဒေသများတွင်နေရာ ယူထားပြီး လိင်အကြမ်းဖက်မှုများကို ဆက်လက် ကျူးလွန်နေကြသည်။ လိင်အကြမ်းဖက် ခြင်းကို အသုံးပြုခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်းသည် အမျိုးသမီးတို့၏ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် နိုင်ငံတော် တည်ဆောက်ခြင်းဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်သည့် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်းနှင့် အုပ်ချုပ်ခြင်းဆိုင်ရာဖြစ်စဉ်များတွင် ထိရောက်စွာပါဝင်နိုင်စွမ်းကို လျော့ကျစေပြီး အခြားသော ကျား/မကဏ္ဍဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခံရသောပုံစံများကိုလည်း ဖော်ထုတ်ဖြေရှင်းခြင်း မပြုနိုင် သကဲ့သို့အခြေအနေကိုဖြစ်စေသည်။ မိသားစုနှင့် ကျား/မကဏ္ဍဆိုင်ရာဆက်နွှယ်မှုများတွင် လွှမ်းမိုးနေသောစံနှုန်းများကြောင့် အိမ်တွင်းမှုအကြမ်းဖက်ခြင်း ဖြစ်ပေါ်စေကြောင်း ကျယ်ပြန့် စွာလက်ခံလာကြပြီး လေ့လာတွေ့ရှိချက်အရ ၎င်းဖြစ်စဉ်သည် အပစ်ခတ်ရပ်စဲထားသော ကာလနှင့် အကူးအပြောင်းကာလများတွင် တိုးပွားလာလေ့ရှိပြီး ထိုသို့ဖြစ်ရခြင်းမှာ စစ်မှု ထမ်းပေးထားသူများက မိမိတို့၏ မိသားစုများထံသို့ ပြန်လာကြသောအခါ၌ ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိသည်။ (Call 2007)။ ဤကဲ့သို့သော ကျား/မဆိုင်ရာစံနှုန်းများကြောင့် မိသားစုအတွင်း ညှိနှိုင်း ဆောက်ရွက်မှု စွမ်းအားများလျော့နည်းစေပြီး အမျိုးသမီးတို့ကို အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု များကို

ဖော်ထုတ်ဖြေရှင်းရန်နှင့် လူထုနှင့်သက်ဆိုင်သောကဏ္ဍများတွင် ပြည့်ဝစွာနှင့်ထိရောက်စွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းကို လျော့နည်းစေသည်။ အမျိုးသမီးများ၊ အထူးသဖြင့် တိုင်းရင်းသား နှင့် ဘာသာရေးလူနည်းစုမှ အမျိုးသမီးများသည် တရားမျှတမှုရရှိရေးအတွက် ကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်ကြရာတွင် အတားအဆီးများဖြင့် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ကြရသည်။ KIO ထိန်းချုပ်သော ဒေသအတွင်း ကျား/မ ကဏ္ဍအခြေပြု အကြမ်းဖက်ခံရခြင်း ကိစ္စရပ်များ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သော် အများအားဖြင့် ရိုးရာဓလေ့ဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိသူများထံသို့ လွှဲပြောင်းပေးသည် သို့မဟုတ် ၎င်းအမှုတွင် KIA စစ်သားမှ ကျူးလွန်ပါက KIO ၏ စစ်ခုံရုံးမှ ကြားနာစစ်ဆေးသည်။ ကချင်အမျိုးသမီးအုပ်စုမှ ၎င်းစနစ်နှစ်ခုစလုံးသည် လိင်အကြမ်းဖက်ခံရခြင်း သို့မဟုတ် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်ခံရခြင်းကို လုံလောက်အောင် အလေးထားပေးခြင်း မရှိသည့်အတွက် အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းသာ ဖြစ်ကြောင်း စွပ်စွဲပြောဆိုကြသည်။ နိုင်ငံတော် အဆင့်တွင်လည်း အိမ်ထောင်ရေးမုဒိမ်းမှုနှင့် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုများကို ပြစ်ဒဏ် ပေးသည့် ဥပဒေများမရှိသောကြောင့် မြန်မာပြည်ရှိ အမျိုးသမီးတို့ကို ဥပဒေမှ အကာအကွယ်ပေးထားခြင်း အားနည်းလျက်ရှိကြောင်းတွေ့ရှိရသည်။ (ကျား/မ အရေး တန်းတူ ရရှိရေး ကွန်ယက် ၂၀၁၃)။ ၎င်းပြင် လက်ရှိအခြေခံဥပဒေတွင် စကားစုတစ်ရပ် ကို ထည့်သွင်းထားသည်မှာ ပဋိပက္ခကာလအတွင်း^{၂၀} ဘာသာရေးနှင့် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစု အမျိုးသမီးတို့အပေါ် အစိုးရစစ်တပ်မှ ကျူးလွန်သော ပြစ်မှုအတွက် တာဝန်ယူစရာမလိုဘဲ ထိရောက်သော လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ရရန် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ အမျိုးသမီးအဖွဲ့တို့မှ တောင်းဆိုထားသော အပစ်အခတ်ရပ်စဲခြင်းဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးခြင်းတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားပေးရန် တောင်းဆိုထားသော အသွင်ကူးပြောင်းခြင်းဆိုင်ရာ တရားမျှတ ခြင်းနှင့် ကျား/မကဏ္ဍ အခြေပြု လိင်အကြမ်းဖက်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေပြင်ဆင်ရန် တောင်းဆိုချက် တို့မှာ ဘေးဖယ်ထားခြင်း ခံခဲ့ကြရသည်။

အကယ်၍ အမျိုးသမီးတို့ကို လုပ်ဆောင်မှုဖြစ်စဉ်မှ ဖယ်ရှားပါက အသွင် ကူးပြောင်းရေးဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် ပဋိပက္ခကာလအလွန် အစီအစဉ်တွင် အမျိုးသမီးများအတွက် စစ်မှန်ပြီးတရားမျှတသော ကော်မရှင်ကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားခြင်းမျိုးပါဝင်လာနိုင်ဖွယ်မရှိချေ။ ဥပမာအမျိုးသမီးများ အပေါ် အကြမ်းဖက်မှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေ ရှင်းပေးမည်မဟုတ်ပါ။ အချို့သော တိုင်းရင်း သားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကလည်း အမျိုးသမီးများအပေါ် လိင်အကြမ်းဖက် ခြင်းကဲ့သို့သော အကြောင်းအရာများကိုပြောဆိုကြရန် ဆန္ဒမရှိကြပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် သူတို့ အပေါ်ပြန်လည်၍ လက်ညှိုးထိုးတုန်ပြန်မည် ကိုစိုးရိမ်ကြသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ အမျိုးသမီးများအား ထည့်သွင်း ပါဝင်ခြင်းမပြုပါက ဤအဖြစ်အပျက် အကြောင်းအရာများသည် စားပွဲခုံပေါ်သို့ တင်ပြလာနိုင်ခြင်း မရှိတော့သည်မှာ သေချာလှပေသည်။ (ဗဟိုကော်တီဝင် ၊ အမျိုးသမီးများ၏အဖွဲ့ချုပ်၊ ဗမာပြည်) ။

တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးလူနည်းစုဖြစ်ရခြင်းနှင့် အဆင့်အတန်းခွဲခြားခံရခြင်းတို့ နှင့် မိမိတို့ကြုံတွေ့ကြရသော ကျား/မခွဲခြားမှုများ၏ တန်ပြန်အကျိုးသက်ရောက်မှုများကြောင့်

ပဋိပက္ခနယ်မြေဒေသအတွင်းနေထိုင်ကြသော အမျိုးသမီးအတော်များများကို ဆင်းရဲနွမ်းပါးကြသည်။ အမျိုးသမီးတို့သည် မိသားစုကို တစ်ဦးတည်းပံ့ပိုးပေးရသူများဖြစ်လာသောကြောင့် အလုပ်အကိုင်အခြေအနေတွင် ခေါင်းပုံဖြတ်ခြင်းနှင့် လူကုန်ကူးခံရခြင်း စသည့် အဖြစ်အပျက်အတွေ့အကြုံများကို ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။ အသစ်တဖန် ပေါ်ပေါက်လာသော ပဋိပက္ခသည် စီးပွားအရေးအ ကျပ်အတည်းကို ပိုမိုဆိုးဝါးလာစေသည်မှာ ကျေးလက်နေမိသားစု အတော်များများတို့သည် တိုက်ပွဲများကြောင့် ရှောင်တိမ်းလာကြရပြီး မိမိတို့၏ လယ်ယာနှင့်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို စွန့်ခွာခဲ့ကြရသည်။ အမျိုးသားများက ထွက်ပြေးလာရာ ခရီးလမ်းတွင် ကန့်သတ်ချက်များဖြင့် ကြုံတွေ့ကြရသည်မှာ KIA အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်သည်ဟု စွပ်စွဲခံကြရခြင်း သို့မဟုတ် စစ်မှုထမ်းမနေရစနစ်ဖြင့် ရှေ့တမ်းသို့ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့မှ ပိုမိုဆောင်ခံရနိုင်သည်။ ဤသို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အမျိုးသမီးတော်တော်များများတို့သည် မိသားစုအတွက် အစားအစာ၊ ရေနံထင်းတို့ရှာဖွေရန် သွားလာကြရပြီး ကျား/မအခြေပြုအကြမ်းဖက်ခြင်းခံကြရရန်လွယ်ကူလာစေသည်။ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ကချင်အမျိုးသမီးတို့အပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကိုယ်ထိလက်ရောက်ကျူးလွန်မှုများသည် အပစ်အခတ်ရပ်စဲထားသော ကာလတွင် ဆက်လက်၍ဖြစ်ပေါ်နေပြီး လက်ရှိပဋိပက္ခကာလတွင်းလည်း ဆက်လက်၍ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည်။ ထို့အပြင် အိုင်ဒီဗီ စခန်းများ၏ ပတ်ပတ်လည်တွင် မြေမြှုပ်ခိုင်းများဖြင့် ပြည့်နှက်နေသောကြောင့် အမျိုးသမီးတို့၏ လုံခြုံစိတ်ချရမှုအတွက် မြိမ်းခြောက်မှုများ တိုးမြှင့်လာသည်။ (Htoi Gender and Development Foundation 2014)။

အမျိုးသားတို့သည် သတ္တုတွင်းတူးခြင်းနှင့် သစ်ထုတ်လုပ်ခြင်းများလုပ်ကိုင်ရသောကြောင့် ရာသီတစ်ခုလုံး အိမ်တွင်မရှိပါ။ ထို့ကြောင့်စခန်းများတွင် ရှိသောအမျိုးသမီးများအတွက် အလုပ်ပိုတိုးလာပြီး ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ဖြစ်သောကြောင့် အမျိုးသမီးတို့သည် မြေမြှုပ်ခိုင်းများကို အများအားဖြင့် နှင်းမိကြသည်။ အကြောင်းမှာ သူတို့သည် မျှစ်စိုများ၊ သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများဖြစ်သော မှို၊ ထင်း၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်များတို့ကို ရှာဖွေကြရသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ... တစ်ခါတစ်ရံတွင် သူတို့သည် တရုတ်ပြည်တွင် အလုပ်အကိုင်ရှာဖွေကြရသည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် ရာသီတစ်ရာသီစာအတွက် ကြိုစိုက်ခင်းများတွင် အလုပ်လုပ်ကြရသည်။ ပြီးနောက် သူတို့သည် လူကုန်ကူးခြင်းခံကြရသည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် သူတို့သည် အမွေပြုကျင့်ခံရပြီး တစ်ခါတစ်ရံတွင် သူတို့ကို စစ်သားများက ခေါ်ဆောင်သွားသည် သို့မဟုတ် ဖမ်းဆီးခြင်းခံကြရသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး ဟူသော စကားအသုံးအနှုန်းအရဆိုရသော် နေ့စဉ်ထမ်းရွက်ရသော ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးများ သည့်အတွက် လူအတော်များများက စစ်မြေပြင်တွင် အမျိုးသားများက ဘေးအန္တရာယ်ကိုပို၍ကြုံတွေ့ကြရသည်ဟု ထင်မှတ်ကြသော်လည်း အမှန်တကယ်တွင်ကျမရဲ့အမြင်ရှုထောင့်အရဆိုရသော် အမျိုးသမီးများသည် နေ့စဉ်နှင့်အမျှ သာ၍ကြီးမားသော ဘေးအန္တရာယ်နှင့် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေကြရသည်။ (လူထုအခြေပြုတက်ကြွလှုပ်ရှားသူ)

လူတွေ့မေးမြန်းခြင်းတွင် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသည်မှာ ကျေးရွာများ တိုက်ခိုက်ခံရစဉ်တွင် အမျိုးသားများထက် အမျိုးသမီးများသည် နောက်ချန် ကျန်နေခဲ့ကြရပြီး မထွက်ပြေးနိုင်ဘဲ ကျန်ရစ်သူများဖြစ်သော အသက်ကြီးသူများ၊ လူရွယ်ခလေးများနှင့် မသန်စွမ်းသူများကို ပြုစုစောင့်ရှောက်ရန်အတွက် နေရစ်ခဲ့ကြရသည်။ ယင်းကဲ့သို့သော အခြေအနေများကြောင့် ကျား/မအခြေခံသော အကြမ်းဖက်ခံရနိုင်ချေသည် တိုးပွားလာနိုင်ကြောင်း ခံစားသိရှိနိုင် သည်။ ကိုယ်ဝန်ဆောင်အမျိုးသမီးများသည်လည်း အိုင်ဒီစီစခန်းများတွင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု အားနည်းသောကြောင့် နောက်ထပ်အခက်အခဲစိန်ခေါ်မှုများ ကြုံတွေ့နိုင်ဖွယ်ရှိသည်။ အမျိုးသမီးများ ဓမ္မတာလာသောအချိန်အတွင်းတွင်လည်း ဤကဲ့သို့သောအခက်အခဲများကြုံတွေ့လာနိုင်သည်။

တိုက်ပွဲများကြောင့် ဒုက္ခသည်စခန်းများသို့ ထွက်ပြေးသိမ်းရှောင်စဉ် ခရီးလမ်းတွင် အမျိုးသမီးများ လစဉ်ဓမ္မတာ ပေါ်ခဲ့သော်၊ သူတို့ကိုယ်ကို ဖုံးကွယ်ရန်အတွက် ဘာတစ်ခုမှမရှိခဲ့သော်၊ ကျမတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုအရ ကံမကောင်းခြင်းဟု ရှုမြင်ကြသည် သို့မဟုတ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများရှိလာနိုင် သည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ ထိုသို့သော အခါမျိုးတွင် အမျိုးသမီးများသည် ရာသီသွေး ဆင်းခြင်းကြောင့် နောက်တွင် ကျန်ရစ်ခဲ့ကြသည်။ (လူထုအခြေပြု တက်ကြွ လှုပ်ရှားသူ)

ဤသို့သောနည်းလမ်းများကြောင့် ဝင်ငွေရရှိမှုမတူညီအောင် ဖွဲ့စည်းထားသည့် ကျား/မအခြေပြု ကန့်သတ်ချက်များသည် ဆင်းရဲသော၊ ကျေးလက်ဒေသမှ အမျိုးသမီးများ ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို လူထုနှင့် သက်ဆိုင်ရာကဏ္ဍများတွင် ပါဝင်နိုင်ရန် ကန့်သတ်ထိန်းချုပ် ခံရကြသည်။ ဤအကြောင်းအရာသည် ကူးပြောင်းခြင်းဆိုင်ရာ မူဝါဒဖွဲ့စည်းရာတွင် သူတို့၏ ပါဝင်နိုင်မှုနှင့် အမျိုးသမီးများအရေး လွှမ်းမိုးပြောဆိုနိုင်ခွင့် အပေါ် အနှုတ်သဘောဆောင်သော သက်ရောက်ခြင်းရှိသည့်အပြင် ပို၍ကျယ်ပြန့်စွာ ပြောရသော် ဒီမိုကရေစီစနစ်ထူထောင်နေသော မြန်မာပြည်တွင် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ကျား/မဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ ထူထောင်ခြင်းနှင့် စံနှုန်းများ သတ်မှတ်ခြင်းတွင် အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိစေသည်။

ထို့ပြင်သာမက တရားဝင်ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှုဖြစ်စဉ်များမှ အမျိုးသမီး လှုပ်ရှားမှုတို့ကို ဖယ်ရှားထားခြင်းသည် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်းတွင် သူတို့၏ မြင့်မားသောအသိပညာနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုများသည် ဥပေက္ခာပြုခြင်းခံကြရသည်။ အမျိုးသမီးများ၏ လူထုအခြေပြုငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်းစီမံကိန်းတွင် လှုပ်ရှားပါဝင်လာခဲ့ကြသည်မှာ ဆယ်စုနှစ် နှစ်စုနီးပါးရှိခဲ့ကြပြီး လူများစုနှင့် လူနည်းစု တို့နှစ်ဘက်စလုံး ဆုံတွေ့ကြရေးအတွက် ဖြစ်မြောက်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့ခြင်းဖြင့် သူတို့၏ တူညီသောအမြင်များနှင့် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခကြောင့် ထွက်ပေါ်လာသော လိုအပ်ချက်များကို ဆွေးနွေးအမြင်ဖလှယ်ရန် စီစဉ်နိုင် ခဲ့ကြသည်။ အမျိုးသမီးများ၏ လှုပ်ရှားမှုများမှအပ အင်အားကြီးအစိုးရမဟုတ်သော လက်နက် ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများအားလုံး နောက်ဆုတ်သွားခဲ့သည် သို့မဟုတ် လုံးဝသဘောမတူကြပါ။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်ကို ရေရည်တည်တံ့ခိုင်မြဲစေရန် အတွက်

အမျိုးသမီးလှုပ်ရှားမှုအဖွဲ့များ၏ အတွေ့ကြုံဖြစ်သော နိုင်ငံခြားသို့ ငြိမ်းချမ်းခြင်းကို မည်ကဲ့သို့ တည်ဆောက်မည်ဆိုသည်အချက်နှင့်အားလုံးပါဝင်သောမဟာမိတ်ဖွဲ့ခြင်းတို့သည်အလေးထား၍ ဆင်ခြင်သုံးသပ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

နိဂုံးချုပ်

မြန်မာပြည်တွင်ဖြစ်ပျက်သောပဋိပက္ခနှင့်ပတ်သက်၍ အများပြည်သူများ သိရှိလာရန် ဖော်ပြချက်များကို စစ်ယူနီဖောင်းဝတ်အမျိုးသားများနှင့် အစိုးရရုံးများမှ အမျိုးသားတို့မှ လွှမ်းမိုး ထားလျက်ရှိကြသည်။ အစိုးရရုံးမှ အမျိုးသားများသည် ဗမာ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် မြို့နေ လူတန်းစားအများစုဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးများမှာ အထူးသဖြင့် ကျေးလက်ဒေသတွင် နေထိုင်ကြသော တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးလူနည်းစုအဖွဲ့မှဖြစ်ပြီး သူတို့သည် တိုင်းရင်းသားနှင့် နိုင်ငံရေး အခြေပြုစစ်ဖက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အရပ်ဖက်လူ့ အဖွဲ့အစည်း အခြေပြုငြိမ်းချမ်းရေးအဖွဲ့များတွင် ပါဝင်ကြသော်လည်း စေ့စပ်ဆွေးနွေးမှုလုပ်ငန်းများတွင် အဓိပ္ပာယ်ရှိသော ကဏ္ဍမှ ပါဝင်နိုင်ရေးမှာ တားမြစ်ခြင်းခံနေရသည်။ ဤကဲ့သို့ အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်လိုက်ခြင်းကြောင့် ငြိမ်းချမ်းရေးသဘောတူညီချက်များ လက်မှတ်ထိုး အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်နေသော ဒီမိုကရေစီဖြစ်စဉ်များကို အခြေမခိုင်မြဲဘဲ အားနည်းချက်များရှိနေသည့် အန္တရာယ်ကိုဖြစ်ပေါ်စေသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဒီမိုကရေစီဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများနှင့်ကျင့်ထုံးများကို ပုံဖော်ခြင်းနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေခြင်းတို့တွင် အမျိုးသမီးများ၏ ပံ့ပိုးမှုသည် ပြင်းထန်စွာ ဘောင်ခတ်ခြင်းခံလိုက်ရသဖြင့် ဒီမိုကရေစီ ဖြစ်စဉ်များကို ထောက်ပံ့ရာတွင် အားနည်းချက်များ ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။ ဤအချက်က မူဝါဒချမှတ်သူများနှင့် ပညာရေးဆိုင်ရာ သုတေသနပြုသူများသည် မိမိတို့၏ မြန်မာနိုင်ငံပြည်တွင်းစစ်အခြေအနေကို ဖော်ထုတ်ရာတွင် ပို၍ရှုပ်ထွေးနက်နဲမှုကိုသိရှိနိုင်အောင် ပိုင်းခြား ဝေဖန်သုံးသပ်ခြင်းများပြုလုပ်နိုင်ရန် မီးမောင်းထိုးပြထားပြီး အဆိုပါသုံးသပ်ချက်များတွင် ကျား/မကဏ္ဍကို ထည့်သွင်းထားရမည်ဖြစ်ပြီး အမျိုးသမီးများကို နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာတက်ကြွလှုပ်ရှားသူများအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုဖော်ပြထားကာသူတို့သည်ပဋိပက္ခနှင့်စစ်ပွဲများတွင် အသက်ရှင်ရပ်တည်နိုင်သူများ သို့မဟုတ် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် တည်ငြိမ်ရေးတို့ကို ပြုစုပျိုးထောင်ပေးနိုင်သူ ဖြစ်ကြောင်းဖော်ထုတ်ကြရမည်ဖြစ်သည်။

ထောက်ခံအကြံပြုချက်များ

- မြန်မာပြည်၏ ဖွံ့ဖြိုးစ ဒီမိုကရေစီဖော်ဆောင်ရေးနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးတို့ကို တိုင်းရင်းသားများအကြား ချိတ်ဆက်မှုကွန်ယက်များနှင့် လူနည်းစုအမျိုးသမီးများ၏ အခြေခံအဖွဲ့အစည်းများကို ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းထူထောင်ခြင်းဖြစ်စဉ်တွင် ပါဝင်လာနိုင်စွမ်းရှိအောင် စွမ်းဆောင်ရည်ကို တည်ဆောက်ပေးခြင်းအားဖြင့် ထောက်ခံအားပေးသင့်သကဲ့သို့ ဤဖြစ်စဉ်များကိုလည်းတရားဝင် ဖြစ်စေခြင်း၊ တာဝန်ယူနိုင်ခြင်းနှင့် အားလုံးပါဝင်နိုင်ခြင်း

ကိုဖြစ်ပေါ်စေရမည်။ အမျိုးသမီးများအပြည့်အဝမပါဝင်ခြင်းနှင့် အရေးပါသောအတိုင်း အတာတစ်ခုအထိမပါဝင်နိုင်ခြင်းနှင့် အထူးသဖြင့် တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေး လူနည်းစု နောက်ခံရှိသည့်အမျိုးသမီးများ မပါဝင်နိုင်ပါက လက်ရှိတည်ဆောက်နေသော ဒီမိုကရေစီ ဆိုင်ရာ အပြန်အလှန်သုံးသပ်ဆွေးနွေးခြင်းများတွင် အရေးပါသော အချက်များဆက်လက် ပျောက်ဆုံးနေမည်ဖြစ်ပြီး ဤအချက်သည် ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသည့် ငြိမ်းချမ်းရေးကို ထိခိုက်စေနိုင်ပြီး နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ရေးတွင် တရားဝင်လက်ခံနိုင်သည့် အရည် အချင်း ဆုံးရှုံးနေမည်ဖြစ်သည်။

- အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေး၊ ကျား/မအခန်းကဏ္ဍ၊ ပါဝင်လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် ထည့်သွင်း ပါဝင်စေခြင်းတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော စံနှုန်းများကို တွေးဆရပ်လုံးဖော်ခြင်းနှင့် ပုံဖော် ဆောင်ခြင်း မူဘောင်သည် ဒီမိုကရေစီအရည်အသွေးနှင့်မတူညီကွဲပြားမှုကို အောင်မြင်စွာ စီမံအုပ်ချုပ်နိုင်ခြင်းအပေါ် တိုက်ရိုက်သက်ရောက်မှုရှိသဖြင့် ဤဖြစ်စဉ်များတွင် တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ လူနည်းစုအမျိုးသမီးများအား ထည့်သွင်းပါဝင်စေရ မည်။ သို့ဖြစ်ပါသောကြောင့် ရှောင်လွှဲ၍မရသော အချက်မှာ အလှူရှင်များသည် ဒေသ အလိုက်ဦးဆောင်နေကြသော တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်မျိုးစုံတို့မှ အမျိုးသမီးများ၏ လှုပ်ရှားမှုများကိုလည်း ထောက်ခံအားပေးခြင်းနှင့် ထိုသို့ပါဝင်လာရန်အားပေးခြင်း ကိုပြုရမည်။
- အမျိုးသမီးအဖွဲ့များနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်းမရှိဘဲ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားသောဒေသနှင့် ပဋိပက္ခမဲ့သော ဒေသနှစ်ရပ်လုံးရှိ အမျိုးသမီးများ၏ လိုအပ်ချက်ကို ကြားဝင်ဆောင်ရွက် ပေးခြင်းများသည် အောင်မြင်မှုရှိမည်မဟုတ်ပါ။ သို့ဖြစ်ပါ၍ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဆောင်ရွက်သူများသည် အမျိုးသမီးတို့၏ ထုတ်ဖော်တောင်းဆိုချက်များကို ထည့်သွင်း ပေးခြင်းဖြင့်မိမိ တို့၏ နိုင်ငံအဝှမ်းလွှမ်းခြုံသည့် အစီအစဉ်များနှင့် ဆောက်ရွက် ချက်များတွင် အမျိုးသမီးများနှင့် လူ့အသိုင်းအတွင်း ကျား/မဆိုင်ရာ ဆက်ဆံရေးများ ကို တိုးတက်ကောင်းမွန်လာအောင် ကြားဝင်ဆောင်ရွက်ပေးသော အစီအစဉ်များ ထင်ဟပ်စေရန်နှင့် ဖော်ထုတ်ဖြေရှင်းပေးရန်။
- အရေးကြီးသည်မှာ အမျိုးသမီးကွန်ယက်များ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို ခိုင်မာလာအောင် တည်ဆောက်ပေးရန် လိုအပ်ပြီး ထိုသို့ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် သူတို့သည် ပြည်တွင်းရေးဆိုင်ရာ မူဝါဒများပုံဖော်ခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်းများတွင် ပါဝင်လွှမ်းမိုးနိုင် မည်ဖြစ်သည်။
- တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးကွဲပြားမှုများအကြား မဟာမိတ်အဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းခဲ့သည့် အမျိုးသမီးများ၏ လှုပ်ရှားမှုအတွေ့အကြုံများကို ရေရှည်တည်တံ့သည့်ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်မှုလုပ်ငန်းများတွင် အားဖြည့်ပေးရန် အသုံးပြုဖို့လိုအပ်ပါသည်။ ဒေသခံ လူထု၏ လိမ်မာကျွမ်းကျင်မှုကို ရရှိရန်နှင့် အရေးပါသော အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ သဘောတူညီချက်များ ရရှိရေးတို့ကို ချပ်လှုပ်ထားခြင်းမပြုရန် အရေးကြီးလှပါသည်။

- အမျိုးသမီးအဖွဲ့များက ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်ဒီမိုကရေစီ ဖော်ဆောင်ရေးဆိုင်ရာ သုံးသပ် ဆွေးနွေးမှုများတွင် အမျိုးသမီးတို့၏ လုံခြုံစိတ်ချမှုမရှိခြင်း အကြောင်းအရင်းများကို သတိပြုမိရန် လိုအပ်ကြောင်း အလေးထားပြောဆိုပြီး စစ်ဖက်ဆိုင်ရာပုဂ္ဂိုလ်များ၏ လက်ဝယ်တွေ့ကြုံ ခဲ့ရသော အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်ခြင်းသည် တိုင်းပြည်၏ တိုးတက်မှုချို့တဲ့အားနည်းစေကြောင်း ဖော်ပြနေသည့် အမှတ်အသားအဖြစ် အသုံးပြု နိုင်ကြောင်း ဆွေးနွေးတင်ပြကြသည်။ ပြင်ပအဖွဲ့အစည်းများက အမျိုးသမီးတို့၏ လူ့အခွင့် အရေးရရှိမှုအခြေအနေသည် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီသို့ တိုးတက်ခြင်း အမှတ်အသား ဖြစ်ကြောင်းနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲသောဒေသနှင့် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားသောဒေသများတွင် စခန်းချ လျက်ရှိသော စစ်ဘက်ဆိုင်ရာအမှုထမ်းများမှ လူ့အခွင့်အရေးကျူးလွန်မှုများကို သိရှိပြီး ဖြေရှင်းပေးရန်တို့ကို မီးမောင်းထိုးပြရန်လိုအပ်သည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

Alison, Miranda H., *Women and Political Violence: Female Combatants in Ethno-National Conflict* (London: Routledge, 2009)

Asian Human Rights Commission, ‘BURMA/MYANMAR: Men Brutally Tortured in Army Base and Imprisoned Illegally’, Hong Kong, Asian Human Rights Commission, 13 October 2014, available at <<http://www.humanrights.asia/news/urgent-appeals/AHRC-UAC-137-2014>>, accessed 21 January 2015

Author’s interview with KIA reservist, Kachin, Myanmar, 2013

Author’s interview with community activist, Kachin, Myanmar, 2013

Author’s interview with unranked member of the KIA, Kachin, Myanmar, 2013

Author’s interview with captain, KIA, Kachin, Myanmar, 2013

Author’s interview with corporal, KIA, Kachin, Myanmar, 2013

Author’s interview with second lieutenant, KIA, Kachin, Myanmar, 2013

Author’s interview with community activist, A Kachin, Myanmar, 2013

Author’s interview with Central Committee member, Women’s League of Burma, Chiang Mai, Thailand, 2013

- Author's interview with Community Activist B, Kachin, Myanmar, 2014
- Author's interview with Community Activist C, Yangon, Myanmar, 2014
- Beauvoir, Simone de, *The Second Sex* (London: Vintage Books, 1997)
- Call, Charles (ed.), *Constructing Justice and Security After War* (Washington, DC: United States Institute of Peace, 2007)
- Christian Solidarity Worldwide, 'Burma: Visit Report', New Malden, April 2013, available at <<http://dynamic.csw.org.uk/article.asp?t=report&id=175>>, accessed 20 November 2014
- Cockburn, Cynthia, *The Space Between Us: Negotiating Gender and National Identities in Conflict* (London: Zed Books, 1998)
- D'Costa, Bina, 'Marginalized Identity: New Frontiers in Research for IR?', in A. Brooks, Maria Stern Ackerly and Jacqui True (eds.), *Feminist Methodologies for International Relations* (New York: Cambridge University Press, 2006) pp. 129–52
- Enloe, Cynthia, *Bananas, Beaches and Bases: Making Feminist Sense of International Politics* (Berkeley, CA: University of California Press, 2000)
- Eriksson-Baaz, Maria and Stern, Maria, 'Fearless Fighters and Submissive Wives: Negotiating Identity among Women Soldiers in the Congo (DRC)', *Armed Forces & Society*, 39/4 (October 2013) pp. 711–39
- Euro Burma Office, *EBO Political Monitor*, 5 (2014)
- Euro Burma Office, 'The Kachins' Dilemma – Become a Border Guard Force or return to warfare' *EBO Political Monitor*, 2 (2010)
- Ferguson, Jane, 'Is the Pen Mightier than the AK-47? Tracking Shan Women's Militancy Within and Beyond', *Intersections: Gender and Sexuality in Asia and the Pacific*, 33 (December 2013) pp. 1–11
- Fortify Rights, *'I Thought They Would Kill Me': Ending Wartime Torture in Northern Myanmar* (Bangkok: Fortify Rights, 2014)

Ganesan, Narayanan and Hlaing, Kyaw Yin (eds.), *Myanmar: State, Society and Ethnicity* (Singapore: ISEAS, 2007)

Gender Equality Network, *The Case for Anti-Violence Against Women Laws* (Yangon: Gender Equality Network, 2013)

Global Justice Center, 'The Gender Gap and Women's Political Power in Myanmar/Burma', Factsheet, New York, 2013, available at <http://globaljusticecenter.net/index.php?option=com_mtree&task=att_download&link_id=103&cf_id=34>, accessed 21 January 2015

Hanson, Ola, *The Kachins, Their Customs and Traditions* (Rangoon: American Mission Baptist Press, 1913)

Hedström, Jenny, *Where are the Women? Negotiations for Peace in Burma* (Stockholm: Swedish Burma Committee, 2013)

Hedström, Jenny, 'We Did Not Realize about the Gender Issues: So, We Thought It Was a Good Idea – Gender Roles in Burmese Oppositional Struggles', *International Feminist Journal of Politics* (February 2015)

Htoi Gender and Development Foundation, *Public and Women Involvement in The Kachin Conflict-Resolution Processes and Recommendation in Kachin State* (Myitkyina: Htoi Gender and Development Foundation, 2014)

Ikeya, Chie, *Refiguring Women, Colonialism, and Modernity in Burma* (Chiang Mai: Silkworm Books, 2011)

International Crisis Group, *A Tentative Peace in Myanmar's Kachin Conflict* (Yangon: International Crisis Group, 2013)

Jacoby, Tami Amanda, 'Fighting in the Feminine: The Dilemmas of Combat Women in Israel', in Laura Sjoberg and Sandra Via (eds.), *Gender, War, and Militarism: Feminist Perspectives* (Santa Barbara, CA: Praeger, 2010), pp. 80–90

Hlaing, Kyaw Yin, 'Associational Life in Myanmar: Past and Present', in Narayanan Ganesan and Kyaw Yin Hlaing (eds.), *Myanmar: State, Society and Ethnicity* (Singapore: ISEAS, 2007), pp. 143–72

Lahtaw, Ja Nan, 'Peace Initiatives among Ethnic Nationalities: the Kachin', in Narayanan Ganesan and Kyaw Yin Hlaing (eds.), *Myanmar: State, Society and Ethnicity* (Singapore: ISEAS, 2007), pp. 236–56

Leach, Edmund, *Political Systems of Highland Burma: A Study of Kachin Social Structure* (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1954)

Lintner, Bertil, *Land of Jade: A Journey through Insurgent Burma* (Edinburgh: Kiscadale Publications, 1990)

McLaughlin, Tim, 'First Women Graduate from Officer Training', *Myanmar Times*, 30 August 2014, available at <<http://www.mmtimes.com/index.php/national-news/11487-first-women-graduate-from-officer-training-school.html>>, accessed 21 January 2015

Minoletti, Paul, 'Women's Participation in the Subnational Governance of Myanmar', Subnational Governance of Myanmar Discussion Series, Yangon, MDRI-CESD and The Asia Foundation, June 2014

Moghadam, Valentine M. (ed.), *Gender and National Identity: Women and Politics in Muslim Societies* (London: Zed, 1994)

Rumsby, Sebastian et al., 'Ceasefire: Reflections on Community Politics and Social Change in the Kachin Region of Burma (Myanmar) 1994 to the Present', Seminar Report & Summary, SOAS University of London, 12 October 2013, available at <<http://soasceasefireseminar.weebly.com/seminar-reportssummary.html>>, accessed 3 January 2015

Sadan, Mandy, *Being and Becoming Kachin: Histories Beyond the State in the Borderworlds of Burma* (Oxford: Oxford University Press, 2013)

Sjoberg, Laura and Via, Sandra, *Gender, War, and Militarism: Feminist Perspectives* (Santa Barbara, CA: Praeger 2010)

Yuval-Davis, Nira, *Gender and Nation* (London: SAGE Publications, 1997)

Yuval-Davis, Nira, *The Politics of Belonging: Intersectional Contestations* (London: SAGE Publications, 2012)

ရှင်းလင်းချက်များ

- ၁။ အခြေခံ သုတေသနပြု ဆွေးနွေးချက်များအပေါ် မူတည်၍ ဖြည့်စွက်ဆန်းစစ်သုံးသပ်ခြင်းများကို ဖော်ပြပါစာအုပ်များအဖြစ် ဆက်လက်ထုတ်ဝေမည်။ Hedström, J. ‘*Before I joined the Army, I was like a Child*’. Militarism and Women’s Rights in Kachinland’ in Sadan M. (ed.), *War and Peace in the Borderlands of Myanmar –the Kachin Ceasefire 1994–2011*, Copenhagen: NIAS Press, 2015.
- ၂။ ဤလေ့လာခြင်းကိစ္စရပ်တွင် ဗမာ ဟု သုံးနှုန်းထားခြင်းမှာမြန်မာပြည်တွင်းရှိ အဓိက အများစုမျိုးနွယ် ကိုရည်ညွှန်းပြီး မြန်မာကို မြန်မာပြည်တွင်းရှိ အားလုံးသော အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးများကို မျိုးနွယ်စု သတ်သတ်မှတ်မှတ်ခေါ်ဆိုခြင်း (သို့) ဘာသာဆိုင်ရာမူရင်းတို့ မပါဝင်ဘဲ ရည်ညွှန်း၍ သုံးနှုန်းထားခြင်းဖြစ်သည်။
- ၃။ အပစ်အခတ်ရပ်စဲခြင်းဖြစ်စဉ်နှင့် စပ်ဆိုင်သောသတင်းအချက်အလက်များကို ကျေးဇူးပြု၍ မြန်မာငြိမ်းချမ်းရေးကြီးကြပ်ခြင်းဝက်ဘ်ဆိုက်ထဲတွင် ဝင်ရောက်ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။ ပဋိပက္ခနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်ဆိုင်ရာ နောက်ဆုံးရသတင်းများကို ဖော်ပြပေးထားသည်။ <<http://www.mmpeacemonitor.org/component/content/article/57-stakeholders/155-kio>>.
- ၄။ တံခါးမျိုးသည် KIO နှင့် ခိုင်မာသော ဆက်သွယ်မှုများရှိသူ တစ်စုံတစ်ဦးဖြစ်သည်။
- ၅။ ၂၀၁၃ တွင် စာရေးသူက ကချင်ဒေသရှိ KIA အရန်တပ်သား နှင့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း။
- ၆။ Asian Human Rights Commission (2014), Fortify Rights (2014) and Christian Solidarity Worldwide (2013: 23–4). တွင် ကြည့်ပါ။
- ၇။ “အခြား” သည် ပတ်သက်သော အယူအဆဖြစ်ပြီး ၎င်းကို အဓိပ္ပါယ်သတ်မှတ်ရာတွင် “ကိုယ်တိုင်/တူညီသော” နှင့်ဆက်စပ်လျက်ရှိသော်ငြားလည်း ထိုသို့မဆိုလိုပါ။ ကိစ္စရပ်တွင် မျိုးနွယ်စုတူညီခြင်းကို အခြားသော တူညီခြင်းနှင့် ဆက်စပ်၍ အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ထားသည်။ မြန်မာပြည်တွင်းရှိ ကချင်လူမျိုးအတွက် ဥပမာပြရသော် Sadan (2013: 38-9)က ငြင်းချက်ထုတ်ထားသည်မှာ ခရစ်ယာန်သည် ခြားနားခြင်း၏ အမှတ်အသားဖြစ်လာပြီး လူဦးရေအများစုဖြစ်သော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်နှင့် ဆက်စပ်လျက် ရှိသည်။ “အခြား” ဟူသောအသုံးအနှုန်းကို အများအားဖြင့် ဖုံစော်ရာတွင် ခြားနားသော၊ အနှုတ်သဘောဆောင်သောအဖြစ် ဖော်ပြထားသည်။ Beauvoir (1997: 16-21) နှင့် Yuval-Davis (2012) ကိုကြည့်ပါ။
- ၈။ Euro Burma Office, 2010 ကိုကြည့်ပါ။

- ၉။ Kachin National Organisation, 'The Republic of the Government of Kachinland', ဖော်ပြပါအင်တာနက် စာမျက်နှာတွင်သွားရောက် ဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်။ <<http://www.kachinland.org/>>, စာရေးသူမှ 5 January 2014 နေ့စွဲတွင် ဝင်ရောက်ဖတ်ရှုခဲ့သည်။
- ၁၀။ Myanmar Peace Monitor, 'Stakeholder Overview: Kachin Independence Organization', ဖော်ပြပါအင်တာနက် စာမျက်နှာတွင်သွားရောက် ဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်။ <<http://www.mmpeacemonitor.org/stakeholders/stakeholders-overview/155-kio>>, စာရေးသူမှ 2 July 2014. နေ့စွဲတွင် ဝင်ရောက်ဖတ်ရှုခဲ့သည်။
- ၁၁။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ အပြည့်အစုံကို <<http://aceproject.org/ero-en/regions/asia/MM/Myanmar-Constitution-2010/view>> တွင်ကြည့်ပါ။
- ၁၂။ Euro Burma Office, 2014 p 2
- ၁၃။ United Nations Development Programme (UNDP), 'Integrated Household Living Conditions (IHLCA) Survey in Myanmar (2009-10): Poverty Profile', Yangon, Myanmar, June 2011, available at <http://www.mm.undp.org/content/dam/myanmar/docs/FA1MMRPovertyProfile_Eng.pdf>, accessed 29 June 2015.
- ၁၄။ Enloe (2000), Jacoby (2010) နှင့် Yuval-Davis (1997) တွင် ကြည့်ပါ။
- ၁၅။ Sebastian Rumsby et al. 2013.
- ၁၆။ ရာထူးတစ်နေရာမှာ အချိန်ပိုင်းဖြစ်ကြောင်းကို (0.5) ဖြင့်ဖော်ညွှန်းပါသည်။
- ၁၇။ တွက်ချက်ခြင်းကို NCCT ပေါ် အခြေခံသည် (အဖွဲ့ဝင် ၁၃ ဦး အနက် (၁)ဦးမှာ အမျိုးသမီး) ဗဟို ငြိမ်းချမ်းရေး ယူနီယံကော်မတီ (အဖွဲ့ဝင် ၁၁ ဦး၊ အားလုံးအမျိုးသား) ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်ခြင်း၊ ယူနီယံကော်မတီ (အဖွဲ့ဝင် ၅၂ ဦး၊ ၂ ဦးမှာ အမျိုးသမီးနှင့် MPC (ရာထူး ၇.၅ တွင် တစ်နေရာမှာ အချိန်ပိုင်းဖြစ်ပြီး အမျိုးသမီးတစ်ဦးပါဝင်သည်။)
- ၁၈။ ရှမ်းအမျိုးသမီးများအတွက် စိစစ်လေ့လာချက်ကို Ferguson (2013) တွင် ကြည့်ပါ။
- ၁၉။ အိမ်ထောင်ပြုခြင်းဆိုင်ရာ ဗလက္ခာယပြုခြင်းသည် ရာဇဝတ်ပြစ်မှုအဖြစ် အထမြောက်ခြင်း ကား ဇနီးမယား အသက်(၁၄)နှစ်ထက် ငယ်ပါက ပြစ်မှုမြောက်သည်။ ကျား/မကလူ တူညီခြင်းကွန်ယက် (၂၀၁၃) ကိုကြည့်ပါ။
- ၂၀။ ၂၀၀၈ အခြေခံ ဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၄၅ အရ၊ ဖော်ပြပါ ကောင်စီ (ယခင်အုပ်ချုပ်ခဲ့သော) သို့၊ ထိုကောင်စီတွင် ပါဝင်သော မည်သည့်အဖွဲ့ဝင်ကိုမဆို (သို့) အစိုးရ၏ မည်သည့် အဖွဲ့ဝင်ကိုမဆို သူတို့၏ သက်ဆိုင်ရာတာဝန်များ ထမ်းဆောင်ခဲ့ခြင်းအပေါ် မည်သည့်

တရားစွဲဆိုခြင်းကိုမျှ မပြုရပါ။ ထို့ပြင်သာမက အပိုဒ် ၃၈၁ တွင် ဖော်ပြသည်မှာ အောက်ဖော်ပြပါ အခြေအနေများနှင့် အချိန်မှတစ်ပါး မည်သည့်နိုင်ငံသားမှ ငြင်းပယ်ခြင်း၊ တရားသဖြင့်ဖြစ်စေခြင်းကို ဥပဒေဖြစ်စဉ် အရဆုံးရှုံးနစ်နာစေသည့် အကြောင်းတစ်ချက်အဖြစ် ဥပဒေအရ မလုပ်ဆောင်ရပါ။ (က) ပြည်ပမှ ဝင်ရောက်သိမ်းပိုက်သော်လည်းကောင်း မပြုရပါ။ အပိုဒ် ၃၈၂ တွင် ဖော်ပြထားသည်မှာ (၁) သူတို့၏ တာဝန်များကို အပြည့်အဝဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အတွက် ကာကွယ်ရေးတပ်များမှ ဝန်ထမ်းများ စည်းကမ်းကို ထိန်းသိမ်းလိုက်နာရန်အတွက် (သို့) ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လုံခြုံစိတ်ချရခြင်း ပီပြင်သေချာစေရန် အတွက်တာဝန်ရှိသော လက်နက်ကိုင်တပ်မှ အဖွဲ့ဝင်များသော်လည်းကောင်း အခန်းတွင်ပေးအပ်ထားသော ရပိုင်ခွင့်များဖြစ်သည့် နိုင်ငံသား၊ အခြေခံအခွင့်အရေးများနှင့် နိုင်ငံသား၏ တာဝန်ဝတ္တရားများတို့ကို ကန့်သတ်ထိန်းချုပ်နိုင်သည် (သို့) တည်ဆဲဥပဒေအရ ပြန်လည်၍ ရုပ်သိမ်းနိုင်သည်။

အစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော အကြောင်းအရာ လေ့လာခြင်းတွင် ဖော်ပြထားကဲ့သို့ပင်၊ အမျိုးသမီးတို့သည် ပဋိပက္ခအတွင်း ပြုသမျှနခြင်းခံရသော သားကောင်များ သက်သက် မဟုတ်ချေ။ အမျိုးသမီးများသည် ငြိမ်းချမ်းရေးကို ပြောင်းလဲမှုဖြစ်စေသည်များ အပြင်၊ ပဋိပက္ခဖြစ်စဉ်တစ်လျှောက် ပါဝင်နိုင်ရန် မဟာမိတ်အဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် ပဋိပက္ခ ဖြစ်အောင် မြှောက်ထိုးပင့်ကော်ပြုသူများ (ပါဝင်သူများ) အဖြစ် အကြမ်းဖက်မှုကို အားပေး အားမြှောက်ပြုလုပ်ပြီး အခွန်ရှည်စေသည်။

အမျိုးသားများသည် အကြမ်းဖက်မှုတွင် အဓိကကျူးလွန်သူများဖြစ်ကြပြီး အမျိုးသမီးများသည်လည်း ပဋိပက္ခတွင်ပါဝင်သူများ နှင့် ကျား/မဆိုင်ရာခွဲခြားသည့် ပုံစံများ ဖြစ်သည့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် အကြမ်းဖက်ခြင်းတို့ကို အားပေးထောက်ပံ့သူများ ဖြစ်ကြောင်း အသိအမှတ်ပြုရန် အရေးကြီးပါသည်။ အဆိုပါ ကျား/မခွဲခြားဆက်ဆံသောပုံစံများက အမျိုးသမီးများအား ဘေးကင်းလုံခြုံမှုကင်းမဲ့ခြင်း နှင့် အကြမ်းဖက်ခံရခြင်းတို့ကို မမျှတစွာ ခံစားရစေပြီး ဘဝတူအမျိုးသမီးများကို စုဖွဲ့မိစေသည်။ သို့ဖြစ်၍ အမျိုးသမီးများကို ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ပဋိပက္ခရေးရာများတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သူများအဖြစ် မှတ်ယူရပေမည်။ အကြောင်းမှာ သူတို့သည် အကြမ်းဖက်ခံရခြင်းကြောင့် တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင်မှုရှိသလို၊ အကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့်လိင်ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းဖြစ်စဉ်များတွင်လည်းအကျိုးသက်ရောက်နေသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ စစ်နှင့်ငြိမ်းချမ်းရေးကို အသေးစိတ်ဆန်းစစ်သောအခါ အမျိုးသမီးတို့၏ အတွေ့အကြုံများကို ထည့်သွင်းပါဝင်စေသင့်ပါသည်။

အထူးသဖြင့် ကျားမဆိုင်ရာသတ်မှတ်ဖော်ပြချက်သည် ဘာသာရေးနှင့်မျိုးနွယ်စုဆိုင်ရာခွဲခြားသတ်မှတ်ချက်များရှိသဖြင့် အမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍကို ဖော်ဆောင်ပေးပြီး သူတို့၏ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် အကြမ်းဖက်ခြင်း ဆောင်ရွက်မှုနှစ်ရပ်လုံးကို အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ပေးသည်။ စီးပွားရေး လုံခြုံမှုမရှိခြင်းနှင့် လူမှုရေး တရားမဲ့မှု အတွေ့အကြုံများအားဖြင့် ဖော်ပြထားသောသူတို့၏ အဆင့်အတန်းသည်လည်း အမျိုးသမီးများ၏ အနေအထားများကိုဖော်ပြပေးသော ကိရိယာဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ ရှင်းလင်းထင်ရှားသည်မှာ အရေးမပါသူများ အဖြစ် သတ်မှတ်ခံရသည့်အုပ်စုမှ အမျိုးသမီးများသည် ပဋိပက္ခနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်းတွင် ပြည့်ဝစုံလင်သော ဆောင်ရွက်လုပ်ဆောင်သူများ အဖြစ် နေရာယူလျက်ရှိကြောင်း ထင်ရှားသော်လည်း သူတို့သည် ငြိမ်းချမ်းရေးစေ့စပ်ဆွေးနွေးခြင်းများနှင့် အများပြည်သူဆိုင်ရာ မူဝါဒ ဖွဲ့စည်းခြင်းဖြစ်စဉ်များတွင် ပါဝင်ခွင့်နည်းပါးသောကြောင့် သူတို့၏ ဒီမိုကရေစီအရေးနှင့် သက်ဆိုင်သော မည်ကဲ့သို့အောင်မြင်အောင်ဆောင်ရွက်ရန် နှင့် ကျင့်သုံးရမည့် အမြင်ရှုထောင့်

များကို ဥပေက္ခာပြုထားခြင်း ခံရပြီးပင်ဖြစ်သည်။

အမျိုးသမီးများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပုံစံမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို ပပျောက်စေသော ညီလာခံအပါအဝင် နိုင်ငံတကာသဘောတူညီချက်များအရ အမျိုးသားအစိုးရ၏ တာဝန်များမှာ အမျိုးသမီးများအား တူညီသော သတ်မှတ်ချက်များဖြင့် နိုင်ငံရေးဖြစ်စဉ်များတွင် ပါဝင်ခွင့် ကို စွဲကိုင်ခွင့်ပေးထားကြသည်။ ဤအချက်သည်ကား လူများစုအသိုင်းအဝိုင်းသို့ ဝင်ရောက်ခွင့် ကို မျှော်လင့်၍ မရသော အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရသည့် မျိုးနွယ်စုနှင့် ဘာသာရေး အုပ်စုများတွင်ရှိသော အမျိုးသမီးများအတွက် အထူးသဖြင့် အရေးကြီးသည်။ (UNPO 2011) အကယ်၍ အမျိုးသမီးများသည် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးမှုများတွင် ပါဝင်ပံ့ပိုးခြင်း မရှိပါက ကျား/မ ကဏ္ဍ တရားမျှတခြင်း အဖွဲ့သို့ ပါဝင်နိုင်ခြင်း နှင့် ပါဝင်လုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်ခြင်းစသော စံနှုန်းများ၏ သဘောတရားကို နားလည်ခြင်းနှင့် မူဘောင်ချမှတ်ခြင်းတို့တွင် အမျိုးသမီးတို့ လွှမ်းမိုးနိုင်စွမ်းမဲ့သွားမည့်အပြင် အထူးသဖြင့် အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်းခံကြရသော အမျိုးသမီးများအတွက် အထူးဂရုပြုရမည့် အချက်ဖြစ်သည်။ ဤဖြစ်စဉ်များမှ အမျိုးသမီး တို့အား ချန်လှပ်ဖယ်ရှားခြင်းသည် ဒီမိုကရေစီဝါဒ တည်ထောင်ခြင်း တိုးတက်အောင်လုပ်ခြင်း များတွင် လွှမ်းမိုးနိုင်စွမ်း အမျိုးသမီးတို့တွင်မရှိသော အဓိပ္ပာယ်ကိုဆောင်သည်။ ထိုကဲ့သို့ အမျိုးသမီးများအား ဖယ်ရှားခြင်းသည် မတူညီကွဲပြားမှုကို အောင်မြင်အောင် စီမံအုပ်ချုပ်နိုင် ခြင်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားခြင်းတို့ အပါအဝင် ဒီမိုကရေစီ၏ အရည်အသွေးကို တိုက်ရိုက်ထိခိုက်စေသည်။

ဤဖြစ်စဉ်များတွင် သာမန်အားဖြင့် အရေအတွက်ပမာဏ ပါဝင်နိုင်ခြင်းကို လျော့ပါးမသွားစေသည့်သလို ပါလီမန်များနှင့်အသွင်ကူးပြောင်းဖွဲ့စည်းသောတည်ဆောက်ပုံများ တွင် ငြိမ်းချမ်းရေးသဘောတူညီချက်များရရှိရေးအတွက် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရန် အာဏာအပ်နှင်း ခံထားရခြင်းကဲ့သို့သော လုပ်ငန်းမျိုးတွင် ပါဝင်နိုင်ရေး၊ နိုင်ငံရေးထူထောင်ခြင်းများတွင် အခိုင်အမာစွဲမြဲနေပြီး သာ၍ခက်ခဲသည့် လုပ်ငန်းများဖြစ်သည့် စံနှုန်းများနှင့် တန်ဖိုးများကို ပြောင်းလဲ သတ်မှတ်ခြင်းတို့တွင် ပါဝင်နိုင်ရမည်ကို ဆိုလိုသည်။ အကယ်၍ လက်ရှိ စံနှုန်းများ၊ ကျား/မကဏ္ဍနှင့် လူမှုရေးရာတွင် အဆင့်အဆင့်ကြီးစိုးနေခြင်းများတို့ကို ဒီမိုကရေစီ အဆောက် အဦများထူထောင်ခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်များတွင် ဆက်လက်၍ ပုံတူကူးယူနေပါက လူတစ်ဦးချင်း အနေနှင့်ပြောင်းလဲမှုကို ဖြစ်ပေါ်ရန်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ အကျိုးသက်ရောက်စေ ခြင်းနှင့် ဥပဒေအရ ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ရန် ခက်ခဲပေမည်။ (Bjarnegård and Melander 2013)

ဖော်ပြထားသော အဓိကဆိုလိုရင်းများနှင့် ထောက်ခံချက်များစွာ တို့သည် ဤသုတေသနပြုခြင်းမှ ပေါ်ထွက်လာသည်။ ဤအဓိအကြောင်းအရာများကို ဆင်ခြင် ထောက်ချင့်ခြင်းအားဖြင့် ရေရှည်ထိန်းသိမ်းထားနိုင်သော ဒီမိုကရေစီ၊ မတူညီကွဲပြားမှုများကို စီမံအုပ်ချုပ်နိုင်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံတော် တည်ဆောက်ခြင်းတို့တွင် ပံ့ပိုးကူညီရန်အတွက် ဤနယ်မြေကဏ္ဍတွင် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နေကြသောမူဝါဒ ဖန်တီးသူများနှင့် လက်တွေ့ အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်သူများအတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေသော သာ၍ကောင်းမွန် သည့်ပုံစံဖြင့် အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရသော အုပ်စုများမှာ အမျိုးသမီးတို့အား

ပဋိပက္ခတားဆီးခြင်း၊ သဘောထားကွဲလွဲမှုကို အဖြေရှာဖွေခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်းဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုများတွင် ပံ့ပိုးကူညီခြင်းရန် ရည်ရွယ်သည်။

အကြောင်းအရာများနှင့်ထောက်ခံချက်များ

အမျိုးသမီးများလက်နက်ကိုင်လှုပ်ရှားခြင်းတွင်ပါဝင်လာသည့် အရင်းခံအကြောင်းများ

အမျိုးသမီးများ ပဋိပက္ခများတွင်ပါဝင်ခြင်းနှင့် ပံ့ပိုးခြင်းများကို ဆွေးနွေးခဲ့သော အဖြစ်အပျက် အကြောင်းအရာတစ်ခုချင်းစီဖြင့် ဤ အစီရင်ခံစာတွင် လွှမ်းခြုံဖော်ပြထားသည်။ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့တွင် အမျိုးသမီးများတို့သည် တော်လှန်ရေးလှုပ်ရှားမှုများတွင် ပါဝင်ရန် ရွေးချယ်ကြခြင်းသည်။ အာဖဂန်နစ္စတန်တွင် အမျိုးသမီးများက မူဂျာဟေဒင်များကို ၁၉၈၀ နှစ်ကာလများအတွင်း ထောက်ခံရန် ရွေးချယ်ကြသကဲ့သို့ပင်ဖြစ်သည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ရဝမ်ဒါတွင် လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုတွင် အမျိုးသမီးများပါဝင်လာကြခြင်း အဖြစ်အပျက်တွင် အစိတ်အပိုင်းတော်တော်များများ၌ မိမိသဘောအလျောက် ပါဝင်ခဲ့ကြသောကြောင့် ၎င်းလှုပ်ရှားမှုကိုလည်း တက်ကြွသော ရွေးချယ်မှုအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုရပေမည်။ နည်းဗျူဟာအရဆိုရသော်၊ အမျိုးသမီးတို့၏ လက်နက်ကိုင်လှုပ်ရှားမှုတွင်ပါဝင်လာခြင်း သည် အမျိုးသားများအား စစ်သားအဖြစ်စုဆောင်းရာတွင် တဖြည်းဖြည်းအားနည်းလာသောအခါ လက်နိုင်ကိုင်အဖွဲ့ခေါင်းဆောင်များကပင် ထောက်ခံအားပေးလာဟန်ရှိသည်။ မြန်မာ၏ ပဋိပက္ခ အချိန်ကာလကဲ့သို့ပင်၊ အမျိုးသမီးများလက်နက်ကိုင်ဆောင်ရန် ကနဦးကာလတွင် ခွင့်မပြုသည့် နေရာမျိုးတွင် တိုက်ပွဲများဆက်လက်၍ ဖြစ်ပေါ်နေပြီး အမျိုးသားတို့ပါဝင်မှု လျော့နည်းလာသောအခါ အမျိုးသမီးများကို ကြီးစွာသောအရေအတွက်ဖြင့် ဖြည့်တင်းစုဆောင်းကြရသည်။ အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်ရှိသူများက အပြောကောင်းကောင်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်နေသောပဋိပက္ခအခြေအနေကို မျိုးနွယ်စုတူတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု သို့မဟုတ် အဖွဲ့အားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သော အရေးကိစ္စဖြစ်ကြောင်း ပုံဖော်စည်းရုံးခြင်းဖြင့် အမျိုးသမီးတို့ပါဝင်လာစေခြင်း ဖြစ်ပြီး ယင်းကို အာဖဂန်တွင် ဆိုဗီယက်ယူနီယံအား ခုခံဆန့်ကျင်ခြင်းလှုပ်ရှားမှုနှင့် ကချင်ပြည်နယ်တွင် ဗမာလူမျိုးကြီးဝါဒကြီးစိုးသောအစိုးရအား ဆန့်ကျင်လှုပ်ရှားမှုများတွင် တွေ့မြင်ရ သကဲ့သို့ဖြစ်သည်။ ရဝမ်ဒါ၌လည်း တွတ်စီအမျိုးသမီးများကို လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကိုယ်ကျင့်တရားသွေဖည်သူများနှင့် ဟူတူအမျိုးသားများအား သွေးဆောင်သူများ အဖြစ် ပုံဖော်ထားပြီး ဟူတူမျိုးနွယ်စုများ၏ တစ်မျိုးတစ်သားတည်းဖြစ်ရေးကို ခြိမ်းခြောက်နေပုံသည် ဟူတူအမျိုးသမီးများက တွတ်စီအမျိုးသမီးများကို ပစ်မှတ်ထားရန်အားပေးအားမြှောက်မှုကို ဖြစ်စေသည်။

မကြာခဏဆိုသလိုပင် လူမှုစီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးဖြစ်စဉ်များတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့် အနည်းငယ်သာ ပါဝင်ခွင့်ရသည့် အခြေအနေသည် မျိုးနွယ်စု အသိအမှတ်ပြုခံရရေး နိုင်ငံရေး လှုပ်ရှားမှုပဋိပက္ခကို ဖြစ်ပေါ်စေသလို ဆက်လက်ဖြစ်ပွားစေရန်လည်း အကူအညီပေးသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကချင်လူမျိုးများ၊ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံရှိ မိုရိုလူမျိုးတို့အတွက် စုစည်းထားသော

လူ့အခွင့်အရေးအသိအမှတ်ပြုမှု ချို့တဲ့ခြင်း၊ အခြေခံဝန်ဆောင်မှုများသို့ ဝင်ရောက်ရန် အခွင့်အလမ်းမလုံလောက်ခြင်း၊ မူဝါဒချမှတ်ခြင်းဖြစ်စဉ်များကို လွှမ်းမိုးနိုင်စွမ်းမရှိခြင်းနှင့် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုဒဏ် ရေရှည်ခံစားနေရခြင်းတို့သည် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ တည်ထောင်ရန်နှင့် ပဋိပက္ခဖြစ်ခြင်း ပေါ်ပေါက်စေသော အကြောင်းခြင်းရာများဖြစ်သည်။ အမှန်တကယ်ပင် အမျိုးသမီးတို့၏ ပါဝင်လာရန်ဆုံးဖြတ်ခြင်း သို့မဟုတ် လက်နက်ကိုင်ဆောင်၍ ဆန့်ကျင်လှုပ်ရှားရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ချကြရခြင်းသည် သူတို့၏ တွေ့ကြုံရသော ဆင်းရဲနွမ်းပါးခြင်း၊ အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ထားခြင်းနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခံရခြင်းတို့တွင် အရင်းခံလာသည်။ ဤကြောင်းအရာသည် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံများရှိ ဖော်ပြချက်များမှ ပေါ်ပေါက်လာသည့် လွှမ်းမိုးကြီးစိုးထားသော အဓိကအချက်များဖြစ်ပြီး အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရသော လူမျိုးစုများမှ အမျိုးသမီးများခွဲခြားဆက်ဆံခံရသည့် အတွေ့အကြုံများ (မြန်မာနိုင်ငံရှိကချင်ခရစ်ယာန်များနှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံရှိမွတ်ဆလင်များ) သည် လက်နက်ကိုင် ဆန့်ကျင်လှုပ်ရှားမှုတွင်ပါဝင်ရန် အရေးပါသော တွန်းအားများဖြစ်သည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင်၊ အကျပ်ကိုင်မှုနှင့် တာဝန်အရလိုအပ်ချက်များကြောင့်အပါအဝင် ရွတ်ထွေးသော အကြောင်းရင်းနယ်ပယ်၊ အခင်းအကျင်းများက အမျိုးသမီးတို့၏ လက်နက်ကိုင်လှုပ်ရှားခြင်း (သို့) အကြမ်းဖက်ခြင်းတို့တွင်ပါဝင်လာရခြင်း၏ နောက်ကွယ်အကြောင်းများလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ သူပုန်များထိန်းချုပ်ရာဒေသတွင်းရှိ မိသားစုများမှ အနည်းဆုံးမိသားစုတစ်ခုမှ တစ်ဦးကျစီ တိုက်ပွဲဝင်တပ်ဖွဲ့များတွင်ပါဝင်ရန် ဖိအားပေးခံရခြင်းကြောင့် အမျိုးသမီးများတိုက်ခိုက်ရေးသို့ အတင်းအကြပ် ပါဝင်လာရခြင်း သို့မဟုတ် အကူများအဖြစ်ပါဝင်ရန် ဖိအားပေးခံရခြင်းနှင့် အတူ အမျိုးသားဆွေမျိုးများသို့ ပစ်မှတ်ထားသော နိုင်ငံတော်အစိုးရမှ ကျူးလွန်သည့်အကြမ်းဖက်မှုသည် အမျိုးသမီးများအား အခြားရွေးချယ်စရာများမရှိတော့ဘဲ မိမိကိုယ်ကိုကာကွယ်ရန်နှင့် စားဝတ်နေရေးဖြေရှင်းရန်အတွက် တော်လှန်ရေးလှုပ်ရှားမှုများတွင် ပါဝင်လာရခြင်းဖြစ်သည်။ အဖြစ်အပျက်လားရာနှစ်ရပ်တို့၏ ဥပမာများကိုလည်း မြန်မာနှင့်ဖိလစ်ပိုင် အကြောင်းအရာများလေ့လာခြင်းတွင် ပြန်လည်၍ ပြောပြထားသည်။ ရဝမ်ဒါတွင် လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုကို မထောက်ခံလျှင်ကျရောက်လာနိုင်သည့်အန္တရာယ်ကိုရှိနိုင်သည့်အတွက်အချို့သောအမျိုးသမီးများသည် ကြောက်ရွံ့တုန်လှုပ်ဖွယ်ရာများကျူးလွန်နေချိန်တွင် ပါဝင်သူများသို့မဟုတ် ဘေးမှရပ် ကြည့်ကြသူများအဖြစ် ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။

ဒေသအဆင့်ခေါင်းဆောင်များနှင့် နိုင်ငံတကာလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများအတွက် ထောက်ခံချက်များ

- အမျိုးသမီးများကို ပဋိပက္ခတွင်ပါဝင်ပတ်သက်သူများအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုပါ။ အမျိုးသမီးများသည် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံတို့တွင် တက်ကြွသောတိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ အဖြစ်ပါဝင်ခြင်း၊ ရဝမ်ဒါတွင် လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်သူများအဖြစ် ပါဝင်ကြပြီး အာဖဂန်စတန်ပဋိပက္ခတွင် အရန်တပ်ဖွဲ့များအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ သူတို့အား အကြမ်းဖက်ခြင်းကို အောင်မြင်စွာကာကွယ်ပေးရန် ဆောင်ရွက်နိုင်သည့်

ပြည့်ဝစုံလင်သော လှုပ်ရှားသူများဖြစ်ပြီး အသေးငယ်ဆုံးသူများ မဟုတ်ပါ။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော်လည်း သူတို့ကိုမပါဝင်စေခြင်းကြောင့် ဘေးကင်းလုံခြုံရေးကို ခြိမ်းခြောက်နိုင်သော အန္တရာယ်ရှိသည့် အပြင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများတွင်ပါဝင်သော နိုင်ငံရေးသူလျှို့ အဖြစ်လုံခြုံရေးနှင့် ပဋိပက္ခဆိုင်ရာအရေးတကြီးအကြောင်းအရာများကို စိစစ်သုံးသပ်ရန် သတင်းပေးသူများအဖြစ်လည်း ပံ့ပိုးပေးနိုင်သည်။

- အရေးမပါသူများအဖြစ်သတ်မှတ်ခံရသောအုပ်စုများမှ အမျိုးသမီးများ၏ လူ့အခွင့်အရေး ကို တိုးတက်ဖွင့်ဖြိုးရေးအတွက် အမှတ်အသားအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခြင်း။ လူနည်းစု အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးများကို ပိုမိုခိုင်မာလာအောင် အားဖြည့်ပေးသည့်အပြင် အရေးမပါသူများအဖြစ်သတ်မှတ်ခံရသော လူမျိုးစုများတစ်ခုလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သော အခွင့် အရေးများကိုအသိအမှတ်ပြုခြင်းဖြင့်အနာဂတ်တွင်ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သောပဋိပက္ခတွန်းအား များကို လျော့ချစေနိုင်သည်။
- လူထုနှင့်သက်ဆိုင်သောအစီအစဉ်များတွင် အမျိုးသမီးများထုတ်ဖော်သောအချက်များ နှင့် သူတို့၏စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကိုထည့်သွင်းရန်။ ကျားမဆိုင်ရာပဋိပက္ခ၏ အဓိကမောင်းနှင် တံကို နားလည်အသိအမှတ်ပြုပြီး ဖြေရှင်းပေးနိုင်ရန်အတွက် အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရသော လူမျိုးစုများမှအမျိုးသမီးများကို နိုင်ငံရေးသဘောတူချက်များ ရရှိ အောင် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်းအပါအဝင် လူထုနှင့်သက်ဆိုင်သောအစီအစဉ်များတွင် အစဉ်မှ ပါဝင်စေရန် လိုအပ်သည်။

လက်နက်ကိုင်လှုပ်ရှားမှုများတွင် အမျိုးသမီးများပါဝင်ခြင်း

အချို့သောအမျိုးသမီးများတို့သည် တိုက်ခိုက်ရေးတွင် နီးကြားတက်ကြွစွာပါဝင် စဉ် အမျိုးသမီးအတော်များများမှာ သွယ်ဝိုက်သောနည်းဖြင့် တိုက်ခိုက်ရေးအတွက် ပံ့ပိုးခြင်းနည်းဖြင့်လည်း ပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြပြီး မကြာခဏဆိုသလို သူတို့၏ထုံးတမ်းစဉ်လာ ရိုးရာအခန်းကဏ္ဍကို ရောင်ပြန်ထင်ဟပ်စေသောနည်းလမ်းဖြစ်သည့် လူနာစောင့်သူများအဖြစ် ပါဝင်ကြသည်။ အာဖဂန်နစ္စတန်တွင်ဆိုဗီယက်ကျူးကျော်စဉ်ကာလအတွင်းအမျိုးသမီးတို့သည် ဒဏ်ရာရသောမူဂျာဟေဒင်များကိုပြုစုစောင့်ရှောက်ကြသကဲ့သို့သူတို့အတွက်လည်းချက်ပြုတ် ပေးခဲ့ကြသည်။ ယင်းကဲ့သို့ တိုက်ခိုက်ရေးယူနစ်တွင် ပါဝင်ဖြည့်စွက်သောအားဖြင့် အမျိုးသမီး အတော်များများသည် အရန် သို့မဟုတ် အကူကဏ္ဍများအဖြစ် မြန်မာနှင့်ဖိလစ်ပိုင်တို့တွင် တော်လှန်ရေးလှုပ်ရှားမှုများတွင် တက်ကြွစွာပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ မကြာခဏပင် အမျိုးသား တို့က အရန်ကဏ္ဍတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ပါက ထိုသို့ဆောင်ရွက်ခြင်းမျိုးကို အခြားနည်းလမ်း အားဖြင့် စစ်မှုထမ်းသည်ဟု အသိအမှတ်ပြုစေကာမူ အလားတူ အနေအထားဖြင့် ဆောင်ရွက်သော အမျိုးသမီးများကိုမူ ရုန်းကန်လှုပ်ရှားခြင်းကို ပံ့ပိုးကူညီသူအဖြစ်သာ သတ်မှတ်သည်။ ဤဖြစ်စဉ်မျိုးကို ကချင်လူမျိုးတို့အား လေ့လာရာတွင် ဥပမာအဖြစ် တွေ့နိုင်သည်မှာ အမျိုးသားဆရာဝန်ကို စစ်သားအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုစဉ်တွင် အမျိုးသမီး

ဆရာဝန်များကိုမူ သွယ်ဝိုက်သောနည်းဖြင့် ပါဝင်သည်ဟုသာ ရှုမြင်ကြသည်။ အမှန်တကယ်ပင် စံနှုန်းမှ ဆင်းသက်လာသော ကျား/မအခန်းကဏ္ဍသည် အမျိုးသမီးများ၏ တိုက်ပွဲ သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်ကာလအတွင်း ဆောင်ရွက်လုပ်ရှားမှုများကို အသိအမှတ်မပြုခြင်း၏ ရလဒ်အဖြစ် တော်လှန်လှုပ်ရှားမှုကာလအတွင်း ရာထူးနောက်တစ်ဆင့်တိုးမြှင့်ခြင်းများတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ အမျိုးသမီးတို့ ချန်လှပ်ခြင်းခံရသည်။ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံကဲ့သို့ လက်နက်ဖျက်သိမ်းခြင်း၊ တပ်များ ရုပ်သိမ်းခြင်း နှင့် ပြန်လည်၍ တလုံးတစည်းတည်းဖြစ်စေခြင်း (DDR) ဖြစ်စဉ်များ တွင် အမျိုးသမီးတို့ အားပါဝင်စေခြင်း မပြုပါ။ အလားတူပင် စစ်ဘက်ရေးရာပြီးဆုံးချိန် (သို့) စစ်မှုရေးရာမပါဝင်ခြင်းချိန်တွင် ရိုးရာကျား/မကဏ္ဍကို ပြန်လည်၍ လက်ခံကျင့်သုံးပါက အခြေခံဝါဒီများ၏ အမြင်တွင် အမျိုးသမီးများသည် ပင်ကိုယ်အားဖြင့် အေးချမ်းငြိမ်သက်ခြင်းနှင့် ပြည့်ဝသည်။

ဒေသအဆင့်ခေါင်းဆောင်များနှင့် နိုင်ငံတကာလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများအတွက် ထောက်ခံချက်များ

- ပါဝင်လုပ်ဆောင်ရန် သို့မဟုတ် လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရန် သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်ရန် ရွေးချယ်သောအမျိုးသမီးတို့၏ ဆုံးဖြတ်ခြင်းများကို အသိအမှတ်ပြုပါ။ ပဋိပက္ခများတွင် ပါဝင်သော အမျိုးသမီးတို့၏ အကြောင်းကိုဖော်ပြသော ပုံနှိပ်ခြင်းတွင် သူတို့သည် နိုင်ငံရေးကြားခံများအဖြစ် အကြမ်းဖက်ခြင်းကို ပံ့ပိုးရန် ရွေးချယ်ခဲ့ကြသည်။ မည်သို့ပင် ဆိုစေကာမူ သူတို့၏ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် သူတို့၏လုပ်ငန်းကို အသိအမှတ်ပြု ခြင်းသည် စံနမူနာဖြစ်စေသော ကျား/မဆိုင်ရာ သဘောထားအမြင်များက ကန့်သတ်ထားရာ အမျိုးသမီးတို့၏ သီးသန့်နိုင်ငံရေးရပ်ဝန်းတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းကို အဆင့်မြှင့်တင်ပေးသည်။
- အကြမ်းဖက်ခြင်းကို ကျူးလွန်သောအမျိုးသမီးများတို့၏ လက်နက်ဖြုတ်သိမ်းခြင်း၊ တပ်ရုပ်သိမ်းခြင်း နှင့် တစည်းတလုံးတည်းဖြစ်အောင်ပြန်လည်ဆောင်ရွက်ခြင်း (DDR) သည် သေချာပါစေ။ အကူ (သို့) အရန်စခန်းကဏ္ဍများတွင် ပါဝင်သောအမျိုးသမီးများကို အသိအမှတ်ပြုရမည်။ DDR ဖြစ်စဉ်များတွင် ထည့်သွင်းပါဝင်စေရမည်ဖြစ် သကဲ့သို့ လက်နက်ကိုင်ခြင်းမရှိသော ရာထူးမရှိစေကာမူ လက်နက်ကိုင်တပ် ဖွဲ့တွင်ပါဝင်ခဲ့သူများကိုလည်း ထည့်သွင်းပါဝင်စေရမည်။ DDR ဖြစ်စဉ်များတွင် ပါဝင်ခြင်း သည် လက်နက်များကိုင်ဆောင်အသုံးပြုခြင်း သို့မဟုတ် တပ်မတော်ရာထူးသို့ ဝင်ရောက် နိုင်ခြင်းအခွင့်အလမ်း မဖြစ်စေရ။

အမျိုးသမီးများ၏ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်များ

အမျိုးသမီးတို့၏လူ့အခွင့်အရေးကိုအသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့်ကျင့်သုံးခြင်းသည်သူတို့၏လုံခြုံစိတ်ချရမှုနှင့်ဆက်နွှယ်လျက်ရှိသည်။ အရေးကြီးသည်မှာဤပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမှုတွင်ဖော်ပြသောလေ့လာခြင်းများတွင်ပါဝင်ချက်များတို့သည်လုံခြုံရေးနှင့်ပတ်သက်၍ကျယ်ပြန့်စွာအနက်ဖွင့်ထားခြင်းပြီးငြိမ်းချမ်းရေးသဘောတူညီချက်လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းမရမီနှင့်ရရှိပြီးအချိန်တွင်ဆက်လက်၍ဖြစ်ပေါ်နေသောလုံခြုံစိတ်ချရမှုမရှိခြင်းကိုအသိအမှတ်ပြုထားခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ လုံခြုံစိတ်ချရမှုမရှိခြင်းကဝန်းရံထားသည်မှာလက်နက်ကိုင်တပ်များ၏အကြမ်းဖက်ခြင်းဆိုင်ရာခြိမ်းခြောက်ခြင်းသာမကနေ့စဉ်အသက်တာကိုယေဘုယျနှောက်ယှက်ခြင်းသည်မကြာခဏဆိုသလိုပင်အမျိုးသမီးများကိုတစ်ဦးချင်းသို့မဟုတ်အရေးမပါသူများအဖြစ်သတ်မှတ်ခံရသည့်လူမျိုးစုမှအမျိုးသမီးများအဖြစ်သက်ရောက်လေ့ရှိသည်။ ဤအဖြစ်အပျက်သည်မြန်မာပြည်၏အဖြစ်အပျက်အကြောင်းအရာလေ့လာခြင်းတွင်ထင်ဟပ်ထားသည်။ ကချင်ပြည်နယ်တွင်းရှိအမျိုးသမီးများတို့သည်မြန်မာလက်နက်ကိုင်တပ်များ၏လိင်အကြမ်းဖက်ခံရခြင်းအန္တရာယ်အတွင်းတွင်ကျရောက်လျက်ရှိရခြင်းအကြောင်းမှာသူတို့၏ကျား/မဆိုင်ရာဖြစ်တည်မှုနှင့်သူတို့၏လူနည်းစုတိုင်းသားနှင့်ဘာသာရေးနှောက်ခံအကြောင်းရင်းများကြောင့်ဖြစ်သည်။ ကျား/မအခြေပြအကြမ်းဖက်ခြင်းသည်အမျိုးသမီးတို့၏အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးကိုချိုးဖောက်ပြီးကျား/မအခြေပြအကြမ်းဖက်မှုသည်တစ်ခါတစ်ရံအမျိုးသမီးများကိုမိမိတို့ပတ်ဝန်းကျင်အသိုင်းအဝိုင်းမှပြင်ပသို့ခရီးပြုရန်တားမြစ်ပိတ်ပင်သည့်အတွက်သူတို့၏လွတ်လပ်စွာလှုပ်ရှားသွားလာခြင်းနှင့်ဒေသအတွင်းနိုင်ငံရေးတွင်ပါဝင်နိုင်စွမ်းအပေါ်ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်စေသည်။ ဤအချက်ကိုလည်းလုံခြုံမှုကင်းမဲ့သောအတွေ့အကြုံများနှင့်အမျိုးသမီးများသည်ဆုံးဖြတ်ချက်ပေးရသောဖြစ်စဉ်များတွင်ပါဝင်ခြင်းအချက်နှစ်ခုအပေါ်ခိုင်မာသည့်အပြန်အလှန်ဆက်စပ်လျက်ရှိနေသည့်အချက်ကိုလည်းအာဖဂန်နစ္စတန်၏အဖြစ်အပျက်အကြောင်းအရာလေ့လာခြင်းတွင်ဥပမာပေးခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ဤနည်းအားဖြင့်အဖြစ်အပျက်အကြောင်းအရာများလေ့လာခြင်းများတွင်အမျိုးသမီးတို့၏လုံခြုံစိတ်ချရမှုကင်းမဲ့ခြင်းအတွေ့အကြုံများသည်ပဋိပက္ခမတိုင်မီဖြစ်စဉ်အတွင်းနှင့်နောင်ပိုင်းတို့တွင်ကဏ္ဍအမျိုးမျိုးတွင်အမျိုးသားတို့နှင့်ခြားနားရသည့်အကြောင်းကားကျား/မကဏ္ဍနွယ်သောလူမှုစီးပွားရေးပတ်ဝန်းကျင်များဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားသောအကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့်မျှတမှုမရှိခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဥပမာဖော်ပြထားသောမပြည့်စုံမလုံလောက်သောသို့မဟုတ်အခွင့်အလမ်းများကန့်သတ်ထားသည့်ပညာရေး၊ အလုပ်အကိုင်နှင့်ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများနှင့်အတူဖြစ်ပေါ်လာသောအလွယ်တကူသောဒဏ်ခံရမှုဖြစ်စေသည့်အချက်များကိုအာဖဂန်နစ္စတန်၊ မြန်မာနှင့်ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံများအပေါ်လေ့လာခြင်းတွင်ဖော်ပြထားသည်။

အမျိုးသမီးများ၏လူ့အခွင့်အရေးကိုအလွဲသုံးစားပြုခြင်းသည်တစ်ဦးချင်းဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံတော်နှင့်နိုင်ငံတော်မဟုတ်သောအဆင့်များတွင်ဖြစ်စေပဋိပက္ခဖြစ်ပေါ်စေရန်အားပေးအားမြှောက်မှုဖြစ်စေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်အရေးမပါသူများအဖြစ်သတ်မှတ်ခံရသောတိုင်းရင်းသားများမှအမျိုးသမီးများသည်အစိုးရတပ်ဖွဲ့ဝင်များလက်ထဲတွင်တွေ့ကြုံခံစားရ

သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ(သို့) ကျား/မအခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုများ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး တပ်ဖွဲ့များသို့ ပူးပေါင်းစေရန် လှုံ့ဆော်ပေးနေသည်ကို ရည်ညွှန်းထားပြီး အာဖဂန် နစ္စတန်တွင် တာလီဘန် အုပ်ချုပ်မှုအောက်၌ အမျိုးသမီးများ၏ လူ့အခွင့်အရေးအလွဲသုံးစားပြု ခြင်းကို နိုင်ငံတကာလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ ကြားဝင်ဖြေရှင်းပေးရန် အကြောင်းပြချက်တစ်ခု အဖြစ် အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ လူ့အခွင့်အရေးအားငြင်းပယ်ခြင်းသည် လူ့အဖွဲ့ အစည်းအတွင်း အရေးမပါသူများအဖြစ်သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် လုံခြုံမှုကင်းမဲ့သည့် အတွေ့အကြုံ များကို ဦးတည်စေပြီး ၎င်းသည်ဤလေ့လာသုံးသပ်ချက်တွင်ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ ပဋိပက္ခကို ဖြစ်ပေါ်စေသော မောင်းနှင်တုံ့ဖြစ်သည်။ အဖြစ်အပျက်လေ့လာမှုအားလုံးတွင် ရှင်းရှင်း လင်းလင်း တွေ့မြင်ရသည်မှာ အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု များမှ အမျိုးသမီးများသည် အထူးသဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးများ အလွယ်တကူကျူးလွန်ခြင်းခံ ရသူများဖြစ်ပြီး ကြီးမားစွာမတရားအသုံးပြုခံရခြင်းနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို မိမိတို့မျိုးနွယ်စု အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းနှင့် ပြင်ပတွင် ကြုံတွေ့ခံစားကြရသည်။ လူနည်းစုအမျိုးသမီးများအပေါ် ကျား/မအခြေပြုအကြမ်းဖက်ခြင်းသည် အမျိုးသမီးတို့၏ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခြင်း နှင့် ဆက်နွယ်လျက်ရှိပြီး မြန်မာနှင့်ဗီလစ်ပိုင်တို့တွင်တွေ့ရသကဲ့သို့ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုနှင့် ဘာသာရေးလက္ခဏာများကြောင့် အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရသည့်သူများအားလုံး နှင့် သက်ဆိုင်သောအခွင့်အရေးများကို အသိအမှတ်ပြုရန် လိုအပ်ခြင်းနှင့်လည်း သက်ဆိုင် သည်။ ဤနည်းအားဖြင့် အမျိုးသမီးများသည် သီးသန့်အကြောင်းရင်းများနှင့် အမျိုးသမီးဖြစ်ရ ခြင်းတို့ကြောင့် အကြမ်းဖက်ခြင်း၏အကျိုးဆက်ကိုခံကြရပြီး ဤအကြမ်းဖက်မှု၏ အရင်းခံ အကြောင်းအရင်းသည် လူနည်းစုမျိုးနွယ်စုများမှ မိသားစုဝင်များဖြစ်နေခြင်းကြောင့်ဖြစ် သည်။ ဥပမာ- မြန်မာနှင့် ဗီလစ်ပိုင်တို့တွင် ကချင်နှင့် မိုရိုအမျိုးသမီးများ၏ အကြမ်းဖက်ခံရမှု အတွေ့အကြုံများကို သူတို့၏ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုနှင့် လူနည်းစုဘာသာဖြစ်ခြင်း စသည့် လက္ခဏာများတို့မှ သီးခြားခွဲထုတ်၍ မရပါ။

နိုင်ငံတကာလူ့ရှားဆောင်ရွက်သူများအတွက် ထောက်ခံချက်များ

- အမျိုးသမီးတို့၏ လုံခြုံစိတ်ချရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များကို ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးခြင်းများတွင် ထည့်သွင်းဆွေးနွေးပါ။ ငြိမ်းချမ်းရေး နှင့် ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းရေးဖြစ်စဉ်များတွင် အမျိုးသမီးများကြိုတွေ့ရသော အတွေ့အကြုံဖြစ်စဉ် များကို အလေးထား၍ လုံခြုံစိတ်ချရေးဖြစ်စဉ်များကို ရည်ညွှန်းဖော်ပြကာ တစ်ဦးချင်းနှင့် အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရသည့်လူမျိုးစုမှ မိသားစုဝင်အမျိုးသမီးများကို ထိခိုက်မှု ရှိစေသည့် ကိစ္စရပ်များကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရမည်။
- နိုင်ငံတကာမှဝင်ရောက်ဆောင်ရွက်ခြင်းများနှင့် ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းရေးဆိုင်ရာ အစပျိုး ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် ကွဲပြားသော မျိုးနွယ်စု၊ ဘာသာရေးနှင့် မတူညီသော နောက်ခံ အကြောင်းအရာများရှိသောအဆင့်အတန်းမှ အမျိုးသမီးများအပေါ်

သက်ရောက်မှုများကို ဆန်းစစ်ဝေဖန်သုံးသပ်ပါ။ မမျှတခြင်းနှင့် မတရားခြင်းများသည် ပုံစံမျိုးစုံသော လူမျိုးဘာသာ လက္ခဏာများနှင့် တည်ဆောက်ဖွဲ့စည်းထားသဖြင့် အဆိုပါ အချက်ကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းခြင်းမပြုပါက အကျိုးရလဒ်သည် အပြစ်အနာအဆာများသာ ဖြစ်ပေါ်မည်။

- အမျိုးသမီးများ၏ လူ့အခွင့်အရေးအနေအထားကို ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီသို့ ဦးတည်သော တိုးတက်မှုအမှတ်အသားအဖြစ် အသုံးပြုပါ။ ကျားမအခွင့်အရေးတူညီခြင်း အညွှန်းသင်္ကေတသည် ဖွံ့ဖြိုးတက်ရမည်ဖြစ်သကဲ့သို့ ၎င်းကို အသုံးပြုပြီး ပဏာမ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ခြေလမ်းများ၏ အောင်မြင်မှုများကို ဆန်းစစ်ပါ သို့မဟုတ် ထို အကြောင်းအရာ ချို့တဲ့အားနည်းခြင်းကို ဆန်းစစ်ပါ။

ဒေသအဆင့်ခေါင်းဆောင်များအတွက် အကြံပြုချက်။

- လူထုနှင့်သက်ဆိုင်သော အစီအစဉ်များတွင် အမျိုးသမီးများထုတ်ဖော်သောအချက်များ နှင့် သူတို့၏ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို ထည့်သွင်းရန်။ ကျား/မဆိုင်ရာ ပဋိပက္ခ၏ အဓိက မောင်းနှင်တံကို နားလည်အသိအမှတ်ပြုပြီး ဖြေရှင်းပေးနိုင်ရန်အတွက် အရေးမပါသူများ အဖြစ်သတ်မှတ်ခံရသောလူမျိုးစုများမှ အမျိုးသမီးများကို နိုင်ငံရေးသဘောတူချက်များ ရရှိအောင် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်းအပါအဝင် လူထုနှင့်သက်ဆိုင်သော အစီအစဉ်များတွင် အစဦးမှ ပါဝင်စေရန်လိုအပ်သည်။
- တိုက်ပွဲဖြစ်ပွားသောဒေသနှင့်အပစ်အခတ်ရပ်စဲသောဒေသအတွင်းစခန်းချသောစစ်ဘက် ဆိုင်ရာအမှုထမ်းများ၏ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို အသိအမှတ်ပြုပြီး ရင်ဆိုင် ဖြေရှင်းပါ။ တိုက်ပွဲ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာအရပ်ဒေသတွင်နေထိုင်သော အမျိုးသမီးများ နှင့် မိန်းခလေးများအပေါ် ပစ်မှတ်ထားသော လိင်အကြမ်းဖက်ခြင်းများကို ဖော်ထုတ်ဖြေရှင်း ရမည်ဖြစ်ပြီး ဤအကြမ်းဖက်ခြင်းဖြစ်စဉ်များကို တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အကူးအပြောင်း ဖြစ်စဉ်တွင် ထည့်သွင်းပါဝင်ရန် လိုအပ်သည်။
- ပဋိပက္ခနောက်ပိုင်းနှင့် အိမ်တွင်း၌ဖြစ်ပေါ်သောအမျိုးသမီးများရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေ ရသော ကျား/မအခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုများကို အသိအမှတ်ပြုပြီး ဖြေရှင်းပေးရန်။ ပဋိပက္ခပြီးဆုံးသွားပြီးနောက် ကျား/မအခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုများမဖြစ်သကဲ့သို့ ဇနီးကျား ထားသောကိစ္စများကို ဖော်ထုတ်ဖြေရှင်းရန်။
- အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်ကျူးလွန်ခဲ့သော သတင်းအချက်အလက်များကို စုဆောင်းကာ တရားဝင်အရေးယူဆောင်ရွက်ရန်နှင့် မူဝါဒပြန်လည်ဖွဲ့စည်းပုံဖော်ရန် အတွက် သက်သေအထောက်အထားအဖြစ် ဖော်ထုတ်ရမည်။
- အသစ်ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းပုံဖော်ခြင်း သို့မဟုတ် ကျား/မဆိုင်ရာအထိမခံနိုင်သောဥပဒေ

များကို ပြဋ္ဌာန်းခြင်းအားဖြင့် အမျိုးသမီးတို့သည် ကျားမဆိုင်ရာခွဲခြားဖွဲ့စည်းခြင်း နှင့် တိုက်ခိုက်အကြမ်းဖက်ခြင်းများ မခံကြလေအောင် သေချာစေရမည်။

ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်းနှင့် ဒီမိုကရေစီပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဖြစ်စဉ်အတွင်းမှ အမျိုးသမီးများ

အမျိုးသမီးတို့၏အကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့် ပဋိပက္ခများတို့ကို ခုံခံတွန်းလှန်ခြင်းသည် ပုံစံမျိုးစုံ၊ နည်းမျိုးစုံအားဖြင့် ဖြစ်စေကာမူ ထင်ထင်ရှားရှားကန့်ကွက်ခြင်း(သို့) စိန်ခေါ်ခြင်းများ ပါဝင်နိုင်မည် မဟုတ်ချေ။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ယင်းကဲ့သို့သောလုပ်ဆောင်ခြင်းများကို မကြာခဏ လုပ်ဆောင်သူသည် ကြီးစွာသောပုဂ္ဂိုလ်ရေးစွန့်စားမှု လုပ်ဆောင်ခြင်းမျိုးပင် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် အဆိုပါလုပ်ရှားမှုများကို စစ်အတွင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်ချက်များ အပေါ် ဆန်းစစ်အကဲဖြတ်ခြင်းတွင် အရေးပါသည့်ကဏ္ဍအဖြစ် ထည့်သွင်းခံရမည် မဟုတ်ပါ။ အာဖဂန်နစ္စတန်တွင် တာလီဘန်ကြီးစိုးသောကာလတွင် အမျိုးသမီးများပါဝင်သော လျှို့ဝှက် ကျောင်းများဖွင့်လှစ်ခြင်းနှင့် စာသင်ကြားခြင်းတို့သည် ခုခံတော်လှန်ရေးလုပ်ငန်းများဖြစ် သည်။ ရဝမ်ဒါတွင် အချို့သော ယူတူးအမျိုးသမီးတို့သည် ဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်ပြီး လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်သော အရပ်သားစစ်သည်များဘေးမှ ထွက်စီတို့ကို ကွယ်ဝှက်ထားခဲ့ကြ ပြီး၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကချင်တိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများက ဗမာအမျိုးသမီးအင်အားစုများနှင့် ပေါင်းစည်း၍ ပဋိပက္ခချုပ်ငြိမ်းအောင် ထုံးတမ်းစဉ်လာအရမဟုတ်သော ငြိမ်းချမ်းရေးတည် ဆောက်ခြင်း ကွန်ယက်များဖြင့် လက်တွဲဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ အမျိုးသမီးတို့သည် ထုံးတမ်း စဉ်လာပြင်ပမှ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်းနှင့် ပဋိပက္ခပြဿနာကို ဖြေရှင်းရာတွင်ပါ ဝင်နိုင်ကြသည်။ အာဖဂန်နစ္စတန်နိုင်ငံရေးတွင် မိသားစုအခန်းကဏ္ဍသည် အရေးကြီးပြီး အာဖဂန်အမျိုးသမီးများသည် မိသားစုအတွင်းနှင့် မိသားစုများအကြားနှင့် မိမိတို့အသိုင်းအဝိုင်း အတွင်းပဋိပက္ခပြဿနာကို ဖြေရှင်းရာတွင် တက်ကြွစွာ ပါဝင်လုပ်ရှားကြသကဲ့သို့ ဖြစ်သော် လည်း ဤအချက်ကို ထုံးတမ်းစဉ်လာအရ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သောဖြစ်စဉ်များ ၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် အသိအမှတ်မပြုကြပါ။ အလားတူပင် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၌လည်း မိမိတို့အသိုင်းအဝိုင်းမှ အမျိုးသမီးခေါင်းဆောင်များသည် အမျိုးသမီးထုနှင့် မိမိတို့ လူ့အသိုင်းအဝိုင်းကို ကြီးမားစွာထိခိုက်စေသော လုံခြုံရေးပြဿနာ“ရစ်ဒီ”ကို တက်ကြွ စွာ ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသော်လည်း ၎င်းဆောင်ရွက်မှုသည်လည်း ထမ်မံ၍ ထုံးတမ်းစဉ်လာ အရငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်သောဖြစ်စဉ်များတွင် ထည့်သွင်းရန် ချန်လှပ်ခဲ့သည်။ ကချင်ပြည်၏ အခြေအနေတွင်လည်း အမျိုးသမီးတို့သည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုနှင့် ဘာသာရေးကွဲလွဲမှုကို ပေါင်းကူးပေးသည့် ထုံးတမ်းစဉ်လာမဟုတ်သောငြိမ်းချမ်းရေး ကွန်ယက် များတွင် တက်ကြွစွာပါဝင်ကြသည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုနှင့်ဘာသာရေးခွဲခြားသတ်မှတ်မှုများ အကြား အမျိုးသမီးများမဟာမိတ်အဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ကြသည့် လှုပ်ရှားမှုအတွေ့ အကြုံများသည် ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ခြင်းနှင့် ပဋိပက္ခအဖြေရှာခြင်းတို့တွင် အထူးသဖြင့် မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံးအဆင့်အတွက် အရေးပါသော သင်ခန်းစာများအဖြစ် ပံ့ပိုးပေးနိုင်သည်။

ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်သူများအဖြစ် အမျိုးသမီးများ၏အခန်းကဏ္ဍကို ကျား/မ ဆိုင်ရာ ယူဆချက်တစ်ခုအဖြစ် မှတ်ယူခြင်းသည် အမျိုးသမီးများအတွက် အင်အားအရင်းအမြစ် တစ်ခုကိုဖြစ်စေပြီး သူတို့၏ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်း ဖြစ်စဉ်များတွင် ပါဝင် ဆောင်ရွက် ခြင်းကို တရားဝင်ဖြစ်စေသည်။ ဤအရာသည် ရဝမ်ဒါ၊ အာဖဂန်နစ္စတန်နှင့် ဖိလစ်ပိုင် နိုင်ငံတို့တွင် ကြုံတွေ့ရသော အဖြစ်အပျက်များဖြစ်ပြီး ထိုနိုင်ငံများတွင် အမျိုးသမီးတစ်ဦး ချင်းနှင့် အမျိုးသမီးများနှင့် သက်ဆိုင်သော အဖွဲ့အစည်းတို့သည် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် မိခင်ဘဝကို ပုံဖော်သော အမျိုးသမီးအစည်းအရုံးများဖွဲ့စည်း၍ ဒေသ သို့မဟုတ် နိုင်ငံတော်အဆင့် ပဋိပက္ခဆိုင်ရာ အခြေရှာခြင်းလုပ်ငန်း ယန္တရားအတွင်း တရားဝင်ပါဝင်ခွင့်ရရှိနိုင်ရေး အတွက် သူတို့၏ မိခင်တည်းဟူသောအခန်းကဏ္ဍကို ထင်ရှားပေါ်လွင်စေသည့်နေရာများကို ရယူ အသုံးပြုကြသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ အရေးကြီးသည်အချက်မှာ အထက်ဖော်ပြပါ ယူဆချက်သည် ရဝမ်ဒါနှင့် မြန်မာပြည်တွင် တွေ့မြင်ရသော အဖြစ်အပျက် လေ့လာချက် များအရ အမျိုးသမီးတို့၏ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်း အခန်းကဏ္ဍကို သာမန် သင်္ကေတပြယုဂ်အဖြစ်သို့ လျော့ပါးစေခြင်း သို့မဟုတ် အချို့သော အမျိုးသမီးတို့အား အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ပဋိပက္ခဖြစ်ပေါ်ကျူးလွန်သူများအဖြစ် အပြစ်ပေးဖြေရှင်းခြင်းမှ သွေဖီသွား စေခြင်း အဆင့်သို့ လျော့ချခြင်းမဟုတ်ပါ။

ထုံးတမ်းစဉ်လာနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်သော ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်းနှင့် ဒီမိုကရေစီဖြစ်စဉ်တို့သည် မကြာခဏပင် နက်ရှိုင်းစွာ အပြစ်အနာဆာများရှိကြသည်။ ဥပမာ လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခအတွင်း အမျိုးသမီးတို့တွေ့ကြုံရသော ကျား/မအခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုများကို အရေးယူရန်ပျက်ကွက်နိုင်သည် (မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ တို့ကဲ့သို့) သို့မဟုတ် အဂတိလိုက်စားခြင်းနှင့် ဘက်လိုက်ခြင်းတို့ကြောင့်လည်း နစ်နာပျက်ပြားစေနိုင်သည် (အာဖဂန်နစ္စတန်နှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံတို့ကဲ့သို့) မြန်မာနိုင်ငံအဖြစ်အပျက် တွင်ဖော်ပြထားသည့် ထုံးတမ်းစဉ်လာအရ ပဋိပက္ခအလွန် ဒီမိုကရေစီနှင့်အညီ ဖွဲ့စည်း တည်ဆောက်မှုသည် ကျား/မ အခြေပြုဆင့်ကဲအုပ်ချုပ်မှုစနစ်အပါအဝင် လက်ရှိ ဆင့်ကဲ အုပ်ချုပ်မှုစနစ်ကို ပုံတူပွားခြင်း သို့မဟုတ် အားဖြည့်ခြင်းဖြင့် အမျိုးသမီးတို့၏ နိုင်ငံရေးတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုသည် အခြားအရှေ့တောင်အာရှ ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများတွင် အနိမ့်ဆုံးဖြစ်သည်။ အာဖဂန်နစ္စတန်နှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံတို့တွင် ဒီမိုကရေစီအဆောက်အဦများသည် လက်ရှိနိုင်ငံရေး ဖွဲ့စည်းပုံများနှင့် ကိုက်ညီအောင် ဖန်တီးထားသည်။ ဆိုလိုသည့်အဓိပ္ပာယ်ကား ကိုယ်စားလှယ်များကို ရွေးချယ်ရာတွင် မကြာခဏပင် ကြွယ်ဝခြင်းနှင့် မျိုးနွယ်စု သို့မဟုတ် လူမျိုးစုတို့တွင် အခြေခံ ပြီး မိမိတို့မဲဆန္ဒရှင်များကို ထောက်ခံအားပေးသူများဖြစ် အသုံးခံကြသည်။ ထိုသို့ဆိုသော် အာဖဂန်နစ္စတန်၏ အခြေအနေတွင် အမျိုးသမီးတို့ လွတ်လပ်စွာသွားလာနိုင်ခြင်းနှင့် ပါဝင်လုပ်ကိုင်နိုင်ခြင်းကို ကန့်သတ်ထိန်းချုပ်ခြင်းခံရပြီး ဤဖြစ်စဉ်များသည် အားနည်း ချက်များ ရှိနေသေးသော်လည်း အမျိုးသမီးများအတွက် ပါဝင်လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက် ရန်နှင့် ဆန္ဒဖော်ထုတ်ခွင့်အတွက် လစ်လပ်သောနေရာအဖြစ် လမ်းဖွင့်ပေးနိုင်သည်။ ဤအကြောင်းခြင်းရာသည်လည်း အများပြည်သူနှင့် သက်ဆိုင်သောဘဝတွင်သာ၍ ပွင့်လင်း စွာပါဝင်လုပ်ကိုင်နိုင်သည့် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံတို့၏ အခြေနေတွင်လည်း မှန်ကန်

ကြောင်း တွေ့ရသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ အမျိုးသမီးတို့အား နည်းစနစ်ကျသော ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်ခြင်းနှင့် ရေရှည်ဒီမိုကရေစီ တည်ဆောက်ရေးဖြစ်စဉ်များ တွင် ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းနိုင်ရန်မှာ နိုင်ငံရေးဆန္ဒအတိုင်းအတာတစ်ခုထိ ရှိရပေမည်။ ရဝမ်ဒါက ပေးသော ဥပမာအရ နိုင်ငံရေးဆန္ဒပြင်းပြမှုရှိသောအခါ ဤကဲ့သို့သော နယ်ပယ်တွင် အောင်မြင်နိုင်ကြောင်း သာကေရှိခဲ့သည်။ ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့် အမျိုးသမီးတို့၏ နည်းလမ်းကျသော ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်းနှင့် ဒီမိုကရေစီဖြစ်စဉ်များတွင် အာဖဂန်နစ္စတန်၊ မြန်မာနှင့် ဖိလစ်ပိုင်တို့တွင် လူနည်းစုများအား အခွင့်အရေးပေးသည့်ပုံစံကို သဘောတရားအဖြစ်သာ လျော့ပေါ့ပေးခြင်းနှင့် အမျိုးသမီးများကို အလေးအနက်ထားရန် ပျက်ကွက်မှုများဖြင့် ဖျက်ဆီးခြင်းခံရသည်။ ဖိလစ်ပိုင်နှင့် အာဖဂန်နစ္စတန်တို့တွင် ဤအရာသည် အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် ရှိနေခြင်းမှာ အမျိုးသမီးများအား ပါဝင်စေရန် လှုံ့ဆော်သော အဓိအကြောင်းရင်းကား နိုင်ငံတကာအလှူရှင်များနှင့် အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ၏ ဖိအားပေးမှုကြောင့်ရရှိသော အကျိုးရလဒ်ဖြစ်ပြီး ပြင်ပ၏ ဖိအားပေးမှုကြောင့် ဖြစ်ရ သည်ဟု သဘောပေါက်တွေးဆမိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အစိုးရမဟုတ်သော လက်နက် ကိုင်အဖွဲ့အစည်းနှင့် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းများကလည်း အမျိုးသမီးများအား ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်များတွင် ပါဝင်ထိတွေ့လာစေရန် တွန်းအားပေးခြင်း မရှိသောကြောင့် အမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင်လာရေးအတွက် အခက်အခဲအတားအဆီး ဖြစ်လာစေရသည်။ နိဂုံးအားဖြင့် အရေးကြီးသောအချက်အဖြစ် မှတ်သားရန်မှာ အမျိုးသမီးများ တရားဝင် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်းနှင့် ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့အစည်းများသို့ဝင်ရောက်ပါဝင်ကြခြင်းသည် လက်ရှိခွဲခြားတည်ဆောက်ထားသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို အမျိုးသားများထိန်းသိမ်းထား သကဲ့သို့ အခြေအနေတွင်ရှိကြောင်းနှင့် အာဖဂန်နစ္စတန်၊ ဖိလစ်ပိုင်နှင့် ရဝမ်ဒါတွင်စသည့်အဖြစ် အပျက်များကိုတွေ့ရှိရသည်။ အမျိုးသမီးများတို့သည် အကျင့်ပျက်ခြစားခြင်းနှင့် ကိုယ်ကျိုးရှာမှု နည်းပါးခြင်း သို့မဟုတ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုတွင် ပါဝင်လွယ်နိုင်ချေ နည်းပါးခြင်း စသည့် ယူဆချက်များသည် အဆိုပါအဖွဲ့အစည်းများ၏ အောင်မြင်မှုနှင့် ရေရှည်တည်တံ့ရေးကို အန္တရာယ်ရှိစေသည်ကို မှတ်သားပြီး တန်ဖိုးနှင့် စံသတ်မှတ်ချက်များကို ပြန်လည်ပြုပြင်ဖွဲ့စည်း ရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်ကြောင်း ညွှန်ပြလျက်ရှိနေသည်။

နိုင်ငံတကာ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများ အတွက် ထောက်ခံချက်များ

- ဖြစ်ပေါ်နေသောပဋိပက္ခအခြေရာရေးကို အသုံးပြုခြင်း နှင့် ဤဖြစ်စဉ်သည် တဖြည်းဖြည်း တိုးတက်ပြောင်းလည်းလာပြီး တရားသေသတ်မှတ်၍ မရကြောင်း နားလည်ရမည်။ နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့် ဒေသအဆင့် ပဋိပက္ခအခြေရာရေးဖြစ်စဉ်များကို ချိတ်ဆက်မိရန် လိုအပ်သည်။
- ဒေသအလိုက် တိုင်းရင်းသားပေါင်းစုံမှညီဆောင်သော အမျိုးသမီးများ၏ ငြိမ်းချမ်းရေး နှင့် ပဋိပက္ခအခြေရာရေးလှုပ်ရှားမှုများကို ထောက်ပံ့မှုပေးရန်။ အမျိုးသမီးတို့၏

ကွန်ယက်များ၏ ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းကို အားဖြည့်ပေးခြင်းအားဖြင့် မူဝါဒများနှင့် ကြားဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းများကို ပုံဖော်ခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုများတွင် လွှမ်းမိုးနိုင်မည်။

- ရေရှည်တည်တံ့စေသောနည်းလမ်းများဖြင့် သူတို့၏ လုပ်ငန်းများကို ဆက်လက် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အမျိုးသမီးငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်သူများကို ကာကွယ်ခြင်းနှင့် ပါဝင်စေခြင်း။
- ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဖြစ်စဉ်များ စတင်အကောင်အထည်ဖော်ပြီးနောက် မိမိတို့လူ့အသိုင်းအဝိုင်းတွင် အမျိုးသမီးများအမြဲတမ်းပါဝင်နိုင်သည့်အခန်းကဏ္ဍ ကို တည်ဆောက်နိုင်ရန် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ပြီးနောက် ပံ့ပိုးမှုအစီအစဉ်အနေဖြင့် သင်တန်းပေးခြင်း။

ဒေသအဆင့်ခေါင်းဆောင်များအတွက် ထောက်ခံချက်များ

- အမျိုးသမီးတို့၏ ငြိမ်းချမ်းရေးလှုပ်ရှားမှုများနှင့် ပြန်လည်သင့်မြတ်ခြင်းဆိုင်ရာကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်မှုများကို အလေးထားပါ။ သူတို့သည် ရေရှည်တည်တံ့သောသော ငြိမ်းချမ်းရေးကို ဖန်တီးနိုင်သောသူများဖြစ်ကောင်းဖြစ်ပေမည်။ အမျိုးသမီးများသည် အရေးကြီးသောအခန်းကဏ္ဍဖြစ်သည့် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများ ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးတွင် အာဇာနည်တန်ဖိုး မြန်မာ၊ ဗီယက်နမ်နှင့် ရဝမ်ဒါတို့ တွင် မြင်တွေ့ရသကဲ့သို့ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပါသည်။ ကယ်တင်ပေးသော အမျိုးသမီး များ၏ ကြိုးပမ်းသောအတွေ့အကြုံနှင့် မဟာမိတ်များ တည်ဆောက်ခဲ့ကြသည့် အမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံများကို ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အကျိုးဖြစ်ထွန်းအောင် ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည်။

ပဋိပက္ခမှရရှိသောအခွင့်အလမ်း

အများပြည်သူနှင့်ဆိုင်သော ပဋိပက္ခဖြစ်ပြီးနောက်ကာလအချိန်သည် ဒီမိုကရေစီ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာရေးနှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုလုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ကိုက်ညီသောဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများအတွက် နိုင်ငံရေးကွက်လပ်ကို လမ်းဖွင့်ပေးပြီး ပဋိပက္ခမှ ရရှိသော ပြောင်းလဲမှုကိုလုပ်ဆောင်ရန် အရေးကြီးသည်အချိန်အခါ တစ်ခုဖြစ်သည်။ အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရ သည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများမှ မိသားစုဝင်များဖြစ်သောကြောင့် အမျိုးသမီးများသည် လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးနှင့် နောက်ပိုင်းငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှုနှင့် ဒီမိုကရေစီလုပ်ငန်း စဉ်များတွင် ပါဝင်နိုင်ရန် အခွင့်အလမ်းများရှိနိုင်သော်လည်း စသည့် အခွင့်အရေးများမရရှိသည့် အခြားအမျိုးသမီးများလူ့အဖွဲ့အစည်းတွင်ရှိနေသည်။ အာဇာနည်တန်ဖိုးတွင် လူနည်းစု ဟာဇရီ အမျိုးသမီးများကို အခြားသောမျိုးနွယ်စုနှင့်

ဘာသာရေးအဖွဲ့များနှင့် နှိုင်းစာလျှင်သာ၍ သာ၍ကြီးမားသော လွတ်လပ်ခြင်းများကို ရရှိကြသူများအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခြင်းခံကြရသည်။ ထိုသို့ ဖြစ်ခြင်းမှာ ရှာရိယာဥပဒေကို သူတို့ပို၍ ပျော့ပျောင်းသည့်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းက တစ်စိတ်တစ်ဒေသပါဝင်သည်။ ထိုဥပဒေတွင် အမျိုးသမီးများကို တရားဝင်နည်းလမ်းအရသော်လည်းကောင်း ပုံမှန်မဟုတ်သော နည်းလမ်းအရသော်လည်းကောင်း ပဋိပက္ခအဖြေရှာခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်ခြင်း ဆိုင်ရာလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ခြင်းများတွင် ပါဝင်လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ကို ရရှိစေပြီး ကျယ်ပြန့်သော ဒီမိုကရေစီဖြစ်စဉ်များတွင်လည်း ပါဝင်ခွင့်ရကြသည်။ မြန်မာပြည်တွင် ကချင်အမျိုးသမီးတို့၏ ရပ်တည်မှုသည် သူတို့၏ဘာသာရေးနှင့် တိုင်းရင်းသား လူနည်းစုဖြစ်နေသော အနေထားကြောင့် လက်နက်ကိုင်လှုပ်ရှားမှု အပါအဝင် အများပြည်သူ နှင့်သက်ဆိုင်သော ပါဝင်ခြင်းကို အတိုင်းအတာတစ်ခု အထိရစေပြီး ဤအခြေအနေကို လူအများစုအဖွဲ့မှ အမျိုးသမီးတို့သည် တူညီသော ထိုအတိုင်းအတာအထိ မရရှိနိုင်ကြချေ။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရသော လူမျိုးစုများရရှိခံစားကြသကဲ့သို့အမှန်တကယ်တည်ရှိနေသည့် အခွင့်အရေးဖြစ်သည့် အမျိုးသမီးများပါဝင်ခွင့်ကို ဖော်ထုတ်ရန်နှင့် ထိုအခွင့်အရေးကိုရယူရန်အတွက် အခြေအနေကို မည်သို့အဆက်မပြတ်ထိန်းချုပ်ထားနိုင်ရန်နှင့် စွမ်းဆောင်ရည်ရှိရန်လိုအပ်ကြောင်း သိရှိရန်အရေးကြီးပေသည်။ ဤအခြေအနေနှင့် ဆက်စပ်လျက် ပဋိပက္ခဖြစ်ခြင်းသည် အမျိုးသမီးများကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချပိုင်ခွင့်ရှိသော အခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်စေနိုင်ခွင့်ကိုရရှိစေပြီး ဤကဲ့သို့မဖြစ်ခဲ့ပါက ထိုနေရာသို့ ရောက်ရှိရန် မလွယ်ကူပါ။ မြန်မာနှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံတို့တွင် အရပ်ဖက် လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၌ အမျိုးသမီးများ၏ကဏ္ဍ ကျယ်ပြန့်လာကာ ကချင်ပြည်နယ်တွင် တက်ကြွသောအရပ်ဖက် လူ့အဖွဲ့အစည်းခေါင်းဆောင်နေရာများနှင့် မင်ဒနာအိုဒုက္ခသည်စခန်းများ ကော်မတီနေရာများတွင် ပါဝင်လာကြသည်။ ဤအစီရင်ခံစာတွင် ပါဝင်သော အဖြစ်အပျက်အကြောင်းအရာ လေ့လာခြင်းများတွင် အမျိုးသမီးတို့သည် တိုးချဲ့တာဝန်များအဖြစ် မိသားစုများ၏ ဦးဆောင်သူများအဖြစ် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ကြရသည်။ သို့သော်လည်း အခြားအခြေအနေ အဖြစ်အပျက်များတွင် ယင်းကဲ့သို့ ဦးဆောင်ရသဖြင့် အချိန်နှင့်ငွေကြေးအခက် အခဲများကြောင့် သူတို့အတွက်အများပြည်သူနှင့်ဆိုင်သောဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ရာတွင်လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းကို ထိန်းချုပ်ထားသကဲ့သို့ဖြစ်သည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ရဝမ်ဒါတွင် လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှု၏ နောက်ပိုင်းတွင် အမျိုးသမီးထု၏ လူဦးရေပမာဏမှာ ၇၀%မျှရှိရကား လစ်ဟာနေသော အမျိုးသားများ၏ နေရာတွင် အမျိုးသမီးတို့သည် အသစ်သော သဘောတူညီချက်များဖြင့် သူတို့၏ လူမှုအဖွဲ့အစည်းကို ပြန်လည်၍ တည်ဆောက်ရန် လုပ်ကိုင်ခွင့်ရရှိကြသည်။

နိုင်ငံတကာလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများအတွက် ထောက်ခံချက်များ

- ကျား/မကဏ္ဍသည် ပြန်လည်၍ အသစ်ပြုပြင်တည်ဆောက်ရေးဖြစ်စဉ်များတွင် အဓိက ခေတ်ရေစီးကြောင်းဖြစ်ကြောင်း သေချာခိုင်မာပါစေ။ သို့ဖြစ်ပါ၍ အားလုံးကိုယ်စားပြုရန်၊ တရားဝင်ဖြစ်ရန်နှင့် ရေရှည်တည်တံ့သောဖြစ်စဉ်များ

ရရှိရန်အတွက် ရွေးကောက်ပွဲစနစ်များ၊ ဝန်ဆောင်မှုဖြန့်ဝေသောမူဝါဒများ နှင့် အခြေခံ ဥပဒေ တည်ဆောက်ခြင်းဖြစ်စဉ်များတွင် အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရသော အမျိုးသမီးများ၏ ရပိုင်ခွင့်များကို ထည့်သွင်းရမည်။

- အမျိုးသမီးများဦးဆောင်မှုအခွင့်အရေးများကို ပံ့ပိုးကူညီသကဲ့သို့ အသိအမှတ်လည်းပြု ရန် အမျိုးသမီးများ၏ ငြိမ်းချမ်းရေးကွန်ယက်များ၊ မိမိတို့ အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ပဋိပက္ခပြေလည်အောင်ဆောင်ရွက်သော လုပ်ငန်းယန္တရားများနှင့် အရပ်ဖက် လူ့အဖွဲ့ အစည်းတွင် အစုအဖွဲ့ဆောင်ရွက်မှုများအပါအဝင် ဒေသအလိုက် အမျိုးသမီးဦးဆောင်သော ကွန်ယက်ဆက်သွယ်မှုများကို ဖော်ထုတ်အသိအမှတ်ပြုခြင်းအားဖြင့် ပဋိပက္ခကို မကြာခဏ လှုံ့ဆော်ပေးသော ကျား/မ အခန်းကဏ္ဍများအား အပြောင်းအလဲပြုရန် တိုးတက်မှု အတွက် အခွင့်အရေးရယူရမည်။

ဒေသအတွင်းလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများအတွက် ထောက်ခံချက်များ

- ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်သည့် အဆင့်တိုင်းတွင် အမျိုးသမီးများပါဝင်နိုင်သော ဥပဒေများ ကို ပြဋ္ဌာန်းပါ။ ဥပဒေစည်းမျဉ်းများဖြစ်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ရွေးကောက် တင်မြှောက်ခွင့်ဆိုင်ရာဖြစ်စဉ်များနှင့် အခြားအစပြုခြင်းတို့တွင် အရေးမပါသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရသောအဖွဲ့များမှ အမျိုးသမီးများဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သော လုပ်ငန်းစဉ် များ တွင် ပါဝင်နိုင်ရန် သေချာစေရန်လိုအပ်သည်။ ဥပမာအပြုသဘောဆောင်လုပ်ဆောင်ခြင်း မူဝါဒ
- အမျိုးသမီးများ တရားမျှတမှုသို့ရောက်ရှိနိုင်သည့်အခွင့်အလမ်းကို အားဖြည့်ပေးရန် လွတ်လပ်သောတရားသူကြီးအဖွဲ့ကို အာမခံဖွဲ့စည်းထားခြင်း။
- အာဏာပိုင်များအား စွပ်စွဲတိုင်တန်းချက်ကို စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် ခန့်ထားသည့် အရာရှိရှိကို ဖွင့်လှစ်ခြင်း အားဖြင့် ကျား/မအခြေပြုခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကိစ္စရပ်များကို ဆန်းစစ်ဖြေရှင်း ပေးခြင်း။

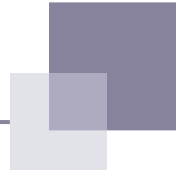
ကျမ်းကိုးစာရင်းနှင့် ဖြည့်စွက်ဖတ်ရှုရန်များ

Bjarnegård, Elin and Melander, Erik, 'Revisiting Representation: Communism, Women in Politics, and the Decline of Armed Conflict in East Asia', *International Interactions: Empirical and Theoretical Research in International Relations*, 39/4 (2013), pp. 558–74

Unrepresented Nations and Peoples Organization (UNPO) Secretariat, 'Intersectional Discrimination, Multifaceted Problems: Minority Women, Violence and Peace building', Issues paper prepared for the 4th Session of the UN Forum on Minority Issues, November 2011

UN Special Representative on Children and Armed Conflict, 'Sexual Violence', 2014, available at <<https://childrenandarmedconflict.un.org/effects-of-conflict/six-grave-violations/sexual-violence/>>

International IDEA အကြောင်းအတိုချုပ်

ဒီမိုကရေစီနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာအကူအညီပံ့ပိုးပေးသော နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်း (IDEA) သည် အစိုးရများအကြားဆောင်ရွက်ပေးသည့် အဖွဲ့အစည်းဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်း ဒီမိုကရေစီ အဆောက်အအုံများကို ကူညီပံ့ပိုးပေးသောအဖွဲ့ဖြစ်သည်။

IDEA သည်လက်တွေ့ဖြစ်သော အသိပညာဗဟုသုတထုတ်ကုန်များနှင့် အသုံးပြုနိုင်သည့် ကိရိယာပစ္စည်းများကို မိမိတို့ကျွမ်းကျင်အဓိကနယ်ပယ်များဖြစ်သည့် ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်စဉ်များ၊ အခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံရေးတွင်ပါဝင်ခြင်းနှင့် ကိုယ်စားပြုခြင်း၊ ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ခြင်းအပြင် ကျား/မကဏ္ဍ၊ မတူညီကွဲပြားခြင်း၊ ပဋိပက္ခနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံခြင်း ဆိုင်ရာစသည်တို့အတွက် ထုတ်လုပ်ပေးသည်။

IDEA သည် နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသတွင်းအဆင့် ဒီမိုကရေစီစနစ်ပြုပြင်ပြောင်းလဲ ရေးတွင် ပါဝင်လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နေသူများ လွယ်ကူချောမွေ့စွာ ဒီမိုကရေစီစနစ် အကောင်အထည် ဖော်နိုင်ရေးအတွက် ထောက်ပံ့သောအားဖြင့် ယခုစာအုပ်ကို ဗဟုသုတ အလို့ငှာ ဖြန့်ဝေခြင်း ဖြစ်သည်။

မိမိတို့လုပ်ငန်းတွင်ထားရှိသည့် IDEA ၏ ရည်မှန်းချက်

- ဒီမိုကရေစီ၏ စွမ်းဆောင်ရည်၊ တရားဝင်ဖြစ်ခြင်းနှင့်အများယုံကြည်လက်ခံနိုင်မှုကို တိုးမြှင့်ခြင်း။
- ပို၍ပါဝင်လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် တာဝန်ခံကိုယ်စားပြုခြင်းနှင့်
- ပို၍ထိရောက်သော၊ တရားဝင်ဖြစ်သောဒီမိုကရေစီဆိုင်ရာ အတူပူးပေါင်းဆောင်ရွက် လုပ်ကိုင်ခြင်း တို့ပင်ဖြစ်သည်။

ဆွီဒင်နိုင်ငံ စတော့ဟုမ်းမြို့တွင် မူလအခြေပြုပြီး International IDEA ၏ ရုံးများကို အာဖရိကတိုက် မြောက်ပိုင်း၊ အာဖရိက၏ ဆာဟာရတိုက်ခွဲ၊ အာရှ-ပစိဖိတ်ဒေသ၊ လက်တင် အမေရိကနှင့် ကရေဘီယံတို့တွင် ဖွင့်လှစ်ထားသည်။